

vrede

TIJDSCHRIFT VOOR INTERNATIONALE POLITIEK

DOSSIER

Turkije

- ▼ Franse staking
- ▽ Polen
- Ontwikkelingssamenwerking
- Nigeria
- Algerië
- Mobutu
- Verkiezingen
- Kernproefnemingen
- Duitse wapenhandel
- Bosnië
- Viëtnam
- Geweld op TV
- Landmijnen
- Pakistan
- Zuid-Korea
- Yitzak Rabin
- Index
- Voor de vuist :
Mee betalen aan oorlog

verschijnt tweemaandelijks
39de jaargang - nr. 317 - januari-februari 1996
afgiftekantoor Gent X
Vrede - Galgenberg 29 - 9000 Gent
Tel. (09) 233 46 88
Fax (09) 233 56 78

"De ervaren gids"

Onze "grote gids" Jean-Luc Dehaene, heeft zijn standpunt nog eens in de verf gezet. Terugkomend van de Europese top te Madrid is hij regelrecht naar het Kerstkonvent (16/12/95) van de CVP gestapt waar hij, tijdens het feestbanket, zijn waarheden nog eens verkondigde. En deze luiden: "De maatschappij de 21ste eeuw inloodsen zal even moeilijk zijn dan de heropbouw vijftig jaar geleden. Verworven rechten en zekerheden moeten in vraag worden gesteld". Zonderlinge vergelijkingen. Zonderling dat een "ervaren gids" geen onderscheid kan maken tussen de gevolgen van een verschrikkelijke oorlog en een periode waarin wetenschap en technologie een ongekenne ontwikkeling hebben gekend, en nog kennen. Een vooruitgang zonder resultaat voor de overgrote meerderheid van de bevolking. Een periode waarin de rijken rijker en de armen armer worden en waarin stelselmatig wordt geknaagd aan de verworvenheden die na de oorlog afgedwongen werden. Een periode waarin duizenden miljarden dollar, via belastingvrije paradijzen, in de zakken van enkelen terecht komen. Mogelijks kan de op 15 december gepubliceerde studie van de Konferentie van de Verenigde Naties voor handel en ontwikkeling aan de "ervaren gids" enige opheldering brengen.

De multinationale ondernemingen verwezenlijken twee derde van de wereldhandel en de helft hiervan komt voort uit de transferen tussen de filialen van dezelfde groep. De 250.000 filialen van de multinationals (er zijn er ongeveer 40.000) verwezenlijken een zakencijfer per jaar van 5.200 miljard dollar ($\pm$ 106.000 miljard Bfr.).

Maar de V.N. gaat er van uit dat deze tendens nog zal toenemen gezien de directe investeringen van de multinationals in het buitenland, die in 1995 235 miljard dollar bereikten.

Meteen weet de "ervaren gids" aan wie hij offers moet vragen. Daar blijft hij echter met de handen af, zoals de klassieke media ten andere die het niet nodig oordeelden dit bericht bekend te maken.

A.D.S.

De medewerkers van Vrede, redactie en beheer, bieden u hun oprechte wensen voor gezondheid, welvaart en vrede aan in 1996.

INHOUD

EDITORIAAL	Staking tegen Maastricht ?	3
UITKLIJK	Polen	4
ONTWIKKELINGSSAMENWERKING	Kan dit nog verder ?	5
AFRIKA	Wir haben es nicht gewusst Algerijnse generaal Liamine Zeroual volgt zichzelf op	7 9
BOEKBESPREKING	Het mirakel Mobutu	10
VERKIEZINGEN		11
BEWAPENING & ONTWAPENING	Frankrijk De arrogantie van president Chirac De Duitse waperverkoop zit in de lift	14 15 16
NAGELS MET KOPPEN		18
TURKIJE	Turkije een democratie ? Pure fictie ! Turks Koordistan	19 21
EERLIJKHEIDSHALVE		23
VREDE - NAVO	Het Dayton-akkoord voor Bosnië	24
AZIE	Viëtnam	25
OPVOEDEN TOT VREDE	Kinderogen en geweld op het scherm	28
BEWAPENING & ONTWAPENING	Moeizaam vechten tegen landmijnen en laserwapens	30
AZIE	India - Pakistan - Zuid-Korea	32
MIDDEN-OOSTEN	Israël, wat nu ?	33
VREDESINITIATIEVEN		34
25 JAAR GELEDEN	Onze vrienden de Dajaks...	35
INDEX	Vrede - Index jaargang nr. 38 - 1995	36
VREDESFONDS		38
VOOR DE VUIST	Meebetalen aan oorlog ?	39

Verleenden hun medewerking aan dit nummer :

Georges Spriet - Willy Courteaux - Mich Van Opstal - Ludo De Brabander - Wim De Neuter - André De Smet - Antoine Uytterhaeghe - Chris Den Hond - Victor Stuyck - Jean Verstappen - Jan Van Calsteren - Franklin De Vrieze - Albert De Coninck - Roland Reynaert - Dirk Panhuis - Jozef Vandromme en Jeanne Provost.

vrede

Tijdschrift -
6 nummers per jaar
"Vrede"
Studie- en informatiecentrum voor
vredes- en
ontwikkelingsproblematiek v.z.w.

REDACTIE-BEHEER PUBLICITEIT :

Galgenberg 29 - 9000 Gent
Prk. 000-0956015-80
Vrede v.z.w. - 9000 Gent
Tel. (09) 233 46 88
Fax (09) 233 56 78

LEESGELD :

110 fr. los nummer
600 fr. per jaar
700 fr. instellingen met faktuur
800 fr. Nederland of

43 gulden op postbankgiro nr. 5267830 van
Ad Woudenberg / VREDE postbus 92311
1090 AH Amsterdam

STEUNABONNEMENT : 1.000 Fr.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER :

Michel Vanderborght
Boukendreef 15 - 9401 Pollare - Ninove

ABONNEMENTDIENST : Lotty Verwest.

Overname van artikels en tekeningen is slechts toegelaten mits bronvermelding en toezending van een presentexemplaar.

REDAKTIE :

Lucien Bollaert, André De Smet, Jan Olsers,
Georges Spriet, Victor Stuyck, René Van Nerum,
Ludo De Brabander.

REDAKTIESECRETARIS :

Lucien Bollaert.

HOOFDREDAKTEUR :

André De Smet.

De ondertekende artikels beantwoorden niet noodzakelijkwijze aan het standpunt van de redactie.

Wordt gedrukt op kringlooppapier.

OFFSET DRUK :

"Neveland", B.W., 9850 Nevele.

Staking tegen Maastricht ?

De stakingsgolf heeft op het eind van 1995 in Frankrijk wekenlang de internationale pers gehaald. Wat begonnen was als een klassieke vakbondsactie tegen een aanval op de verworven rechten is uitgegroeid tot een enorme protestbeweging tegen een regering die brutaal en snel haar toelatingsexamen voor de Europese muntunie wou halen op de rug van de bevolking.

De redenen voor de woede van de actievoerders zijn velerlei. De radicale hervorming van het systeem van gezondheidszorg staat zeker bovenaan. Er was ook een grote groep die haar strijdwil haalde uit het plan om een reeks pensioenregelingen op de helling te zetten. Bovendien is het herstructureringsplan voor de Franse spoorwegen bijzonder hard aangekomen. Dan is er nog het miljoenen tekort om het Franse hoger onderwijs degelijk te laten functioneren, de fiscale hervorming...

Maar het meest in het oog springende feit van deze lange stakingsbeweging is de sympathie waar ze kon op rekenen bij de Franse bevolking. Verschillende weken zonder openbaar vervoer in gans het land, en in de meeste grote steden zijn in andere omstandigheden voer voor woede-uitbarstingen en anti-stakingsuitingen bij gebruikers, autobestuurders, handelaars en anderen. Verscheidene malen heeft men gepoogd een anti-stakingsbeloging op het getouw te zetten. Geen een kende succes: slechts 1.000 à 2.000 deelnemers. In de opiniepeilingen bleven zowat 2/3 van de ondervraagden de staking steunen.

Dergelijke fenomeen is mijn inziens alleen maar te verklaren door het feit dat de Franse bevolking sterk aanvoelde dat er hier meer op het spel stond dan de aantasting van "de verworven rechten van geprivilegieerde groepen". Deze beweging werd vooral gezien als een poging om de beslissing rond een reeks maatschappelijke domeinen onder eigen controle te houden. Men neemt het kennelijk niet dat in "naam van Europa" sterke ontregelingen van het sociaal systeem door de strot worden geramd. De normen van Maastricht (o.a. inflatiegraad, totale nationale schuld, begrotingstekorten) worden als opgedrongen regels ervaren die een zelfstandig nationaal beleid onmogelijk maken. Dergelijk nationaal beleid is in zowat alle landen van Europa een resultaat van jarenlange strijd en overleg voor een bepaalde balans in de sociale verhoudingen. De convergentienormen maken daar komaf mee.

Dit lijkt me aan te tonen dat de mensen geen hoge hoed op hebben van de democratie in Europa. Men ziet zichzelf geen inspraak, beïnvloeding, druk meer kunnen uitoefenen als het beslissingscentrum de nationale staat ontglipt.

De monetaire unie zal de staat een aantal hefboomen ontnemen om economische schommelingen op te vangen. De Oeso (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling) zegt letterlijk(*) "dat de economische schokken in de landen van de monetaire unie zullen moeten worden opgevangen door de arbeidsmarkt; want het wisselkoersmechanisme of het rentepeil is daarvoor niet langer bruikbaar". De lonen moeten dus voldoende flexibel zijn, of de werknemers mobieler (dit wil o.m. zeggen, makkelijker af te danken).

Bovendien moet in dit verband nog even onderstreept wor-

den dat het nieuwe muntbeleid volledig door de Europese centrale bank zal worden gevoerd, naar het voorbeeld van de Deutsche Bundesbank. Geen democratische politieke instantie die daar nog vat zal op hebben.

Moet het nog gezegd dat pas nu bij vele groepen het besef groeit dat Maastricht voornamelijk het middel is om de Europese financiële groepen tot volle ontplooiing te laten komen zonder enige sociale bezorgdheid. Dergelijk Europa is er een waar de kern (Duitsland) de periferie (de landen die geen deel uit zullen maken van de muntunie) domineert en gebruikt voor zichzelf. Rudolf Böhm schreef hier al jaren geleden dat de convergentienormen van Maastricht precies deze opdeling in kern en periferie als doel hebben. Vandaar dat dezelfde krachten ook naar een snelle uitbreiding van de EU willen gaan, met Tsjechië, Hongarije en Polen als eersten. Kwestie van de periferie verder te ontdoen van douanebelemmeringen en dus de comparatieve voordelen (lage lonen, minder sociale en ecologische regels bijvoorbeeld) van die landen maximaal te kunnen gebruiken.

We zitten dus allen in hetzelfde schuitje. Overal in de lidstaten van de EU staan gelijkaardige maatregelen op de agenda. Overheidsdiensten worden volop geprivatiseerd. Ook bij ons staan NMBS en Belgacom, om dan maar die te noemen, voor grote afdankingen. Anderzijds gooit men bij Sabena, een sector in expansie, alle arbeidsovereenkomsten met één beweging over boord. Allemaal in naam van de competitiviteit, in naam van Europa. 1996 brengt ons de opvolging van Maastricht. Ook op het terrein van buitenlands beleid en defensie wenst men stappen te zetten die afstaan van bevoegdheid inhouden, zonder ernstige democratische controle.

Kunnen we de uitdaging aan om met o.a. de vredesbeweging en de arbeidersbeweging gezamenlijk te ageren voor een ander Europa ?

Georges Spriet

(*) De Standaard 20.12.95

Frankrijk

Tussen 1994 en 1995 werden 152 miljard FF toegekend aan de grote maatschappijen onder de vorm van ontlasting van sociale bijdragen, zonder rekening te houden dat ze 40 miljard FF schuldig zijn aan de sociale zekerheid.

**

1 % van de bevolking bezit 25 % van de nationale rijkdom, en 50 % van de bevolking heeft slechts 10 %

**

De Franse regering beweert dat de C.S.G. (algemene sociale bijdrage) alle lagen van de bevolking treft. De CSG is echter voor 93 % gefinancierd door de loontrekkenden, en slechts voor 7% door het kapitaal. Voor een inkomen van 100.000 FF per jaar, 8.393 per maand, betaalt een loontrekkende 15.800 FF sociale bijdrage. Voor 100.000 FF inkomsten betaalt een aandeelhouder 2.400 FF sociale bijdrage.

**

Op 16 oktober besloot de Franse regering de bijdrage in de hospitalen te verhogen van 55 tot 40 FF per dag, ofte 27 %. Dezelfde dag werd bekend gemaakt dat de begroting van de hospitalen in 1996 slechts met 2,1 % mag verhogen, tegen 3,8 % in 1995.

Polen

De "Boemerang" ?

Het is in de voormalige communistische landen van Oost-Europa een vrijwel algemene trend geworden, dat de huidige sociaal-democratische partijen, afstammend van de oude communistische partijen, bij verkiezingen sterk vooruitgaan. Deze "ruk naar links" heeft in de diverse landen wel een enigszins andere inhoud met andere accenten. Maar de sociale achteruitgang en de massale werkloosheid vormen toch wel overal de basis van deze verschuiving. Zo verwonderlijk is het dus niet, al hebben wellicht weinigen gedacht dat dit fenomeen zich zo snel na de ineenstorting van de gediscrediteerde regimes zou voordoen.

Verbazingwekkend is wel dat uitgerekend in Polen de recente presidentsverkiezingen een overwinning van de ex-communist Kwasniewski heeft opgeleverd. Verbazingwekkend, *primo* omdat Polen het meest anti-communistische land van Oost-Europa was, *secundo* het land was dat het sterkst gedomineerd werd door de katholieke kerk en aartsbisschop Giemp met veel nadruk had opgeroepen voor Walesa te stemmen (zij het dat de Kerk liever een andere kandidaat dan Walesa had gezien). Hoe komt het dat, in die omstandigheden, de man die jarenlang de populairste figuur van Polen is geweest toch de verkiezingen heeft verloren?

Primo was er de man Walesa zelf, een man die niet in staat is geweest met de macht om te gaan op een evenwichtige manier. Sluw, zelfgenoegzaam, arrogant, grof, machtsgeil, autoritair, bekrompen. Sommige van die eigenschappen hebben eertijds van hem de leidende figuur van Solidarnosc en van de revolutie tegen het communistisch bewind gemaakt. Een aantal andere van die eigenschappen maakten hem ongeschikt om president te zijn. De intelligente en gematigde mensen die hem aanvankelijk omringden zijn uit zijn gezichtskring verdwenen. Hij heeft met ongeveer iedereen ruzie gemaakt. Zijn nieuwe entourage bestond uit onbenuilige opportunisten. Hij mag het model genoemd worden van de man die zich door de macht heeft laten corrumperen en niet in staat was naar behoren te functioneren in een democratisch bestel waarin "checks and balances" een integrerend onderdeel zouden moeten uitmaken. Een groot deel van de Poolse bevolking was de man gewoon beu.

Maar het gaat natuurlijk niet alleen en zelfs niet hoofdzakelijk om de man, maar om de situatie. Een analyse van de verkiezingsuitslag heeft uitgewezen, dat wat de oudere generatie betreft - de generatie die nog het oude bewind heeft gekend - het stemmenaantal ongeveer gelijk verdeeld was onder de kandidaten (wat op zichzelf al een vernietigende nederlaag was), maar dat de jongeren massaal voor Kwasniewski hebben gestemd - of moeten we zeggen: tegen Walesa hebben gestemd. Die jonge mensen waren nog kinderen toen Walesa zijn grote triomfen vierde als leider van Solidarnosc. Ze waren twaalf jaar toen de Berlijnse muur omver werd gehaald. Voor hen is dat recente verleden nu al geschiedenis. Zij stellen gewoon vast dat onder Walesa de werkloosheid massaal is geworden, hun kansen voor de toekomst schamel. Zij hebben geen boodschap aan de beloftes voor de toekomst (hoe ver ligt die toekomst wel?) en aan zoete broodjes over de zegeningen die het kapitalisme Polen en zijn bevolking zal brengen, zelfs van een president met méér prestige dan Walesa de afgelopen jaren nog had,

zouden ze die beloftes niet of maar half geloofd hebben. Mensen leven niet in de toekomst, ze leven nu, des te meer wanneer dat verleden intussen geschiedenis is geworden.

Er zal in Polen overigens wel vrijwel niemand zijn die gelooft dat met de komst van Kwasniewski het gevaar bestaat van een terugkeer naar het oude regime, en dat niet alleen omdat de nieuwe president een pragmaticus is, maar ook omdat het instinct de mens zegt dat de geschiedenis nooit kan worden teruggedraaid. Men kan aannemen - al is dat natuurlijk niet te bewijzen - dat de reflex heeft gespeeld, dat het in elk geval niet slechter kan dan voorheen, en dat een verandering tenminste de kans insluit dat het beter wordt. Dat klopt niet noodzakelijkerwijs, maar het menselijk instinct doet geen afstand van zijn hoop.

Een tweede fenomeen van deze verkiezingen is, dat niet alleen Walesa maar ook de kerk een nederlaag heeft geleden. Het beeld van een oppermachtig instituut dat niet alleen de gewetens van een bevolking beheerst maar ook haar kiesgedrag, is hiermee definitief verstoord. Giemp heeft zich misrekend. Zolang de kerk het verzamelpunt was van de revolutie tegen het communistisch regime, kon de illusie in stand worden gehouden dat het Poolse katholicisme nog altijd een monolithisch blok vormde en dat de stem van de kerk die van het volk was. Het gefulmineer van Walesa uitgerekend in Sjestokowa tegen de uitslag van de verkiezingen was alleen nog grotesk.

Met de oproep van Giemp om voor Walesa en tegen de ex-communist te stemmen, heeft de Poolse kerk zichzelf in een moeilijke positie gemanoeuvreerd. Zal ze nu tegen Kwasniewski blijven ageren en op die manier de ontwikkeling van de democratie verstoren en het land in twee blokken verdelen? Of zal ze noodgedwongen een *modus vivendi* zoeken en haar nederlaag zo snel mogelijk verteren? De kerk blijft in Polen hoedanook een machtig instituut en is best in staat om voor troebelen te zorgen die alles behalve gunstig zijn voor het functioneren van het politiek systeem. De kerk heeft intern weinig last van democratische impulsen, en in de voormalige communistische landen beperkte haar politieke ervaring zich tot lijdzaam of actief verzet. Zal ze er zich nu bij neerleggen dat haar politieke rol - die ze toch zal willen blijven spelen - niet straffeloos kan ingaan tegen de democratische processen?

En wat nu verder met Walesa? Uit zijn reactie op de nederlaag kan men opmaken, dat hij een politieke rol zal willen blijven spelen, en het ligt niet in zijn aard een andere rol te vertolken dan een hoofdrol. Welke? Zal hij opnieuw een tegenmacht tegen het Kwasniewski-regime pogen aan te voeren zoals hij dat eertijds tegen het communistisch regime heeft gedaan? Dan zal hij op zijn beurt meewerken aan het verstoren van het democratisch proces, met of zonder de kerk. Of zullen al diegenen die hij in zijn tomeloze eigengereidheid van zich heeft afgestoten nu wijs genoeg zijn om op hun beurt Walesa in de kou te laten staan? Dat Walesa op de een of andere manier een terugkeer voorbereid staat in de sterren geschreven. De vraag is: hoe en met wie? De Zwarte Madonna zal hem dit keer niet bijstaan.

W. Courteaux

Ontwikkelingssamenwerking

Kan dit nog verder ?

De laatste weken is ontwikkelingsamenwerking haast niet meer uit het nieuws geweest. Pas had de nieuwe staatssecretaris zijn - wel beknopte - beleidsnota bekend gemaakt of hij raakte tot over zijn oren betrokken in discussies en afrekeningen binnen zijn departement (de persoonlijke vetes van de ABOS-top werden voor de Raad van State uitgevochten), in een ganse stoet oude "witte olifanten" die plots in de media opdoken, in kritiek over het mislukken van de antifraudecel binnen zijn departement. Er verschenen aantijgingen, beschuldigingen van vroegere ABOS verantwoordelijken en politici.

Ongeloof, verontwaardiging en ontmoediging waren de reacties van vele gewone burgers. Zij hebben het immers zeer moeilijk om het onderscheid te maken tussen alles wat er fout is gegaan (en nog loopt) en de "goede projecten" waarin zij nog geloven. Bij velen is de reactie op al die negatieve berichtgeving dan ook om alles over eenzelfde kam te scheren en elke vorm van ontwikkelingsamenwerking af te wijzen.

Onafgezien van de vraag waarom al deze negatieve kritiek naar boven komt nu we voor de eerste maal een staatssecretaris op het departement hebben die geen beroepspolitieker is, die integer is en werkelijk begaan met het lot van de armsten en meest uitgebuiten in onze wereld, is het toch een goede zaak dat veel van wat er misloopt nu bekend wordt en er een grondig debat komt over ontwikkelingsamenwerking.

Want wij kunnen er toch niet omheen dat ondanks honderden projecten, generaties idealisme en goede wil en ondanks vele miljarden ontwikkelingsgeld, de toestand op het terrein er steeds verder op achteruitgaat. Nog nooit is de honger zo nijpend, het geweld en de kriminaliteit zo wreed, de afschuwelijke tropenziekten (en daarboven op nog Aids) zo moordend geweest, nog nooit zijn er zoveel mensen uitgemoord of verdreven uit hun

geboortestreek en nog nooit heeft dit zo weinig belangstelling of verontwaardiging opgeroepen in de rest van de wereld.

Men spreekt van "ontwikkelingsmoeheid", anti-iermondisme, informatieverzadiging...

Oorzaken

Maar waar liggen de diepere oorzaken van al deze mislukkingen en is er nog een alternatief voor deze ontmoedigende situatie ?

In deze bijdrage wil ik me beperken tot Afrika, omdat dit het continent is waar ik

de inheemse bevolking begonnen. Onder steeds wisselende vorm en gedaante gaat dit tot op de dag van vandaag voort.

Na de slavendrijvers kwamen de "bevrijders" met mijnningen en wegebouwers en in hun kielzog militairen en missionarissen. Sedertdien is Afrika's eigen ontwikkeling, cultuur, geschiedenis en toekomst op een brutale en schaamteloze manier gestopt.

Wij westerlingen bepaalden de grenzen tussen alle Afrikaanse staten zonder het minste rekening te houden met de oorspronkelijke etnische, politieke, sociale of religieuze instelling van de lokale bevolking. Al onze opvattingen op gebied van staatsvorm, economie, ideologie, cultuur, sexualiteit, mensenrechten en godsdienst werden en worden hun nog steeds opgedrongen en er desnoods met geweld ingeklopt. Ging dat tijdens de kolonisatie met uitmoording van ganse dorpen of stammen gepaard, nu gebruiken wij de SAP's (de Structurele Aanpassingsprogramma's) van de Wereldbank en het IMF om ganse bevolkingsgroepen uit te hongeren en korrupte dictators aan de macht te houden.

Na de koloniale periode en de zogezegde "Indépendance" is Afrika gedurende meer dan dertig jaar het "theater" geweest waar wij onze koude oorlog uitvochten. De mythe van de langste periode van vrede is gekleurd met het bloed van miljoenen zwarte Afrikanen in Mozambique,

Angola, Zaire, Zuid-Afrika, Ethiopië...

Het is nog maar sedert enkele jaren, sedert de implosie van het Sovjetrijk en het nakende bankroet van het kapitalistische westen, dat de belangstelling voor Afrika afneemt en iedereen er zich meer en meer uit terugtrekt. Op wereldschaal bedraagt de handel met dit zwarte continent minder dan 5 % en van alle investeringen in de wereld gaat er nauwelijks nog 2 % naar Afrika. Ik vermoed dat degenen die er het langst zullen blijven de wapenhandelaars zijn en de ontwikkelingsorganisaties omdat er voor hen nog lang een onbeperkt werkterrein zal blijven open liggen.

zelf een beetje ervaring heb als ontwikkelingshulp en omdat ik meen dat de toestand in zwart Afrika de meest schrijnende is van de ganse wereld.

Volgens mij ligt de diepe oorzaak van de grote miserie van dit continent in een nog niet zo ver verleden en heeft het te maken met de fundamenteel verschillende filosofie en levenswijze tussen ons en de Afrikaanse mens. Toen wij westerlingen ontdekten dat er een continent bestond met ontzaglijke bodemrijdommen en een onuitputtelijke bron spotgoedkope werkrachten voor onze opkomende industrie, is een periode van plundering, uitbuiting, ontworteling van

Uitwegen

Paradoxaal genoeg ligt de toekomst voor Afrika juist in het feit dat de rest van de wereld er zich niet meer voor interesseert. Zijn andere ontwikkelingsregio's zoals Latijns-Amerika en Zuid Oost Azië er blijkbaar wel in geslaagd om zich - meestal ten koste van een vreselijk hoge prijs - in te schakelen in ons westers stelsel van de vrije markt-economie, dan zien we dat dit, na meer dan 150 jaar kolonisatie en nog eens bijna 40 jaar "onafhankelijkheid" en ontwikkelingshulp, niet lukt in Afrika en m.i. nooit zal lukken. Iedereen die een tijd in Afrika heeft gewoond - niet in verwesterde en opgeblazen hoofdsteden als Kinshasa, Nairobi of Bujumbura, maar in het echte Afrika op het platteland - weet immers dat de Afrikaanse mens een filosofie en een levensaard heeft die met onze westerse logica niet overeenkomt en nooit kan overeenkomen.

Vele waarden die bij ons reeds lang zijn verloren gegaan of misschien zelfs nooit hebben bestaan, leven daar onverminderd voort en bepalen er alle familiale en sociale relaties. Het laagje "beschaving" dat missionarissen, onderwijzers en gezondheidswerkers er hebben gebracht is - ondanks vele mooie rapporten en succesverhalen - slechts een heel dun vliesje waaronder een eigen Afrikaanse energie en vitaliteit is weggedrukt die af en toe (bijvoorbeeld in hun muziek en dans, in allerlei rituelen en jammer genoeg ook in ongebreidelde slachtpartijen) als een vulkaan naar buiten barst. Met welk ongeloof en ontsteltenis hebben onze "Afrikakenners" gereageerd op het inferno in Ruanda!

Westers eigenbelang

In feite komt de mislukking van ons ontwikkelingsbeleid en wat wij "beschaving" noemen voornamelijk voort uit de overtuiging dat de noden van de plaatselijke bevolking ondergeschikt zijn en blijven aan onze eigen belangen. Wij blijven de zwarte mens nog altijd zien als een "neger", in het beste geval als een "negerke" dat we moeten gaan helpen en beschaven. Van echte "samenwerking" of een behandeling als gelijke partners is er nog lang geen sprake.

Afrika zal nooit uit zijn miserie en ellende kunnen opstaan zolang wij in het Westen blijven geloven in een oneindige groei-economie en de dogma's van ongebreidelde concurrentie en vrije wereldhan-

del. Om te kunnen blijven groeien hebben we immers steeds meer goedkope grondstoffen en weerloze arbeidskrachten nodig... en die zijn er in Afrika nog voor vele generaties!

Als we echt om Afrika en de zwarte mens bekommerd zijn moeten we het over een andere boeg gooien; maar dat betekent voor ons het maken van fundamenteel politieke keuzes, niet enkel voor ons ontwikkelingsbeleid maar ook voor alle andere domeinen van onze samenleving. En daar zijn we nog lang niet aan toe.

Zelfs in de beleidsnota van Staatssecretaris Moreels, die het zeker eerlijk meent en de grote miserie van Afrika meermaals aan de lijve heeft ondervonden, vinden we nog geen aanzet van deze andere benadering voor zijn beleid. Ook bij hem blijft het een goedbedoeld "Kurierien am Symptom" maar wordt de kern van het probleem niet aangeraakt. Dit zou hij trouwens niet kunnen doen zolang hij in de partij blijft die sedert mensengeheugen mede-woordvoerdert. Het is voor het miserabele beleid dat wij in Afrika hebben gevoerd (en meestal niet gevoerd),

Konkreet

De vraag, die zich voor iedereen die van Afrika houdt en die gemeend met het lot van zovele ongelukkige medemensen begaan is stelt, is natuurlijk: Wat kunnen wij konkreet doen? Moeten wij ons volledig terugtrekken en de zwarten aan hun lot overlaten?

Volgens mij moet Afrika inderdaad zelf zijn weg en zijn toekomst bepalen en hebben wij er in de grond niets verloren. Als zij er voor kiezen hun eigen en een andere weg te gaan dan die wij menen dat voor hen goed is, is dat hun volle recht... Maar dat is natuurlijk een utopie; nooit zullen de multinationals stoppen met hun uitbuiting; nooit zullen wapenhandelaars en gewiekste zakenlui ophouden om voor eigen gewin bloed-dorstige dictators aan de macht te houden en etnische of religieuze tegenstellingen aan te wakkeren en nooit zullen de "Lords of Poverty" * hun vetbetaalde postjes spontaan opgeven en terug naar huis gaan.

Dus moet - als tegengif - ontwikkelingshulp blijven bestaan, maar los van alle politieke en economische belangen van de "donor"landen, enkel gericht op de noden en de vraag van de lokale basis-

groepen. Wij moeten ophouden met oplossingen voor te stellen en uit te voeren voor problemen die wij menen dat zij hebben, met systemen op te leggen die wij in het Westen na eeuwen evolutie en revolutie hebben verworven maar die niet per definitie universeel en onaan-tastbaar zijn.

Als wij naar Afrika gaan zouden wij ons superioriteitskompleks en pretentie moeten thuis laten, af beginnen met de lokale taal, eet- en andere gewoonten aan te leren en bereid zijn om eerst te luisteren en dan te "doen". Dat is volgens mij de enige manier om Afrika te helpen zijn eigen ontwikkeling en toekomst op te bouwen. Dat die toekomst voor de Afrikaanse mens bestaat, daarvan ben ik overtuigd omdat ik weet welke kracht en vitaliteit er leeft bij de zwarte bevolking en dan vooral bij de zwarte vrouw.

Hun toekomst zal zeker niet zijn wat wij "beschaafde" westerlingen er van verwachten, maar eigen, zwart-Afrikaans, aansluitend aan hun traditionele cultuur, bevrucht met elementen uit de voortschrijdende Islam-wereld en het contact met 150 jaar Westers denken en doen... "a Triple Heritage" ** zoals de Kenyanse filosoof Ali Mazrui dit in zijn visie op de toekomst voor zijn kontinent noemt.

M. Van Opstal,
De Haan.

- * Graham Hancock "Lords of Poverty" - Mandarin Paperbacks, London.
- ** Ali A. Mazrui "The Africans - A Triple Heritage" - BBC Productions, London.

Personalialia

We vernemen het overlijden, op 71-jarige leeftijd, van onze Nederlandse vriend Wim Klinkenberg.

Wim was een journalist en historicus en stond gans zijn leven in de bres voor de arbeiders- en vredesbeweging. We hadden het genoeg samen met hem aan verschillende internationale congressen van de vredesbeweging deel te nemen waar hij opviel door zijn klare en enthousiaste tussenkomsten.

Aan zijn familie en zijn vele vrienden bieden we onze oprechte deelneming aan in het zwaar verlies dat hun treft.

Wir haben es nicht gewusst.

De maagdelijke onschuld van Shell in Nigeria

10 november 1995. Negen Ogoni's worden na een schandelijk proces opgeknoopt. Onder hen, de schrijver Ken Saro Wiwa, de leider van het verzet. Het regime had ze in dit schijnproces veroordeeld wegens hun vermeende aandeel in de moord op 4 mensen. Maar de echte reden voor hun executie is het verzet van een bevolkingsgroep tegen de dictatoriale politiek van de oliemaatschappijen en het regime. Zij offeren milieu en gezondheid van de plaatselijke bevolking op voor eigen profijt.

Welk land zou niet willen beschikken over de bodemschatten die Nigeria rijk is. Je kan er zo wat alles wat de grondstoffenmarkt te bieden heeft terugvinden: olie, aardgas, steenkool, ijzererts, uranium, lood, tin, marmer.... Het land is bovendien uitermate geschikt voor landbouw. Alle voorwaarden zijn aanwezig om van een Nigeria een welvarend land te maken. Maar alles wijst er op dat de bevolking het alles behalve goed heeft. Er is een grote kloof tussen arm en rijk. Een groot deel van de bevolking, en dat geldt vooral voor de kleinere etnische groepen, is verarmd.

Olie vertegenwoordigt, met 90 % van de export, veruit de belangrijkste bron van inkomsten. Maar het is ook de olie die oorzaak is van de ellende en de uitzichtloze situatie van het Nigeriaanse volk. De olieproductie startte in 1958, in het plaatsje Oloibiri te midden van de moerassige Nigerdelta. Op korte tijd zou Nigeria zich opwerken tot vijfde olieproducent binnen de OPEC. Maar de politieke structuur in Nigeria is een monster met veel koppen. Het grootste deel van de olie-inkomsten komt terecht in een beperkt aantal zakken. Die zakken behoren toe aan de militairen die sinds de onafhankelijkheid in 1960 nagenoeg onafgebroken aan het bewind zijn en niet bepaald zachtzinnig met hun macht omspringen. De militairen roepen de Biafra-secessie-oorlog (1967-1970) in om de repressie te rechtvaardigen. Bovendien verdelen de militaire en economische elites de verworven olie-opbrengsten opnieuw naar lokale elites wiens loyaliteit wordt afgekocht. Dit is wellicht de belangrijkste reden waarom de militairen nog steeds in het zadel zitten en het land nog steeds een eenheid vormt, hoewel het honderden etnische groepen telt. Het belang daarvan wordt nog duidelijker in een context waar de machthebbers nagenoeg systematisch uit het overwegend islamitische Noorden komen, terwijl de natuurlijke rijkdommen zich in het Zuiden bevinden. De lokale leiders komen meestal uit de grotere etnische groepen die het voor het zeggen hebben in één van de 31 deelstaten die Nigeria rijk is. De minderheden in een aantal van die deelsta-

Ken Saro-Wiwa

ten worden echter gediscrimineerd en zien de via de overheid doorgesluide royalty's en inkomsten uit olieheffingen aan hun neus voorbij gaan. Meteen ook de reden waarom de Ogoni, een 500.000 zielen tellend volk aan de rand van de Nigerdelta, zich tegen de grondwet verzetten (en die bijgevolg ook als enige minderheidsgroep opriep tot een boycot van de verkiezingen van 1993), omdat die bepaalt dat alle delfstoffen eigendom zijn van de staat. Een wet uit eind de jaren zeventig bepaalt zelfs dat "buitenlandse petroleummaatschappijen voor de hinder die met de ont-plooiing van die industrie gepaard gaat, geen compensatie moeten betalen aan de plaatselijke bevolking maar wel aan de federale overheid".

Shell en Abacha: twee handen op één buik

Het geval van de Ogoni illustreert als geen ander de wederzijdse en complexe verbanden tussen milieupro-

blemen, socio-economische verhoudingen en veiligheidskwesties, waarbij de verantwoordelijkheid van multinationale ondernemingen niet te ontkennen valt. Het voorbeeld van Shell is duidelijk. Nigeria wordt niet voor niets schertsend de kroonkolonie van Shell genoemd. Sinds 1958 heeft de maatschappij naar schatting voor dertig miljard dollar aan olie bovengepompt. De productie van Shell lag in 1994 op bijna 1 miljoen vaten per dag. Dat is nagenoeg de helft van de totale olieproductie. In de overbevolkte streek van Ogoniland plantte Shell in de loop der jaren een petrochemische industrie, een kunstmestfabriek en 8 raffinaderijen. Er werden meer dan 100 oliebronnen aangeboord.

Het zou wat simpel zijn om de huidige machthebbers onder leiding van generaal Abacha en Shell, als één pot nat voor te stellen. Aan de top van Shell zitten heel wat Joruba's, een bevolkingsgroep waar ook de opposant Moshood Abiola vandaan komt. Hij won de verkiezingen van 1993, die door de vorige generaal, Babangida, onder grote nationale en internationale druk waren uitgeschreven. Maar Abiola, die nooit de kans kreeg om de leiding van het land op zich te nemen, wordt gevangen gezet. Sani Abacha, afkomstig uit het Noorden en in een vorige legislatuur nog minister van Defensie, neemt de macht over. Dit ligt zeer gevoelig bij heel wat volksgenoten van Abiola. Bovendien is het Abacha zelf, de huidige sterke man, die de olieconcessies naar eigen goeddunken uitdeelt of verlengt en zo de olieconcerns naar zijn hand zet. Maar dat de oliemaatschappijen zich niet mengen in de binnenlandse politiek en hun handen in onschuld kunnen wassen is natuurlijk de waarheid geweld aan doen. De geëxecuteerde schrijver, Ken Saro Wiwa, schreef in 1992: "De aandeelhouders van de petroleummaatschappijen - in dit geval van Shell en Chevron - die aan prospectie doen in Ogoniland, de regeringen van de Verenigde Staten, Japan en Europa, evenals de oliemultinationals hebben de morele verantwoordelijkheid, zo niet legale verantwoordelijkheid, om een einde te maken aan de genocide van de

Ogoni's en aan de ravages veroorzaakt aan het milieu, tenminste als dat nog mogelijk is".

De belangen van de oliemaatschappij en de machthebbers lopen parallel. De protesten van de Ogoni's hebben de olieontginning ontzettend bemoeilijkt. De regering van de *Rivers State*, de deelstaat waartoe Ogoniland behoort, wordt geleid door een vroegere topmanager van Shell. En hij is lang niet de enige. Een memo van 12 mei 1994 van de binnenlandse veiligheidsdienst die onder de regering van *River State* valt, geeft zeer duidelijk die wederzijdse belangen weer: "Shell-operaties (zijn) nog steeds onmogelijk, tenzij meedogenloze militaire operaties worden ondernomen opdat de economische activiteiten soepel hervat kunnen worden". En het is niet bij woorden gebleven.

Ogoni-verzet

Ooit woonden de Ogoni in een vruchtbaar gebied. De landbouwgewassen groeiden er weelderig en de visvangst was ruimschoots voldoende om de vele monden te voeden. Maar de olievondst in 1958, heeft van dat paradijs een hel gemaakt. De lucht is er zwaar vervuild door gasvlammen die er dag en nacht branden, lekkende oliepijpleidingen lopen willekeurig door akkers en dorpen, het water is op veel plaatsen een zwarte poel geworden en de bevolking kampt met verdacht veel gezondheidsproblemen. De inspraak van de Ogoni's is onbestaande. Van de winsten die gemaakt worden zien zij niets. Het hele gebied is ondanks de ontginning van de vele grondstoffen straatarm. In dat opzicht verschillen zij in niets met de overige minderheden in de Nigerdelta. Maar de Ogoni verschillen dan weer met de andere bevolkingsgroepen door hun sterke organisatie. In 1990 begon het verzet en organiseerden zij zich in de beweging voor het overleven van het Ogonivolk (MOSOP). Nog in oktober van dat jaar, eisten ze in een grote demonstratie in het dorp *Umeuche* hogere compensaties voor het land dat ten behoeve van Shell was onteigend. De oliemaatschappij vroeg en kreeg politiebijstand. De demonstratie eindigde in een bloedbad, balans: 80 doden en 495 huizen verwoest. In 1993 wordt het objectieve bondgenootschap tussen Shell en de militairen opnieuw duidelijk. Toen het Amerikaans bedrijf *Willbros* in opdracht van Shell en zonder voorafgaandelijke raadpleging van de plaatselijke bevolking begon met de voorbereidende werken voor de aanleg van pijpleidingen, kwamen meer dan 10.000 Ogoni's op straat. Het leger greep opnieuw hard-

handig in, met doden en gewonden tot gevolg. De mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch heeft in een rapport een aantal getuigenissen van soldaten verzameld dat duidelijk maakt dat het telkens om een georkestreerde campagne gaat.

Sedert 1993, als de zaak heel wat internationale aandacht begint te krijgen, zit Shell met de handen in het haar. De bekommernis geldt niet het Ogoni-volk, noch het milieu. Nee, het is het imago waar Shell bezorgd om is. Een interne nota heeft het over "de public relations problemen die de Ogoni in de toekomst zullen veroorzaken voor Shell". De sociale projecten die door Shell (volgens de maatschappij gaat het in totaal om 20 miljoen dollar) onder toenemende druk worden gelanceerd, onthaalt men op hoogelach. Ken Saro Wiwa zei twee jaar geleden daarover: "ze hebben wat gebouwen neergezet en denken dat dat scholen zijn, maar voor leraren of schriften hebben ze geen geld over". De Ogoni zijn zelfs woest over dit soort projecten. Ze beschouwen ze als een vorm van omkoperij, omdat ze geen fundamentele koerswijziging inhouden of ook maar enigszins tegemoet komen aan de eisen van MOSOP: 4 miljard dollar schadevergoeding, onmiddellijke stopzetting van de milieuvervuiling en een onderzoek naar de milieu-effecten, compensaties (deel van de royalty's), inspraak in de planning en het ondergronds leggen van de olieleidingen,.... Altemaal geen onredelijke eisen, die in elk westers land zelfs wetmatig worden afgedwongen. De woordvoerder van Shell wijst er op dat ze geen politieke positie willen innemen. Wordvoerder Bonder: "Wij zijn daar als commerciële maatschappij werkzaam. Natuurlijk hebben wij contacten met de overheid. Net als in andere landen. Maar volgens onze *Business principals* bemoeien wij ons niet met interne, politieke zaken. Wij kunnen geen druk uitoefenen. Dat doen we nergens". Maar met de voortdurend verkrampde afwijzing van elke verantwoordelijkheid, negeren de Shellbonzen het feit dat zij de oorzaak zijn van de vuile troep in de Nigerdelta. Overigens, tot in 1977 had de Nigeriaanse overheid niets met Shell te maken. De joint-venture met de *Nigerian National Petroleum Corporation* is van latere datum. Pas begin dit jaar heeft Shell een schamele 2 miljoen dollar vrijgemaakt voor een 'onafhankelijke milieureportage'. Nog maar net na de executie op Ken Saro Wiwa maakt Shell als klap op de vuurpijl bekend, dat het niet van plan is om de geplande investering van 4 miljard dollar in een gasproject, stop te zetten.

Winst gaat voor ethiek

De executie van Ken Saro Wiwa en 8 medestanders heeft in internationale middens heel wat verontwaardiging veroorzaakt. Abacha heeft duidelijk geen gevoel voor timing: executeren op het moment dat de leiders van het Gemeenbest aan het vergaderen zijn in Auckland is vragen om moeilijkheden. Maar na het scherpe internationale protest, komt de realiteit in zicht. De oproepen tot een embargo en in het bijzonder een olieboycot, vallen in dovemansoren. De reden is duidelijk: zoals steeds moet de ethische overweging het afleggen van de economische en financiële realiteit. Nigeria heeft een buitenlandse schuld openstaan van meer dan dertig miljard dollar. De olie-export is de enige manier om de noodzakelijke vreemde deviezen binnen te halen voor de aflossing van die schuld. En de multinationale ondernemingen maken hier grote winsten: vorig jaar nog met een stijging van meer dan 75%. Grote investeerders zoals Groot-Brittannië, Frankrijk en de Verenigde Staten willen dan ook koste wat het kost economische sancties vermijden omdat ze er anders zelf schade van zullen ondervinden. Zo is Nigeria een belangrijke olieleverancier van de Verenigde Staten. De lobbyisten van *TransAfrica* vragen al een tijdje een olieboycot, maar stuiten op eigenbelang: "Dat zou een veel te drastische maatregel zijn tegen een land dat geen bedreiging vormt voor de veiligheid van de Verenigde Naties". Maar ondertussen blijven de machthebbers hun rekeningen spekken op de rug van de bevolking. Het is pure flauwe kul van de multinationals om te beweren dat ze met de binnenlandse politiek niets te maken hebben. De deontologie is zoals steeds ver zoek. De nagenoeg 2.000 gedode Ogoni's bewijzen dat. Aan de winsten kleefte bloed, veel bloed!

Ludo De Brabander

1. Catherine Vuylsteke. De bloedige prijs van het zwarte goud. In: *De Morgen*, 31 maart 1995.
2. Ken Saro Wiwa. Genocide in Nigeria: The Ogoni Tragedy. In: *Le Monde*, 15 november 1995.
3. Ko Kollijn en Paul Rusman. Shell en milieu-organisaties voeren hun taaië strijd om de publieke opinie. In: *Vrij Nederland*, 25 november 1995.
4. *Ibid.*, 1.
5. Wim Bossema. Het land van de Ogoni is een verwoest paradijs. In: *De Volkskrant*, 25 mei 1993.
6. Rob Rombouts. Boycot-actie overwogen wegens rol Shell in Nigeria. In: *het Parool*, 27 januari 1995.
7. *Misrule in Nigeria*. Editie in de *New York Times*. In: *The International Herald Tribune*, 28 maart 1995.

Algerijnse generaal Liamine Zeroual volgt zichzelf op

Met een onverwacht grote opkomst bij de presidentsverkiezingen hebben de Algerijnen de wereld verbaasd. Ondanks dreigementen van de gewapende fundamentalistische terreurgroepen en de oproep tot boycot van de oppositie bracht bijna 75 % procent van de kiezers zijn stem uit.

Grote overwinnaar van de presidentsverkiezingen van 16 november laatstleden werd generaal Liamine Zeroual. De generaal, die in januari 1994 door de Algerijnse legertop tot president was benoemd, volgt na een klinkende verkiezingsoverwinning (61,34 % van de stemmen) zichzelf op. Mahfoud Nahnah, de leider van de gematigde Hamas (Beweging van de Islamitische Maatschappij) strandde op 25,8 %. De Kabylïer Saïd Sadi van het Rassemblement pour la Culture et la Démocratie, een uitgesproken voorstander van de lekenstaat en tegenstander van elk compromis met de fundamentalisten, bleef met 9,29 % ver achterop. Nouredine Boukhrouh bewees wat algemeen voorspeld was: met 3,78 % blijft deze ultra-liberaal een politieke outsider.

De onverwacht hoge opkomst (volgens cijfers van het Algerijnse ministerie van Binnenlandse Zaken 74,92 %) heeft niet alleen de Algerijnen zelf, maar zowat alle waarnemers verrast.

Liamine Zeroual had deze presidentsverkiezingen uitgeschreven omdat zijn belangrijkste westerse partners, Parijs en Washington, van hem eisten om via zogenaamde democratische verkiezingen zich van een wettige machtsbasis te voorzien. Die opdracht heeft de generaal perfect uitgevoerd. En daarvoor schuwde hij de grote middelen niet. Meer dan 300.000 militairen controleerden de stembusgang (er waren slechts 99 buitenlandse waarnemers om de kiesverrichtingen in de 32.000 stembureaus te volgen), een van de belangrijkste onafhankelijke weekbladen, La Nation, kreeg drie weken verschijningsverbod opgelegd, de kandidatuur van Redha Malek (die van 1993 tot 1994 premier was geweest) werd geweigerd en M'Barek Mahiou, een van de leiders van de oppositiepartij FFS (Front de Forces Socialistes) werd door "onbekenden" vermoord. Over het democratische gehalte van deze presidentsverkiezingen is enige twijfel dus toegestaan.

Niettemin kan niemand om de vaststelling heen dat generaal Zeroual als grote overwinnaar uit deze verkiezingscampagne is te voorschijn getreden. Het FIS en de GIA zijn de grote verliezers, sa-

men met de andere oppositiepartijen, de voormalige eenheidspartij FLN en het FFS, die tot een boycot hadden opgeroepen. Het FLN en het FFS hadden in januari 1995 in Rome samen met het FIS een gemeenschappelijk "platform voor een nationaal contract" ondertekend, waarmee ze de Algerijnse machthebbers voor een grote nationale dialoog hoopten warm te krijgen. Generaal Zeroual en de overige leden van de militaire junta negeerden straal deze oproep tot dialoog en zetten hun strijd tegen de gewapende fundamentalisten verder. Op het terrein kregen de fundamentalisten de afgelopen maanden rake klappen. Steeds meer waarnemers stellen zich vandaag dan ook de vraag of het FIS in de praktijk nog werkelijk bestaat als politieke partij. Dezelfde vraag wordt ook gesteld over de GIA, die is ontaard tot een schimmige organisatie van plaatselijke krijgsheren en maffiabaronnen, die onder geen enkele vorm van centraal gezag opereren. Al-

Rivaliteit Frankrijk-VS

Deze verkiezingen brengen Algerije geen stap dichterbij een oplossing. Het enige tastbare resultaat is dat generaal Liamine Zeroual niet langer de president is van een militaire junta, maar een door een meerderheid van Algerijnen verkozen staatshoofd, zoals Parijs en Washington dat al zo lang eisten.

Drie voor de toekomst van Algerije zeer belangrijke vragen blijven ook na 16 november 1995 open. Welke houding zullen de rivalen Parijs en Washington aannemen tegenover de verkozen generaal Zeroual? Drie weken voor de presidentsverkiezingen maakte de Franse president Jacques Chirac een spectaculaire bocht. Onder de vorige Franse rechtse regering onder leiding van premier Edouard Balladur en minister van Buitenlandse Zaken Alain Juppé had Frankrijk zich officieel "neutraal" opgesteld tegenover de Algerijnse burgeroorlog. Zij steunden enerzijds de

Algerijnse machthebbers met een reeks nieuwe kredietlijnen, maar anderzijds deed Alain Juppé regelmatig oproepen tot een nationale dialoog in Algerije. De Franse regering was hierover echter diep verdeeld. Zo was het een publiek geheim dat de rechtse minister van Binnenlandse Zaken, Charles Pasqua een voorstander was van openlijke Franse steun aan de harde militaire aanpak van de Algerijnse militairen. Op 8 oktober laatstleden kondigde president Chirac aan dat Frankrijk generaal Liamine Zeroual steunde. Chirac was zelfs bereid de Algerijnse president in New York te ontmoeten, naar aanleiding van de vijftigste verjaardag van de Verenigde Naties. Deze ontmoeting ging uiteindelijk toch niet door, maar de ommekeer in de officiële Franse houding ten opzichte van Algerije was niemand ontgaan.

De Verenigde Staten van hun kant pleiten al sinds twee jaar voor een deelneming van de fundamentalisten aan de macht. Dat deden de VS ondermeer via Robert Pelletreau, de onderstaatssecretaris voor het Midden-Oosten en Noord-Afrika, die de Algerijnse leiders herhaaldelijk had aangemaand "de basis van hun regering te verruimen door er fundamentalisten in

leen in de hoofdstad Algiers zijn meer dan 300 groepjes actief, die geleid worden door plaatselijke boeven en boefjes en die zich in de schemerzone tussen banditisme en radicaal fundamentalistisch geweld bewegen.

op te nemen." Frankrijk en de VS zitten elkaar niet alleen politiek in de haren. Op dit ogenblik worden in Algerije twee nieuwe belangrijke petroleum- en gasvelden in exploitatie genomen. Sinds het einde van het FLN-bewind in 1991 kunnen ook buitenlandse multinationals aan dit contract deelnemen. En de Fransen hebben hierbij duidelijk de duimen moeten leggen voor voornamelijk Amerikaanse concurrenten, tot groot ongenoegen van de regering in Parijs. De vraag is dan ook welke invloed deze Frans-Amerikaanse rivaliteit op korte termijn zal uitoefenen op het beleid van de pas verkozen president in Algerije.

Niets is opgelost

Daarbij moet onmiddellijk een tweede niet onbelangrijke vraag worden gesteld: zal Liamine Zeroual bereid zijn de uitgesproken tegenstanders van een reële democratisering binnen de militair-industrieel-financiële junta, die nog steeds aan de macht is, te neutraliseren en vrije en democratische parlementsverkie-

zingen uit te schrijven? Of zal hij - en dat is de derde vraag, die zich opdringt - het toch op een akkoordje gooien met het FIS, het FLN en het FFS, zoals het platform van Rome van januari 1995 dat eiste? Wat het FIS betreft moet dit de oplossing zijn. De dag na de presidentsverkiezingen deed FIS-woordvoerder Rabah Kebir vanuit zijn Duits ballingsoord nog erg stoer: "de Zeroual van voor de verkiezingen is dezelfde als de Zeroual van na de verkiezingen". Zes dagen later sloeg Kebir in een open brief aan president Zeroual al een heel andere toon aan. De FIS-woordvoerder zwaaide de nieuwe president zeer veel lof toe. Met Zeroual "hebben we de zekerheid dat de oplossing van de crisis individuen, groepen en clans ver overstijgt." Kebir prees Zeroual omwille van zijn "vastberadenheid om alle Algerijnen te helpen hun plaats te vinden in de opbouw van het land." En de FIS-woordvoerder erkende dat Zeroual "over de steun van het volk kan beschikken, wat voor de machthebbers en voor de oppositie een grote mogelijkheid inhoudt om alle obstakels uit de weg te ruimen, die

tot hertoe hebben belet dat de dialoog zijn doelstellingen waar maakt: terugkeer naar de vrede, de vrijheid en de verstandhouding."

Het is echter de vraag of het FIS met "terugkeer naar vrede, vrijheid en verstandhouding" niet gewoon een vulgaire machtsdeling met de huidige machthebbers beoogt: de militairen behouden hun macht, de lieden, die tot op de dag van vandaag het industriële en financiële leven hebben gedomineerd kunnen dat ook morgen doen en de fundamentalisten krijgen hun deel van de koek en een stevige zeg over religie, onderwijs, sociale zaken en cultuur (en liefst nog wat meer).

Maar die vraag kon ook worden gesteld voor 16 november 1995. Voorlopig verandert er niets in Algerije.

Wim de Neuter

(Wim de Neuter is samen met Nadia Dala auteur van het boek "Allah woont om Algiers: Algerije tussen militair en islamitische dictatuur", uitgeverij Icarus, Antwerpen, 190 blz., 695 frank)

Boekbespreking

Het mirakel Mobutu

Net zoals de koloniale geschiedenis van Kongo, heeft ook post-koloniaal Zaire geen fraai beeld opgeleverd. Het politieke reilen en zeilen wordt al jaren nagenoeg uitsluitend door Mobutu bepaald. Deze overlevingskunstenaar is nu al dertig jaar aan de macht. Veel hoop was er gevestigd op de Nationale Conferentie, die in het begin van dit decennium voor het nodige elan heeft gezorgd. Maar telkens slaagt Mobutu er in om de situatie terug naar zijn hand te zetten. Walter Zinzen, die zelf aanvang de jaren zestig in Zaire heeft gewoond en het land later als journalist is blijven volgen, heeft over de Mobutu-periode een interessant en bijzonder toegankelijk boek geschreven. In *Mobutu, van mirakel tot malaise*, analyseert hij deels vanuit eigen ervaringen, deels vanuit ooggetuigenverslagen en bestaande literatuur, op een vlotte manier het hoe en waarom van Mobutu's machtspositie. Hij beschrijft hoe Mobutu via zijn uitgebreid netwerk van informanten en contactpersonen, dat hij voedt met (oneigenlijk) verworven kapitaal, er al die jaren in slaagt om de binnen- en buitenlandse elites naar zijn hand te zetten. Verwoede opposanten worden plots medestanders en omgekeerd, met Nguza Karl-i-Bond als meest uitgesproken voorbeeld. Intriges en zelfs afpersingen worden daarbij niet geschuwd. Maar een ding is duidelijk. Zonder de hulp van België en een aantal andere westerse hoofdrolspelers, zou Mobutu het niet zo lang hebben kunnen uitzingen. In België had/heelt hij

bondgenoten in nagenoeg alle politieke families. Vooral bij de Zaire-verslaggeving is de politieke bemoeienis groot. Wat Zinzen beschrijft is alleszins geen toonbeeld van onafhankelijke journalistiek. Hij heeft dit zelf meermaals aan de lijve mogen ondervinden. In verband met de inval van de opstandelingen van het FLNC (Front de Libération Nationale Congolais) in Kolwezi in 1977, werd Zinzen herhaaldelijk op de vingers getikt (zoals bij het interview met de toen nog vrij onbekende Ronald Van den Bogaert). De regeringscommissaris, Jan Heyghebaert, zou scherp protesteren tegen de Shaba-berichtgeving. Maar ook CVP-man Karel Hemmerichs en toenmalig administrateur-generaal Vandenbussche lieten zich niet onbetuigd. Een panorama-uitzending werd door deze laatste als "achterhaald, opiniërend en beledigend voor een buitenlands staatshoofd" bestempeld (p.60). Achteraf worden de motieven duidelijk. Premier Tindemans had daags voordien een onderhoud met Mobutu. De hele affaire zorgt voor de nodige commoties op de nieuwsdienst. Vandenbussche legde wat later een verbod op om Panorama te wijden aan Shaba, tenzij er interviews bij zouden zitten van Tindemans en minister van Buitenlandse Zaken Simonet. Zinzen zelf kreeg daarna in elk geval voor jaren geen enkele toestemming meer om nog een reportage te maken over Zaire. De regering die blijkbaar in de ban was van Mobutu maande de pers tot terughoudendheid aan. Volgend citaat uit een schrijven

van Tindemans spreekt voor zich: "(de regering stelt voor dat) de pers een deontologische code zou opstellen waarin een gedragslijn voor uitzonderlijke omstandigheden zou staan, die zowel met de plicht tot informatie als met de veiligheid van eenieder, zowel collectief als individueel, zou rekening houden."

Eens men het boek van Zinzen uit heeft, staat men verstomd van demarches, zoals weer van Tindemans onlangs, om met Mobutu rond tafel te gaan zitten. Zinzen zet immers duidelijk de vele complotten waar Mobutu rechtstreeks of onrechtstreeks de hand in heeft, op een rijtje, met talrijke schendingen van mensenrechten en dodelijke slachtoffers tot gevolg. Met de liquidatie van prominente politici zoals Lumumba, Tshombe en Kimba, bewijst Mobutu bovendien dat hij niet maalt om mogelijk internationaal protest. Maar de Nationale Conferentie, die moest zorgen voor de nodige hervormingen, toont dat Zaire behalve de machtspositie van Mobutu met nog een ander probleem te kampen heeft: het gebrek aan een goede en sterk georganiseerde oppositie.

Ludo De Brabander

Walter Zinzen. Mobutu, van mirakel tot malaise. Uitgeverij Hadewijch, 203 blz., 690 fr. Dit boek is beschikbaar in onze bibliotheek „Jan Verwey“.

't Kan verkeren

Polen en Ierland zijn de twee katholieke landen in Europa. Omdat hij gesproken is uit de cultuur van het „onverzoenlijk“ Pools katholicisme en omdat hij er van uitging dat, na de val van het communisme in Oost-Europa dit als het einde van de secularisatie moest beschouwd worden, was Paus Johannes Paulus II van mening dat van uit de katholieke bastions van Polen en Ierland een nieuwe opmars kon beginnen.

De nederlaag van de kerk in de recent aldaar gehouden verkiezingen kunnen een aanwijzing zijn dat ook de christenen niet gediend zijn met een katholiek fundamentalisme. De oproepen van de Paus om voor Walesa te stemmen, de aangebrachte affiches in de kerken en de politieke preken hebben het tij niet kunnen keren.

De meerderheid van het Poolse volk is het beu op een autokratische manier als onmondigen te worden behandeld. De nederlaag van het neen bij het recht op echtscheiding in Ierland is een andere bevestiging van het bewustwordingsproces van de volkeren.

De oproep van de Paus en moeder Theresa om neen te stemmen hebben, in tegenstelling tot een vroeger gelijkwaardig referendum, de balans niet in hun voordeel kunnen doen omslaan.

De door de Paus gevoerde strategie t.o.v. de moderne wereld - ondanks zijn uitspraken ten gunste van de mensenrechten - om de planeet voor de kerk te heroveren kan niet verwezenlijkt worden door morele preken uitgaande van „zijn“ religieuze normen.

Op het einde van de twintigste eeuw verwachten de mensen meer dan morele standpunten.

Ze vragen een duidelijk engagement zonder dubbelzinnigheid in de problemen van hun bestaansmogelijkheden die met de dag, door het kapitalisme en zijn meelopers in noord en zuid steeds meer in vraag worden gesteld.

A.D.S.

Zuid-Afrika - Gemeenteraden - 1/11/95

Uit de tot nu bekende uitslagen blijkt dat het aantal kiezers voor het ANC, t.o.v. de eerste parlementsverkiezingen van april '94, gestegen is van 63 % tot 66,37 %.

Het ANC behaalt de meerderheid in 400 gemeenteraden op de 661. In Johannesburg wint ze in 145 kiesdistrikten tegen 45 voor de Nationale Partij van Frederik De Klerk.

Met 16,22 % op nationaal vlak blijft de N.P. de eerste oppositiefactie.

Ze verliest echter t.o.v. de parlementsverkiezingen waar ze 20,29 % behaalde.

In de Westkaap behaalt het ANC nu zelfs meer zetels dan de Nationale Partij (35,5 % tegen 33,5 %) daar waar deze nog vorig jaar 55 % van de stemmen kreeg.

Het Inkatha van Buthelezie (de verkiezingen in zijn streek Kwazulu-Natal zullen pas in maart plaats hebben) noteerde op nationaal vlak 0,71 %.

De extreme partijen zoals het Pan Afrikaans Kongres (Pac) bekwam 1,42 % en de Conservatieve Partij 1,15 %.

De meerderheid van de blanke Afrikaners stemde voor het Front van de Vrijheid van de ex-generaal Voljoen die met 4,03 % zijn stemmen aantal verdubbelde.

Tijdens deze gemeenteraadsverkiezingen werden eveneens veel onafhankelijken verkozen. De opkomst, zelfs rekening houdende dat de verkiezingen in drie provincies werden uitgesteld, bedroeg slechts 51,37 % tegenover 87 % vorig jaar. De reden hiervan is wellicht dat de mensen tot heden weinig verandering merken in hun bestaansvoorwaarden na de afschaffing van de apartheid.

Bulgarije - Gemeenteraden - 29/10/95

De Bulgaarse Socialistische Partij (ex-Kommunisten) behaalde met 40 % een belangrijke overwinning bij de lokale verkiezingen.

De Unie van Democratische krachten (UDK), de belangrijkste oppositiepartij moest zich tevreden stellen met 25 %.

Canada - Referendum - 30/10/95

Het referendum over de onafhankelijkheid van Québec (een kwart van de bevolking van Canada) werd een spannend duel tussen de voor- en tegenstanders van de afscheiding. 82 % van de bevolking is Franstalig en de leiders van de provincie verwijten de Engelstalige meerderheid van Canada haar belangen te benadelen.

De opkomst van de kiezers lag heel hoog : 93 % tegenover 85,5 % in de voorgaande volksraadpleging in 1980.

De tegenstanders van de afscheiding behaalden 49,44 % van de ingeschreven kiezers.

De voorstanders behaalden 4,7 miljoen van de uitgebrachte stemmen en hadden slechts 53.000 stemmen tekort om hun slag in huis te halen.

De 1,82 % vernietigde stemmen was kleiner dan de overwinningmarge.

De eerste minister van Québec, Jacques Parizeau, gaf ontslag en werd opgevolgd door Lucien Bouchard die de bezieler was van de campagne voor de afscheiding.

Kroatië - Parlement - 31/10/95

De verkiezingen in Kroatië werden gekenmerkt door heel wat onregelmatigheden.

Met deze vervroegde verkiezingen was het President Tudjman om te doen de militaire overwinningen in West-Slavonië en de Krajina te verzilveren.

Het zetelaantal dat vroeger voor de Servische minderheid was vastgelegd op 12 werd teruggebracht op 3. Praktisch een half miljoen Kroaten die in het buitenland verblijven, waaronder de 350.000 Kroaten die in Bosnië-Herzegovina wonen, namen eveneens aan de verkiezingen deel. Waarnemers stelden vast dat deze laatsten zich zelf niet moesten legitimeren voor de stemverrichtingen. Gans de campagne werd gevoerd met overal aangebrachte reuze foto's van President Tudjman zodat vele kiezers geen onderscheid wisten te maken of het nu wel om parlements- of presidentsverkiezingen ging.

De andere partijen kregen evenmin de kans om voor de TV of in de radio hun programma bekend te maken. Uiteindelijk behaalde de Kroatische Democratische Unie (HDZ) van Tudjman met 44,82 % van de stemmen, 75 van de 127 zetels. Hiervan gaan er 12 naar de Kroatische diaspora, in bijzonder Kroaten die in Bosnië wonen.

De coalitie van de oppositie behaalde 16 zetels voor de Boerenpartij, 16 voor de Sociaal Liberale Partij, 10 voor de Sociaal Democratische Partij (ex kommunisten).

De extreem rechtse partij behaalde 4 zetels, de partij van Istrië 2 en enkele gingen naar onafhankelijken.

Uiteindelijk heeft Tudjman dan toch niet de verwachte tweederde meerderheid behaald die hem moest toelaten de grondwet te wijzigen en zich als president voor het leven te laten uitroepen. Gesterkt door zijn overwinning liet Franjo Tudjman de Bosnisch-Kroatische generaal Tihomir Blaskic, beschuldigd voor misdaden tegen de mensheid, toch tot een belangrijke post in het leger van Zagreb benoemen.

Georgië - President - 5/11/95

De opkomst bij deze verkiezingen bedroeg 64,25 procent. De provincies Abchasië (die zich onafhankelijk verklaarde) en Zuid-Ossetië namen aan deze stemming niet deel.

Eduard Sjeverdnadze, de gewezen minister van Buitenlandse Zaken van de Sovjetunie, behaalde 70 % van de stemmen en versloeg met een aanzienlijke voorsprong zijn rivaal Dzjumber Patiashvili, een man die destijds Sjeverdnadze aan het hoofd van de K.P. van Georgië opvolgde, toen deze Minister van Buitenlandse Zaken van de Sovjetunie werd.

Algerije - President - 16/11/95

Ondanks de bedreigingen van de Islamitische terreurgroepen tegen al diegene die aan de verkiezingen zouden deelnemen, was de opkomst van de kiezers, 74,92 % in Algerije en 67,01 % in Frankrijk zeer bevredigend.

De uittredende president Liamine Zroual behaalde 61,34 % van de stemmen gevolgd door Mahfoud Nahah, (voorzitter van de Islamitische Beweging) (MSI Hamas) met 25,38 %, Saïd Sadi - sekretaris van de Beweging voor cultuur en democratie (RCD) met 9,29 % en Nouredine Boukrouh (voorzitter van de Partij voor de Algerijnse hernieuwing) (PRA) met 3,78 % van de uitgebrachte stemmen.

Het Islamitisch Heilsfront (FIS), het Front van de Socialistische Krachten (FFS) en de vroegere eenheidspartij het Nationaal Bevrijdingsfront (FLN) hadden de kiezers opgeroepen niet aan de stemming deel te nemen.

Aan de voorgaande verkiezingen op 26 december 1991, namen slechts 59 % van de ingeschreven kiezers deel bij de eerste stemronde.

Het FIS behaalde er met 3.260.222 stemmen 188 zetels, het FLN met 1.612.967 stemmen 25 zetels, het FFS met 510.000 stemmen 25 zetels en het RDC, PRA en het MSI Hamas met 200 à 300.000 stemmen geen enkele zetel.

De toenmalige regering verbood de tweede stemronde en riep, in overleg met het leger, de staat van beleg uit.

Sindsdien werd door de gewapende arm van het FIS en het afgescheurde GIA een ware terreurkampagne op gezet. Dit geweld en het optreden van leger en politie zorgden reeds voor 40 à 50.000 slachtoffers.

De massale deelname van de Algerijnen aan de Presidentsverkiezingen is zeker het bewijs dat de Algerijnen op vrede wachten. Mogelijks geeft dit nieuwe feit de dialoog eindelijk een kans.

Polen - President - 5-19/11/95

Tijdens de eerste stemronde behaalde de ex-kommunist Alexander Kwasniewski met 35,11 % de meeste stemmen. De uittredende President Lech Walesa werd tweede met 33,11 %. Verder volgde Jacek Kuron, voormalig dissident en gewezen minister van arbeid met 9,22 % op de derde plaats. De vroegere premier Jan Olszewski volgde met 6,68. Waldemar Pawlak van de Boerenpartij met 4,31 en de ombudsman van de mensenrechten commissie Tadeusz Zieliński met 3,53 %. De opkomst van de kiezers bedroeg 64,79 %.

Tijdens de tweede ronde behaalde Kwasniewski uiteindelijk de overwinning met 51,72 tegenover 48,26 % voor Walesa (75 % in 1990). Met uitzondering van de Boerenpartij hadden alle andere partijen opgeroepen voor Walesa te stemmen. De opkomst bedroeg 68,23 % of ± 4 % meer dan tijdens de eerste ronde.

De primitieve anti-kommunistische campagne van Lech Walesa en zijn bondgenoten en de uiterst actieve inmenging van de Poolse Kerk hebben niet kunnen verhinderen dat Kwasniewski de overwinning behaalde. Hiervoor zijn verschillende redenen.

Velen hebben zeker in eerste instantie tegen Walesa gestemd om de arrogante wijze waarop hij zich tijdens zijn presidentieel mandaat gedragen heeft. Anderen stemden tegen de inmenging van de kerk in de politiek (o.a. haar houding tegen de zwangerschapsonderbreking). De leeftijd en een dynamische aanpak speelden in het voordeel van Kwasniewski. Zijn Sociaal Democratische Partij, die met de Boerenpartij in het Parlement de meerderheid heeft en dus de regering vormt hebben het enigszins beter gedaan als hun voorgangers, de bondgenoten van Walesa.

Een element dat zeker eveneens bij een deel van de bevolking heeft meegespeeld is de nostalgie van het verleden. Het terugdenken aan het verleden dat de gewone man meer zekerheid bood en waarin ze een reeks sociale voordelen hadden die nu worden afgeknagd.

Of Kwasniewski, die reeds pleit voor de aansluiting bij de Europese Unie en de NAVO, aan deze verwachtingen zal beantwoorden is wel een andere vraag.

De brutale daling van de Beurs van Warschau, de dag na de verkiezingsuitslag, wijst er op dat hem niet veel bewegingsvrijheid gegund zal zijn.

Een mandaat van vijf jaar.

De Poolse President wordt verkozen voor een mandaat van vijf jaar dat eenmaal kan hernieuwd worden. Zijn verantwoordelijkheid bestaat o.m. in de eerste minister te benoemen, hij is het hoofd van het leger en oefent ook het algemeen bestuur uit in de domeinen van de buitenlandse politiek.

Hij duidt de voorzitter aan van de Centrale Bank, benoemt de ambassadeurs en beschikt over enkele wettelijke initiatieven. Zo heeft hij een recht van veto t.o.v. parlementaire beslissingen waarmee hij het niet eens is. In twee gevallen kan het Parlement, bestaande uit de Diète en de Senaat, door de president ontbonden worden o.m. wanneer deze er niet in slaagt de begroting te stemmen of binnen de drie maanden een regering te vormen.

De macht van de president was herhaaldelijk de bron van twistpunten tussen Lech Walesa en de linkse regering.

Spanje - Catalonië - 19/11/95

Bij de regionale verkiezingen betaalde de regeringspartij van Jordi Pujol zijn onvoorwaardelijke steun aan de federale regering van Felipe Gonzales.

Hij verloor de absolute meerderheid in het deelparlement. Op de 135 zetels behaalde de Nationalistische Catalaanse Partij (CIU) van Pujol 60 zetels (- 10). De socialisten (PSOE) 34 (- 6). De rechtse volkspartij 17 (- 10). Verenigd Links 11 (+ 4) en de Links Nationalisten 13 (+ 2). De opkomst bedroeg 63,6 % of 9 punten meer dan in 1992.

Jordi Pujol hoopt op de steun van PSOE, een wederdienst, om aldus met een minderheidsregering aan de macht te blijven.

Ecuador - Referendum - 26/11/95

De inwoners van Equator moesten zich in een referendum uitspreken over elf vragen die door de regering over verschillende economische, sociale en politieke problemen gesteld worden.

De meerderheid van 6,5 miljoen kiezers antwoordden neen op alle gestelde vragen.

Voor de privatisering van de sociale zekerheid behaalde neen 58 % van de stemmen en tegen de economische decentralisatie was dit 52 %. De neen stemmers weigerden eveneens meer macht te verlenen aan de President die o.m. het recht opeiste om het Parlement te kunnen ontbinden als hij dit nodig acht.

De neen campagne werd gevoerd door een coördinatie van volksbewegingen, de vakbonden en boerenorganisaties en de konfederatie van Indiaanse nationaliteiten.

In Ecuador bestaat stemplicht.

Ierland - Referendum - 26/11/95

In het referendum voor de goedkeuring van een wet die de echtscheiding toelaat stemden 50,23 % ja en 49,77 % neen. Dit maakt op 1,6 miljoen uitgebrachte stemmen een meerderheid van 9.118 stemmen.

Dit was uiteindelijk het resultaat na een tweede hertelling waarbij 2.000 stemmen, uit een distrikt in Dublin, het resultaat van de ja stem kwamen bevestigen.

De Paus en moeder Theresa hadden opgeroepen om neen te stemmen.

Oostenrijk - Parlement - 17/12/95

De socialistische-demokratische koalitieregering strandde op de door de voorzitter van de laatste partij, Wolfgang Scheussel, geëiste soberheidspolitiek.

De hieruit voortvloeiende verkiezingen brachten echter de overwinning van de partij van de socialistische premier Franz Vranitsky. De uitslag ziet er als volgt uit. De Sociaal Democraten (SPOe) behaalden 72 zetels (65 in 1994), de Katholieke Volkspartij (OeVP) 53 zetels (52 in 1994), de extreem rechtse Liberale Partij van Joerg Haider 41 zetels (42 in 1994), het Liberaal Forum 9 zetels (11 in 1994) en de Groenen 8 (13 in 1994).

Men had een opgang van de extreem rechtse partij van Joerg Haider gevreesd maar de actieve campagne van de socialisten, liberalen en groenen heeft er zeker toe bijgedragen om dit te verhinderen.

Rusland - Parlement - 17/12/95

De Douma - Kamer van volksvertegenwoordigers - wordt verkozen voor vier jaar. Deze is samengesteld uit 450 leden waarvan 225 proportioneel verdeeld worden volgens de nationale lijsten die de kiesdrempel van 5 % overschrijden. De andere 225 worden verdeeld volgens het meerderheidsstelsel per distrikt.

Er waren 2.700 kandidaten en 43 nationale lijsten.

De verkiezingen werden gekenmerkt door een overwinning van de Kommunisten die hun stemmenaantal t.o.v. de vorige verkiezingen verdubbelden. Slechts 4 partijen overschreden de kiesdrempel van 5 %. De uitslag ziet er als volgt uit: Kommunisten: 22,31 %; Extreem-rechtse liberalen van Jirinovski: 11,06 % (of de helft van de stemmen in 1993); de regeringspartij "Ons Huis Rusland": 9,89 % en de partij van Gougou Iavlinski Jabloko: 6,33 %.

Eveneens rekening houdende met het aantal verkozenen volgens het meerderheidsstelsel per kiesdistrikt ziet de zetelverdeling er als volgt uit:

LINKS: in het totaal 196 verkozenen, verdeeld als volgt: Kommunistische Partij van Rusland: 158 zetels; Boerenpartij: 20 zetels; Macht aan het volk: 9 zetels; Kongres van Russische Kommunisten (KRO): 5 zetels; Kommunisten van de USSR-Rusland van de arbeid: 1 zetel; Mijn vaderland: 1 zetel; Blok van Stanislav Govoroukhine: 1 zetel; Syndikaten en bedrijfsleiders van Rusland: 1 zetel.

ONAFHANKELIJKEN: 78 verkozenen. (Waarvan volgens de Russische analisten er 21 bij de Kommunisten aanleunen.) CENTRUM: 10 verkozenen. Vrouwen van Rusland 3; Blok van Rybkine: 3; Partij voor zelfbestuur van de werkers: 1; Omvorming van het vaderland: 1; Partij voor eenheid en verstandhouding: 1 en Groep 89: 1 zetel.

RECHTS: 115 verkozenen: Ons Huis Rusland (de partij van Premier Tsjernomyzdin) 54 zetels; Democratische Keuzen: 9 zetels; Rusland voorwaarts: 3 zetels; Koalitie van Ella Panfilova 2 zetels; Gemeenschappelijke keuze: 1 zetel; Partij van de economische vrijheid: 1 zetel.

EXTREEM-RECHTS: de Liberale Democratische partij van Rusland (Vladimir Zjirinovski) 51 zetels.

De opkomst bedroeg 65 % (58 % in 1993). De K.P. beschikt

over een derde van de zetels en benadert met haar bondgenoten bijna de helft van de zetels in de Douma.

In een interview in L'Humanité (19/12) spreekt Geunadi Ziouganov, de voorzitter van de K.P., zich uit voor het aftreden van de regering en wijst er op dat zijn politieke formatie, met uitzondering van de extreem-rechtse partij van Zjirinovski, met alle krachten wil samenwerken voor het verwezenlijken van de nodige sociale en economische garanties voor de bevolking. President Jeltsin, ondanks zijn moorddadige oorlog in Tsjetsjenië, heeft het voorstel van Ziouganov reeds afgewezen.

Tegen alle democratische spelregels in zal Tsar Boris met de uitspraak van de bevolking geen rekening houden.

Haiti - President - 17/12/95

De kandidaat van de Lavalas beweging, de vijfenvijftigjarige René Preval, won de presidentsverkiezingen. Volgens de officiële uitslagen bewam hij 818.000 stemmen of 87,8 %. Slechts 28 % van de 3,7 miljoen kiezers nam aan de verkiezingen deel.

De onafhankelijke kandidaat, Leon Lejeune, gewezen chef van de nationale politie, behaalde 2,5 % en de sociaal-demokraat Victor Benoit 2,3 % van de stemmen.

Het groot aantal onthoudingen vindt zijn oorzaak in de ontgoocheling van de Haïtianen over het gebrek aan enige verbetering sinds het einde van de diktatuur.

Gezien de grondwet Aristide verbodt naar een tweede mandaat te dingen was er onder de bevolking een grote ontevredenheid. Ze hadden gewenst dat Aristide zijn huidige ambtstermijn zou kunnen verlengd hebben met de drie jaar, de tijd die hij in ballingschap verbleef.

Turkije - Parlement - 26/12/95

Er stonden 550 zetels te veroveren. De goedkeuring van de de Europese Unie, een geschenk aan de rechtse premier Ciller, heeft niet kunnen verhinderen dat de Islamitische partij de overwinning behaalde.

De Partij van de vooruitgang (RP) van N. Erbakan (islamitisch) kreeg 21,32% van de stemmen en 158 zetels.

De Partij van de juiste weg (DYP) van Premier Ciller (rechts) 19,20 % en 135 zetels. De Partij van het Moederland (ANAP) van Myilman (rechts) 19,66 % en 132 zetels. De Partij van Democratisch links (DSP) van B. Ecevit (links nationalistisch) 14,65 % en 75 zetels. De Republikeinse Volkspartij (CHP) van D. Baykal (sociaal-demokratich) 10,71 % en 50 zetels. Door de regering Ciller werd, op de valreep, voor de ontbinding van het parlement een nieuwe kiesdrempel van 10 % goedgekeurd. Dit betekent dat een Koerdische partij wel in de verschillende distrikten van Oost-Turkije 20 tot 50 % van de stemmen behaalde maar op nationaal vlak onder de kiesdrempel bleef.

OP MAAT GESNEDEN...

Het Belgische parlement heeft destijds een regeling uitgewerkt voor de subsidiëring van de politieke partijen en een beperking van de uitgaven bij verkiezingen.

Toch werd tijdens de verkiezingen van 21 mei 1995 door de politieke partijen zo maar eventjes één miljard frank uitgegeven.

De CVP-senatrice, Sabine de Bethune, staat hierbij met 4,29 miljoen frank verkiezingsuitgaven aan de top.

Frankrijk

241 miljard FF.

Dat is het defensiebudget van Frankrijk voor 1996.

Frankrijk, een land met meer dan 3 miljoen werklozen, waar de meerderheid van de werknemers de straat zijn opgegaan om hun sociale zekerheid en pensioenstelsel te verdedigen tegen het slopingswerk van het Verdrag van Maastricht. Een land met in de grootsteden duizenden daklozen, waar ieder jaar steeds meer burgers de eindjes niet meer aan mekaar kunnen knopen om hun gezin een decent bestaan te verzekeren.

Dat land verloorlooft zich 241 miljard FF aan defensie in 1996 te besteden. Voor 1995 bedroeg het budget 237,8 miljard FF. De 241,4 miljard FF voor 1996 betekenen een verhoging van 1,51 %. In dit bedrag van 241 miljard zijn ook de pensioenen van de militairen begrepen. 89 miljard is voorzien voor de uitrusting en 100,5 miljard voor de functionering.

Bron : Lettre de l'observatoire des transferts d'armements n° 3/95

Omzet van wapenverkoop van Frankrijk aan Derde-wereldlanden

jaar :	bedrag in miljoen dollar	bedrag in miljoen FF
1978	2.800	16.800
1988	900	5.346
1989	3.900	24.853
1990	2.500	13.575
1991	2.800	15.736
1992	4.000	21.120
1993	3.700	20.942
1994	11.400	67.830

Uit deze tabel kan men opmaken dat voor de Franse wapenindustrie de opeenvolgende jaren geen crisisjaren waren.

Bron : C.R.S.

De top-10 van landen die de belangrijkste wapencontracten afsloten met Derde-wereldlanden in 1994

rangorde	land	miljoen dollar
1.	Frankrijk	11.400
2.	V.S.	6.113
3.	Rusland	4.600
4.	Groot-Britt.	600
5.	China	500
6.	Oekraïne	200
7.	Nederland	200
8.	Canada	200
9.	Italië	200
10.	Zweden	100

De arrogantie van president Chirac

De Franse minister van defensie, Charles Millon, heeft aangekondigd dat Frankrijk in februari zijn kernproeven zal stopzetten. Er gingen er reeds vier door.

De volgende wordt voor Kerstdag voorzien en de laatste dus in januari 1996. De Franse regering stoort zich dus niet aan het wereldwijd protest tegen de kernproeven.

Op 17 november werd Frankrijk nochtans nogmaals veroordeeld. In de eerste commissie van de Verenigde Naties werd namelijk over een resolutie gestemd waarin kernproeven veroordeeld werden. Deze resolutie werd ingediend door Mexico en ondersteund door een dertigtal landen: Latijns-Amerikaanse, Japan, Australië, Nieuw Zeeland, enz. De tekst werd goedgekeurd door 95 landen (de lidstaten van de E.U. o.w. België, Oostenrijk, Finland, Luxemburg, Nederland, Portugal en Zweden).

45 landen onthielden zich o.m. Duitsland, Spanje, de Verenigde Staten en Griekenland. 12 landen stemden tegen. Natuurlijk Frankrijk maar ook China en Groot-Brittannië, maar ook Djibouti, Gabon, Ivoorkust, Mali, Mauritanië, Marokko, Niger, Senegal en Togo.

Als men de lijst overloopt merkt men dat het allemaal om gewezen Franse koloniën gaat. Landen die economisch sterk afhankelijk zijn van de vroegere koloniale heerser. Meer nog in de meeste van deze landen is er een sterke Franse troepenmacht aanwezig die er ook moet over waken dat plaatselijke heersers op hun troon blijven. De waarde van deze tegenstem is dan uiteindelijk geen compliment voor Frankrijk.

Strafmaatregelen

Het feit dat meerdere Europese landen voor de resolutie stemden is bij Chirac in het verkeerde keelgat geschoten. Deze landen werden behandeld zoals een soort derde wereldland waarop men uit de hoogte kan neerkijken.

Prompt werd een onderhoud met de Belgische Premier Jean-Luc Dehaene afgezegd.

Aan Italië werd bekend gemaakt dat Frankrijk niet zou deelnemen aan de bilaterale besprekingen die in Napels moesten plaats hebben.

De Finse Premier, op bezoek in Parijs,

werd noch door Chirac, noch door Juppé ontvangen. Zonderlinge beleefheidsnormen.

Zo merkt men dus dat het Frankrijk van Chirac een vrije mening en standpunt vanwege zijn Europese bondgenoten niet toereert. Alleen Duitsland interesseert hem.

Hypocrisie

Frankrijk wijst, zelfs terecht, naar de tegengestelde houding van sommige van de Eurobondgenoten waaronder België. Het is zo dat een paar weken geleden door de leden van de West-Europese Unie (WEU) te Madrid een document werd ondertekend waarin volledige steun werd verleend aan de nucleaire krachten van Frankrijk en Groot-Brittannië. In het Parlement zei Premier Dehaene in een antwoord op een interpellatie dat beide standpunten los van elkaar staan. Onze houding in New York zegde hij is het logisch gevolg van de resoluties die in de Kamer en de Senaat werden gestemd tijdens de herneming van de Franse kernproeven.

Duidelijkheid a.u.b.

We kunnen de Premier enigszins volgen in zijn standpunt. Maar eerlijk gezegd de dubbelzinnigheid druipert er af. De vraag die zich stelt is waarom, na de gestemde resoluties in Kamer en Senaat tegen de kernproeven, het nodig werd geacht een paar weken later een document te ondertekenen waarin steun wordt verleend aan de Franse en Britse atoomkrachten. Was het niet noodzakelijk geweest ook hierover vooraf het Parlement te raadplegen?

Het is de regering toch bekend dat de openbare opinie gekant is tegen alle operaties die betrekking hebben met kernwapens.

Meteen moet ook de vraag gesteld worden hoelang België nog zal toelaten dat in ons land (Kleine Brogel) Amerikaanse kernwapens gestationeerd zijn?

Het is hoog tijd dat hier ondubbelzinnig klaarheid geschapen wordt.

Een openbaar debat in het Parlement is hier dringend nodig.

Kernvrije zone in Zuid-Oost-Azië

De zeven regeringen van Zuid-Oost-Azië verenigd in de Asean (Brunei, Indonesië, Maleisië, de Filipijnen, Thailand en Vietnam en de kandidaat leden Birma, Laos en Cambodja) hebben op hun topconferentie van 14 en 15 december in Bangkok (Thailand) een verdrag ondertekend dat van deze regio een "vrije zone maakt zonder kernwapens".

Washington en Peking hadden enige reserves geuit tegen dit initiatief.

Om aan deze overeenkomst meer kracht te geven hebben de Asean landen aan de kernmogendheden - de vijf permanente leden van de Veiligheidsraad - dit protocol overgemaakt waarvan de termen nog bespreekbaar zijn. Ze hopen dat nog andere landen uit de regio er zich zullen bij aansluiten. (ads).

EN TOCH !

De algemene vergadering van de Verenigde Naties van 16 december bevestigde de uitspraak van de eerste commissie met betrekking tot de stopzetting van de kernproeven.

De tekst werd goedgekeurd door 84 landen tegen 18 (Frankrijk, China, Groot-Brittannië en een aantal Franstalige Afrikaanse landen). De V.S., Rusland, Duitsland Griekenland en Spanje onthielden zich en 31 landen namen niet deel aan de stemming.

Ondanks de politieke druk van President Chirac en de toenmalige E.U.-voorzitter de socialist Felipe Gonzales bevestigden 10 van de 15 lidstaten van de Europese Unie (waaronder België) hun goedkeuring aan de resolutie zoals dit op 16 november het geval was in de commissie.

Dit mag een positieve bijdrage genoemd worden. (ads).

André De Smet

De Duitse wapenverkoop zit in de lift. Duitsland is de tweede wapenexporteur, na koploper V.S.

De tabel van de wapenverkoop op wereldwijd, die de V.N. en SIPRI ieder jaar publiceren, toont voor het jaar 1994 volgende rangschikking: 1 de Verenigde Staten, 2 Duitsland, 3 Groot-Brittannië en plaats 4 is voor Frankrijk.

Uit de gegevens van het VN-register vernemen we dat de V.S. 59 wapenverkoopcontracten heeft afgesloten, Duitsland 26, Groot-Brittannië 17 en Frankrijk realiseerde er 16.

De SIPRI-tabellen geven ons de mogelijkheid om een reeks zaken te bestuderen. Bijzonder interessant lijkt me de wapenhandel van de grote industriestaten na te gaan, en te relateren naar de context van het huidige wereldgebeuren.

De belangrijkste wapenverkoop in % van de globale wapenverkoop

landen	1990	1994
V.S.	34,5%	55%
Rusland	33,9%	3,9%
Duitsland	5,4%	14,6%
Frankrijk	7,2%	3,2%
Groot-Brittannië	4,9%	7,3%
China	4%	5,5%
Totaal :	89,9%	89,5%

Voor de vijf bestendige leden van de V.N.-Veiligheidsraad komen we tot volgende cijfers: voor '90 nemen ze 84,5 % van de totale wereldwapenhandel voor zich, en in '94 is dat 74,9 %. Deze lichte daling is vooral te wijten aan het ineenklappen van de ex-sovjiet-wapenhandel, en het verlies aan vertrouwen in de Russische wapenindustrie.

De wapenhandel weet enorme bedragen te mobiliseren. SIPRI (tabel 14/1 blz. 493) drukt een lijst af van de 25 belangrijkste exporterende landen. De Top 25 zou je kunnen zeggen. Daar kan men lezen dat de wapenverkoop van de belangrijkste conventionele wapentypes jaarlijks goed is voor tientallen miljarden US-dollars.

Aan vaste wisselkoers 1990 geeft dit :

1990 = 30,891 miljard dollar
1991 = 25,527
1992 = 24,776
1993 = 24,494
1994 = 21,725

Voor de periode 1990 - 1994 was de wapenverkoop goed voor respectievelijk 127,414 miljard dollar.

De daling in geldwaarde is enigszins te relativiseren door het ineenstorten van de Sovjetunie en het verloren gaan van haar uitvoermarkt die deze daling verklaart. De andere grote industriestaten zagen hun deel van wapenverkoop vergroten.

Gerealiseerde omzet in de internationale wapenverkoop in miljarden dollars (vaste wisselkoers 1990) - bron SIPRI

landen(top 6)	1990	1994	periode '95-'95
V.S.	10,648	11,959	62,354
Rusland(ex-SU)	10,459	0,842	21,912
Duitsland	1,656	3,388	10,536
Frankrijk	2,220	0,705	6,287
Groot-Brit.	1,509	1,593	6,557
China	1,245	1,204	5,980
TOTAAL :	27,737	19,691	113,626
5 vaste VN-ldn	26,081	16,304	103,090

Het procentuele aandeel 25 belangrijkste landen :

jaar	Top-25-landen	Top-6	5VN-perman
1990	30,891	27,737=89,8% top 25	26,081=84,42%
1994	21,725	19,691=90,63%	16,303=75,04%
90-94	127,414	113,626=89,17%	103,090=80,90%

Plaatsen we het aandeel van de G7-landen, Japan niet inbegrepen, in dit kader van de export van de belangrijkste conventionele wapens dan komen we tot de volgende cijfers (nog steeds in miljard dollars):

	1990	1994	1990-94
G7 (-Japan)	16,387	18,208	88,313
% tov top-25	53,04%	83,8%	69,3%

Er zijn nog een paar industrielanden die hun aandeel op de wereldmarkt verbeteren :

landen	1990	1992	1994	1990-94
Nederland	0,267	0,432	0,558	2,065
Italië	0,287	0,479	0,357	1,997
Canada	0,067	0,131	0,208	0,582
Israël	0,074	0,039	0,087	0,367
Spanje	0,087	0,057	0,116	0,363

Het zou interessant zijn om ook de inkomsten van wapenverkoop in verhouding te zetten tot andere exportcijfers. Dit kan dan misschien verklaren waarom er zo weinig ondernomen wordt om de wapenhandel aan banden te leggen, of af te bouwen. Het inkomen uit wapenverkoop is een belangrijke deviezenbron, en aldus een belangrijk bestanddeel van de handelsbalans.

De officiële vertegenwoordigers van deze wapenexporterende staten, of ze nu president, minister of diplomaat zijn, deinen er niet voor terug of zijn er niet beschaamd voor de ontwikkelingshulp te gebruiken als drukmiddel om hun wapentuig te slijten in de Derde-wereldlanden.

Wanneer we vaststellen dat de vijf vaste leden van de VN-Veiligheidsraad (met het vetostemrecht dus) voor het jaar 1994 zowat driekwart van de internationale conventionele wapenhandel voor hun rekening nemen, en dat de drie Westerse staten met vaste zit, goed zijn voor net geen tweederde, dan moet men van hen niet veel verwachten om deze voor hen zo lucratieve wapenhandel te verminderen. Hun ganse retoriek voor vredehandhaving en ontspanning komt aldus in een gans ander daglicht te staan. Men kan de gedachtengang als volgt catalogeren: "luister naar mijn woorden, maar kijk niet naar mijn handen" want deze zijn bezodend met het bloed van de zo talrijke burgerslachtoffers, vrouwen, kinderen, mannen. Zij werden gedood met de wapens die moesten dienen om de bankrekening van de wapenproducenten te spijzen alsook de handelsbalans van deze permanente veiligheidsraadsleden te verbeteren.

Uit het VN-register voor wapenhandel komen we te weten hoeveel van een reeks grote categorieën van wapentuigen verhandeld wordt.

In 1994 voerde Washington 702 tanks uit, 1036 gepantserde voertuigen, 121 kanonnen groot kaliber, 82 gevechts-

vliegtuigen, 5 aanvalshelikopters en 316 raketten en lanceertuigen.

Groot-Brittannië verkocht 18 tanks aan Nigeria, 195 raketten of lanceertuigen aan de Arabische Emiraten, 4 oorlogsbodems aan Pakistan, 24 gevechtsvliegtuigen aan Maleisië, 83 artilleriestukken aan Oostenrijk. Verder waren er nog wapenexporten naar Chili, Oman, Filipijnen, Australië en Finland.

Frankrijk exporteerde 27 raketten en lanceertuigen naar Cyprus, 25 aan de Arabische Emiraten, die ook nog 5 Leclerc-tanks kochten. Verder werden verkoopcontracten gesloten met Maleisië, Chili, Senegal, Nigeria, Ierland, Spanje, Oman en Qatar. In een vorige bijdrage in Vrede hebben we reeds de lezers geïnformeerd dat Frankrijk de kampioen is voor wapenverkoop aan ontwikkelingslanden.

Rusland, nog altijd volgens het VN-wapenregister, verkocht een oorlogsbodem aan China, artillerie aan Finland en India, raketten aan Hongarije, Mig29-jachtvliegtuigen aan Maleisië, Roemenië en Slowakije, tanks en wisselstukken aan Turkije. Wanneer we vaststellen dat de wapenverkoop van Rusland in elkaar is gezakt sedert de implosie van de USSR, heeft dat niets van doen met een wending in de Russische exportpolitiek. Nee, deze achteruitgang laat zich verklaren door het feit dat de Russische wapenkopers het vertrouwen in de stabiliteit, regulariteit en de kwaliteit van de naverkoopdiensten hebben verloren.

Duitsland bekleedt sedert 1991 de tweede plaats op de wereldranglijst van de hitparade van de wapenverkoop. Duitsland is een belangrijk leverancier van Griekenland en Turkije. Duitse exporten omvatten o.m. 181 tanks, 1170 gepantserde voertuigen, 546 kanonnen groot kaliber, 24 gevechtsvliegtuigen, 2 aanvalshelikopters, 18 oorlogsbodems en 1020 raketten. Dat Duitsland de tweede plaats bekleedt op de wereldranglijst van de conventionele-wapenhandel vindt vooral een verklaring dat Bonn wapens verhandelt uit de voorraden van het gewezen DDR-leger. Zoals we reeds aanstipten gaat het grootste deel van deze wapenleveringen naar Griekenland en Turkije. Turkije kent enorme problemen met de Koerden die zich verzetten tegen de bloedige Turkse onderdrukking van hun volk en hun cultuur. Dat in Turkije de mensenrechten worden geschonden, dat de politieke opposanten er in de gevangenis worden gemarteld is gekend door de internationale gemeenschap. Maar dat verhindert Duitsland en andere industriestaten niet hun Navo-partner van het nodige wapentuig te voorzien, zodat die rustig het bloedig optreden tegen de Koerdische bevolking kan verder zetten. Maar ja, voor Navo en voor Duitsland krijgt het begrip 'mensenrechten' andere vormen wanneer men er grof geld mee kan verdienen, en de handelsbalans er mee kan verbeteren.

Uit het VN-register blijkt dat twee regio's in 1994 een bloeiende afzetmarkt vormden, met name het Midden-Oosten en het Middellandse-Zeegebied. In deze laatste regio zijn het vooral Turkije en Griekenland die een grote hoeveelheid conventionele wapens aankopen, waardoor er zich een gevaarlijke wapenwedloop ontwikkelt.

Een vlug gemaakt rekensommetje brengt ons in het geval van Turkije op een totaal aan wapenaankopen voor de periode 1990-1994 van 7 miljard 814 miljoen dollar (vaste waarde 1990). In die periode kende het wapenaankoopbudget ieder jaar een stijging. De bestellingen worden vooral geplaatst in de V.S. en in Duitsland. Voor 1994 betekent dat 62 tanks, 131 kanonnen, 19 gevechtsvliegtuigen, 1 aanvalshelikopter, 4 oorlogsbodems. Ook werden er 151 pantserwagens gekocht in Italië en Rusland.

Griekenland bekent de aankopen van 43 tanks, 701 gepant-

serde voertuigen, 222 kanonnen zwaar kaliber, 5 jachtvliegtuigen en een oorlogsbodem in Duitsland. Van de V.S. kocht Griekenland 28 gevechtsvliegtuigen, en Nederland was goed voor een oorlogsbodem.

We weten dat Turkije en Griekenland op zeer gespannen voet leven met elkaar, en dat het niet ondenkbeeldig is dat deze twee Navo-lidstaten met elkaar op de vuist kunnen gaan. Anderzijds zien we dat andere Navo-lidstaten, waaronder dus de VS, Nederland en vooral Duitsland, al te graag hun wapentuig aan de man brengen. Dan moeten we ons ook afvragen hoe ernstig deze staten en de Navo als dusdanig met de spannings- en conflictgebieden omgaan.

Maar ja, wanneer de bom daar ontploft dan kunnen wij als brave burgers geld storten, voedsel sturen, klereninzamelingen houden voor de burgerslachtoffers van het geweld. Een geweld dat hen is toegebracht door de wapens die onze regeringen voor de wapenproducenten aan de bewindsvoerders ginder verkocht hebben.

Om het even zeer cynisch te zeggen: de wapenindustrie en onze regeringen hebben er goed aan verdiend, wij kunnen ons goed hart laten zien.

Verder verkocht Duitsland in de voorbije jaren nog 39 marineschepen, waaronder 3 onderzeeërs, uit het bestand van de ex-DDR-marine, aan Indonesië voor een gunstprijs. Hiervoor kreeg Duitsland dan voor 1 miljard bestellingen voor de Duitse industrie. Bij dergelijke goede economische resultaten kan men dan wel de andere kant opkijken wat de onderdrukking in Oost-Timor betreft. Men kan toch niet alles willen, gouden zaken doen en opkomen voor de mensenrechten in Oost-Timor?

Voor de betaling van deze wapens en de industriële aankopen heeft Indonesië de nodige kredieten gekregen van Duitse banken, waardoor ze voor een grotere schuld bij Duitsland in het krijt komt te staan, die nu reeds meer dan 8 miljard DM bedraagt.

In gans dit betoog wordt geen rekening gehouden met handel van produkten die men onder de "dual use" katalogeert, d.w.z. produkten die kunnen gebruikt worden, zowel in het normale als in het militaire productiecircuït. In de handel van deze "dual use"-produkten is Duitsland wereldmarktleider.

Om de wapenverkoop te rechtvaardigen horen we al te vaak van de wapenproducenten en de regeringen het argument "als wij niet leveren, leveren de anderen wel, en door deze handel verzekeren we werk voor duizenden werknemers; bovendien is deze export gunstig voor onze handelsbalans en ons BNP". Met een dergelijke redenering kan men zelfs de drughandel rechtvaardigen.

Het zou beter zijn de produktie van wapens te stoppen, en deze industrieën naar een meer civiel nuttige produktie over te schakelen, om de zoveel noden van de wereldbevolking te lenigen.

Wanneer we zien dat de belangrijkste tenoren van het wereldgebeuren de wapenmarkt in handen hebben, en dus de kassa laten rinkelen voor hun wapenproducenten, dan moeten we ons toch de vraag stellen hoe eerlijk de vertegenwoordigers van deze staten zijn bij hun optreden in de VN-veiligheidsraad, de algemene vergadering, of andere internationale instellingen. Hoe eerlijk zijn hun discours over ontwapening en vrede?

Antoine Uytterhaeghe

Bronnen: Sipri, Le Monde, VN-register

■ **TEWERKSTELLING** : Als men de Kredietbank moet geloven waren er in België vorig jaar geen 588.676 maar slechts 405.837 werklozen. Dit maakt een verschil uit van 40 procent. Schoolverlaters, bruggepensioneerden, langdurige werklozen e.a. gevallen worden volgens de formule van het Euro statistisch bureau, bij wie de Kredietbank zijn cijfers haalt, niet als werklozen beschouwd.

Deze voorstelling laat de Kredietbank toe het standpunt te verdedigen dat het werkloosheidsstelsel in België te vrijgevig is. De beperking van de uitkeringsduur voor de werklozen wordt door de Kredietbank als een dringende maatregel vooropgesteld.

■ **BEJAARDEN** : In onze Belgische "welvaartstaat" zijn zeven procent van de Vlaamse ouderen arm en dienen ze rond te komen met minder dan 20.000 fr. per maand als alleenstaande of met minder dan 27.000 fr. per koppel.

Volgens het Vlaams Ouderen Overlegkomitee (VOK) is 16 % van de Vlaamse bevolking bestaansonzeker en 5 % regelrecht arm. Dit betekent dat zo'n 300.000 mensen arm zijn in Vlaanderen.

■ **KONSEKWENT** : De organisatie voor Afrikaanse eenheid (OUA) heeft besloten haar leden, die hun bijdragen niet betalen, niet meer het woord te verlenen of aan stemmingen deel te nemen tijdens de zittingen van de organisatie.

De volgende landen hebben samen een schuld van 14 miljoen dollar : Tsjaad, de Comoren, Equatoriaal Guinea, de Centraal Afrikaanse Republiek, Guinee Bissau, Sierra Leone, Sao Tome Principe, Niger en de Seychellen.

Spijtig dat dergelijke gezonde principes niet worden toegepast in de Verenigde Naties waar de V.S. een van de landen is met de hoogste schuld.

■ **LONEN** : De Standaard vestigt de aandacht op sommige lonen. Volgens de krant hebben de toplui van Belgische ondernemingen en banken bruto jaarsalarissen die tot 25 à 30 miljoen frank kunnen oplopen. Een deel wordt soms op een fiscaal interessante manier in het buitenland uitbetaald. In de grote Amerikaanse ondernemingen zou de „chief executive" gemiddeld 120 tot 150 keer meer verdienen dan de modale werknemer. In de jaren zeventig bedroeg die spanning zowat 35 tot 1.

Nu zijn het deze toplui die de loonbeperkingen voorstellen en over offers praten voor de kleine loontrekkende natuurlijk.

■ **AIDS** : Bij de internationale aktiedag tegen Aids werden cijfers bekendgemaakt over het aantal mensen in de wereld dat door deze ziekte getroffen wordt.

Dit geeft voor Noord-Amerika 750.000 mensen, voor Latijns-Amerika 1,5 miljoen, voor Afrika onder de Sahara 8,5 miljoen, Noord-Afrika 100.000, Oost-Europa en Centraal Azië 50.000, Oost-Azië 50.000, Zuid Oost-Azië 3 miljoen en Australië 20.000. Men spreekt over een totaal van 14 à 15 miljoen.

Wanneer zullen alle krachten, alle financiële mogelijkheden worden ingezet om deze ziekte in te dijken ?

■ **CHINA** : Tijdens de eerste negen maanden van dit jaar en in vergelijking met dezelfde periode in 1994 steeg de industriële productie met 13,4 procent. De industriële productie van de staatsbedrijven kende een groei van 7,1 % en deze van de gemengde bedrijven met 9,2 %. In de Zuidelijke Oostprovincies noteerde de industriële productie een groei van 15,5 % terwijl de minder industriële regio's uit het binnenland een verhoging kenden van 10,7 %.

■ **LONEN IN V.S.** : De president van de overkoepelende Amerikaanse Vakbondsorganisatie (AFL-CIO) John Sweeny, wijst er in "De Standaard" (11/12) op dat hij de Fransen bewondert voor hun massale mobilisatie hoewel de organisatiegraad van de arbeiders in Frankrijk betrekkelijk laag is. Over de V.S. zegt hij o.m. "Een andere prioriteit is het dichten van de groeiende kloof tussen arm en rijk. De lager opgeleide werknemers in loondienst hebben hun reële inkomen in de jongste twintig jaar soms tot dertig procent zien dalen. De lonen van velen hebben geen gelijke tred gehouden met de gestegen welvaart. Sinds 1979 is alle inkomensgroei naar de bovenlaag van de gezinnen gegaan ; bijna alles ging naar de bovenste twintig procent. Twintig jaar achteruitgang in lonen en secundaire arbeidsvoorwaarden eisen hun tol op het leven in Amerika. Er is een diepgewortelde woede onder de hardwerkende mensen voor wie de Amerikaanse droom in rook is opgegaan". En ... intussen hoor je in ons land nog steeds politici Amerika als "het" model voorstellen.

■ **ANTI-PERSOONSMIJNEN** : Uit een rapport van het Internationaal Rode Kruis blijkt dat op dit ogenblik wereldwijd (64 landen) 110 miljoen anti-persoonsmijnen in velden, dorpen en steden verspreid liggen. Jaarlijks komen er daar nog eens 2 miljoen bij. Aan het huidig tempo zal

het volgens genoemd rapport, ELF EEUWEN duren vooraleer al deze mijnen verwijderd zijn !

■ **DOODSTRAF IN V.S.** : Zesenvijftig personen, een rekordcijfer, werden in 1995 in de Verenigde Staten terechtgesteld. Men voorziet dat dit aantal in 1996 zal toenemen. Achtendertig Staten hebben in de V.S. de doodstraf terug ingevoerd en, volgens recente gegevens, wachten drieduizend ter dood veroordeelden in de "dodengangen" op hun executie.

De meeste executies werden in de zuidelijke Staten uitgevoerd.

Sinds de herinvoering van de doodstraf in 1976 werden in de V.S. meer dan driehonderd personen terechtgesteld waarvan honderdenvier in Texas.

■ **V.S.-INVESTERINGEN IN EUROPA** : In Europese kringen wordt steeds beweerd dat de aanpak van de E.U. bedoeld is om de Amerikaanse invloed in te dijken. Met de privatisering van Belgacom is het duidelijk dat het juist andersom gaat.

De Belgische regering besloot op 14 dec. 1995 dat 49,9 % (73,3 miljard frank) van het kapitaal wordt overgenomen door een consortium onder leiding van de Amerikaanse maatschappij Ameritech. Deze heeft hierin een participatie van 37 %.

Tele-Denemarken 35 % en Singapur Telecom 28 %.

Van zijn kant publiceerde IDAT (Instituut voor telecommunicatie in Europa) een overzicht van de participaties van volgende Amerikaanse firma's in Europa.

AIR TOUCH: 25 % (147 miljoen dollar) in Belgacom (België); 51 % (205 miljoen dollar) in Nordietel (Zweden); 29,55 % (voor 2,5 miljard dollar) in Mobilfunk (Duitsland); 10,2 % (voor 1,5 miljard dollar) in Omnitel (Italië); 15,8 % (voor 2,3 miljard dollar) in Airtel (Spanje); 23 % in Telecel (Polen) en 10 % (voor 157 miljoen dollar) in Dansk Mobil Telefon (Denemarken).

AMERITECH: 24,5 % in PTK (Polen); 25 % in Netcom (Noorwegen en in Hongarije). BELL ATLANTIC: 24,5 % in Eurotel (Tsjechië); 11,6 % (1,5 miljard dollar) in Omnitel (Italië).

BELL SOUTH: 21,4 % (2,46 miljard frank) in E+ (Duitsland); 29 % (157 miljoen dollar) in Dansk Mobil Telefon (Denemarken).

NYNEX: 20 % (200 miljoen dollar) in Stet Hellas (Griekenland). S.B.C.: 11 % (1,6 miljard dollar) in SFR (Frankrijk).

U.S.WEST: 50 % (voor 1 miljard dollar) in Mercury One-2-one (Groot-Brittannië); 49 % in West-Tel (Hongarije); 24,5 % in Eurotel (Tsjechië); 5 % (2,24 miljard dollar) in Bouygues-Telecom (Frankrijk). Hieruit blijkt dat de situatie er wel anders uitziet dan men ons tracht wijs te maken. (ads)

Turkije een democratie? Pure fictie !

Het Europees Parlement stemt in met het associatieverdrag

Het is zo ver. Het Europees parlement heeft op 13 december met een grote meerderheid het associatieverdrag met Turkije goedgekeurd. Het verdrag dat op 1 januari de douane-unie met Turkije moet doen ingaan is vooraf tot in de kleinste details op het niveau van de Europese Commissie en de Europese Raad van ministers uitgewerkt. Het parlement kon nog een veto uitspreken, maar aan de inhoud mocht het niet sleutelen. Zo functioneert nu eenmaal de 'democratie' op het Europees niveau.

Pro-Turkse lobby

Een aantal maanden terug was een grote meerderheid van de Europese Parlementsleden er duidelijk niet voor te vinden om onder de huidige omstandigheden in te stemmen met een douane-unie. De Christen-Democratische fractie (173 op 626 zetels) en de Liberale fractie (52 zetels) lieten echter al gauw uitschijnen dat ze zouden instemmen met het verdrag. De bal lag daarmee in het kamp van de Socialistische fractie (217 zetels) dat zich samen met de groenen steeds zeer kritisch heeft opgesteld tegenover Turkije. Pauline Green, fractieleidster van de Europese Socialisten, zei begin november nog dat "wij in Europa verbijs-terd staan over Turkije staat van dienst op het gebied van de mensenrechten". Maar in de weken voor de cruciale stemming was het protest al heel wat minder luid. Ook Pauline Green keerde haar kar. Het feit dat de sociaal-democraten in heel wat regeringen mee in de coalitie zitten heeft wellicht meege- speeld: "Ik kan mijn kantoor niet uitkomen of er komt iemand op mij af om te lobbyen voor de douane-unie met Turkije" aldus diezelfde Green de week voor de stemming. Van de Spaanse socialistische premier Gonzalez en zijn partijgenoot en minister van Buitenlandse Zaken, Solana, is geweten dat ze ontzettend veel druk op hun Europese partijgenoten hebben uitgeoefend. Idem voor wat betreft de Britse schaduwminister van Buitenlandse Zaken en de Europese Commissie. Volgens Claudia Roth van de Duitse Groenen heeft Labour overigens een grote rol gespeeld bij het overhellen van de balans pro Turkije. Wellicht omdat de Turkse

Sociaal-democraten in de regering zeten. Roth beweert dat het lobbyen de doorslag heeft gegeven: "Een paar weken geleden werd er nog anders gedacht in het parlement en de verandering kan niet gebaseerd zijn op veranderingen in Turkije, want daar is nauwelijks iets veranderd". Zelf de financiële wereld liet zich niet onbetuigd. De Nederlandse ABN Amro-bank richtte midden november een schrijven aan het Europees Parlement met het verzoek de aarzelingen over de douane-unie opzij te zetten. Op zijn beurt heeft Turkije een lobby-machine van nooit geziene omvang in gang gezet om de recente opsmukoperaties als een nieuwe democratiseringsgolf voor te stellen. Het Europees parlement werd zodoende platgewaaid. Slachtoffer van dit alles: de politieke ethiek. Typisch Europa.

De feiten : achteruitgang van de mensenrechten

In en buiten Turkije is een echte propagandamachine in gang gezet. Terwijl met grote mediashow een paar Turkse parlementsleden en een schrijver worden vrijgelaten, moeten tientallen andere, minder bekende opposanten kennis maken met de steeds toenemende repressie.

Een recente ontmoeting met de Turkse mensenrechtenorganisatie IHD (een organisatie met een vlekkeloze reputatie) leert ons dat van enige democratisering absoluut geen sprake is, wel in tegendeel. Alles wijst in de richting van een verdere achteruitgang van de politieke en mensenrechtensituatie, in het bijzonder in Zuidoost-Turkije.

Met het offensief tegen de Koerden dit voorjaar bevestigde de Turkse regering reeds dat het weigert een andere dan militaire oplossing te zoeken voor de Koerdische kwestie. De oorlog heeft reeds het leven gekost aan 16.000 mensen en meer dan 200 dorpen verwoest. Vijf steden zijn voor een belangrijk deel vernietigd: Simak, Cukurca, Kulp, Dicle en Cizre. Talrijke inwoners van een goede 1.000 andere dorpen zijn verplicht geëvacueerd. Het Turkse leger gaat daarbij dierf te werk en past de techniek van de verschroei- de aarde toe: leegplunderen en verwoesten van huizen en dorpen en het afbranden van landbouwgronden en bossen. Dit alles heeft gezorgd voor een massaal intern vluchtelingenprobleem (Izmir bijvoorbeeld telt al 1 miljoen Koerden op 3 miljoen inwoners). Nochtans is er ruimte voor een vreedzame politieke dialoog. Op 23 mei 1995 zei PKK-leider Abdullah Ocalan aan het persagentschap Reuters: "als de Turkse

staat haar operaties tegen ons stopt en bereid is naar een oplossing te zoeken voor dit conflict via politieke dialoog, dan zijn wij bereid om een staakt-het-vuren af te kondigen en voor vrede te kiezen. Daarmee werd een oproep herhaald van 17 maart 1993, 12 maart 1994 (Internationale conferentie in Brussel) en 14 november 1994 (tijdens de CVSE). Het Turkse regime blijft evenwel doof.

Een rapport van de Human Rights Foundation of Turkey (TIHR) dat in oktober van dit jaar werd gepubliceerd, toont dat de mensenrechtensituatie in Turkije er nog nooit zo slecht aan toe was. Enkele cijfers. In 1994 zijn 1.128 mensen (waaronder 261 vrouwen en 24 kinderen) gemarteld in detentiecentra of gevangnissen. Van 476 gevallen bestaan er medische rapporten die dit bevestigen. Een zestigtal vrouwen werd in gevangenschap verkracht. 32 mensen zijn overleden in gevangenschap als gevolg van martelingen of in duistere omstandigheden. Dit is een record: in 1990 was dit nog 9; in 1991, 19; in 1992, 17 en in 1993, 29. Minstens 49 mensen zijn opgepakt door de veiligheidstroepen en 'verdwenen'. Ook de maandrapporten van IHD (het laatst in september van dit jaar) bevestigen die trend. Detail: Turkije is lid van de Raad van Europa, waar mensenrechten een belangrijke plaats innemen.

Het beruchte artikel 8 van de anti-terreurwet blijft gehandhaafd. Er is enkel wat aan geschaafd als opsmukoperatie met het oog op de douane-unie. De versoepeling van dit artikel maakt de vrije meningsuiting nog steeds onmogelijk, ook een parlementaire discussie over het vraagstuk van de Koerden! Nog steeds zitten een aantal Koerdische parlementairen op grond van hun mening in de gevangenis en is hun veroordeling op 26 oktober door het Turkse hof van Cassatie nog bevestigd. Leyla Zana is een van die gevangenen, die op grond van haar pleidooi voor een politieke dialoog tot 15 jaar gevangenschap is veroordeeld. Vorig jaar werden in totaal 172 mensen aangehouden wegens het uiten van hun mening. Op een paar jaar tijd zijn 22 journalisten vermoord. In totaal zijn 961 publikaties (tijdschriften en kranten) en 37 boeken geconfisceerd opnieuw op basis van de anti-terreurwet.

De werkelijke macht in Turkije is in handen van de Nationale Veiligheidsraad, de schaduwregering, waar de militairen het voor het zeggen hebben. Het is dit orgaan dat alsmat de schroeven ver-

der aandraait en uitsluitend kiest voor een repressieve aanpak. Zij zijn de motor achter de noodtoestand in Zuidoost-Turkije waar eerlijke rechtsprocedures onmogelijk zijn. Personen kunnen tot 30 dagen administratief worden aangehouden waarbij aan advocaten elk bezoekrecht kan worden ontzegd en zelfs de verblijfplaats van de gevangene niet moet worden bekendgemaakt (oorzaak van veel 'verdwijningen').

Op de lijsten van de partij van Tansu Ciller stonden heel wat hooggeplaatste militairen en voormalige veiligheidsfunctionarissen van twijfelachtig allooi. Zij zitten nu in het Turkse parlement en kunnen hun macht verder uitbouwen. Democratie?

In dergelijke omstandigheden is een douane-unie met Turkije volstrekt onaanvaardbaar.

De Turkse socioloog, Ismail Besikel, werd op woensdag 17 december, door de rechtbank van Ankara veroordeeld tot vijf jaar gevangenisstraf voor "separatistische propaganda" ten gunste van de Koerdische minderheid.

De rechters verweten namelijk aan Besikel, die een belangrijk deel van zijn leven in de gevangenis doorbracht, de inhoud van een artikel dat twee jaar geleden gepubliceerd werd in het bulletin van een vereniging voor de verdediging van de mensenrechten.

Waar blijft het protest van het Europees Parlement, de regeringen van de lidstaten van de E.U., de Raad van Europa, Amnesty International e.a. mensenrechtenorganisaties? (ads)

Europese hypocrisie

Dat de invloed van Europa op Turkije, zoals wordt beweerd, binnen een douane-unie veel groter zou zijn, valt te betwijfelen. Turkije is nu al lid van tal van Westerse organisaties. Het lidmaatschap van de NAVO (vanaf 1954), om er maar één te noemen, heeft niet belet dat Turkije drie staatsgrepen kende. Europa kneep een oogje toe.

Het argument van de Europese Commissie en de ministers van Buitenlandse Zaken, dat bij een afwijzing de moslim-fundamentalisten van de Refahpartij hun aanhang zullen zien toenemen, is eveneens weinig relevant. Dit meer gematigde fundamentalisme mogen wij niet zo maar gelijkstellen aan dat van de in

Algerije, Egypte en Iran opererende fundamentalistische groeperingen. Bovendien kan de redenering ook worden omgekeerd. In sommige Turkse kringen wordt namelijk geopperd dat juist de toetreding tot de douane-unie het fundamentalisme zal versterken. Heel wat moslims in de straat zijn inderdaad bevreesd hun culturele en religieuze identiteit te verliezen in een constructie met de EU.

Het Europees Parlement heeft hier hoe dan ook een zeer negatief precedent geschapen. Door het goedkeuren van het associatieverdrag hebben de parlementairen een aantal principiële houdingen m.b.t. onder andere de mensenrechtenkwesie als voorwaarde voor economische en politieke overeenkomsten, gewoon van tafel geveegd. Dit zijn elementaire waarden waarop de Europese Unie moet gegrondvest blijven, zo niet ondergraven wij die waarden binnen de Europese Unie zelf. Nu heeft het Europees Parlement nogmaals bevestigd dat de Europese Unie niets meer is dan een economisch blok. Het heeft zich bovendien gedegradeerd tot een stemmachine. Een beetje tegenpruttelen voor de schijn, en dan maar groen licht geven. Een machtig wapen is daarmee uit handen gegeven. Wat is immers efficiënter dan het hanteren van voorwaarden in toetredingsverdragen, om in Turkije ernstige hervormingen af te dwingen?

Maar misschien is dit gewoon de verderzetting van een hypocriete politiek. Europa is reeds langer dan vandaag verantwoordelijk: de individuele wapenleveranties van een aantal lidstaten (met Duitsland op kop) aan Turkije (waar 5 % van het BNP naar het leger gaat en zelfs meer dan 15 % naar het totale veiligheidssysteem, waaronder een uitgebreid netwerk van een aantal geheime diensten), het gebrek aan een actieve diplomatie die tot een vreedzame oplossing van het Koerdische conflict leidt en het jarenlange tolereren van de Europese Navo-lidstaten van de wantoestanden in de Turkse gevangnissen en de wanpraktijken van het Turkse leger.

Deze overhaaste beslissing maakt Europa alleen meer verantwoordelijk voor de situatie in Turkije.

Ludo De Brabander

Turks Koerdistan

Een reportage in een staat van beleg

Turkije is lid van de Navo, van de Europese Raad, ondertekenaar van de Europese Conventie van de Mensenrechten. Het verkreeg zopas de langgezochte douane-unie met de Europese Unie, en ziet dit eigenlijk als een stap naar volwaardig lidmaatschap van de E.U..

Maar zuiver is het allemaal niet. Er is de flagrante schending van mensenrechten, er is de bezetting van een deel van Cyprus, er is Koerdistan. Chris Den Hond ging voor Socialisme zonder Grenzen op reportage. Hier volgt een deel van zijn relaas.

Democratische make-up

Nazmi Gür, voormalig verantwoordelijke van IHD (Turkse Vereniging voor Mensenrechten) in Van tegen de Iraanse grens, ternauwernood ontkomen aan de doodskaders vertelt ons in Ankara dat "de Turkse regering probeert zand in de ogen te strooien van het Westen". De recente wijziging van de grondwet wordt zelfs door de regeringsspers als 'cosmetisch' afgedaan, maar zelf al zou artikel 8 van de anti-terroriswet geschrapt worden, dan nog zijn er 156 artikels die de vrijheid van meningsuiting beperken. Voor de Koerden verandert er niets. Zoekend naar een mogelijke integratie in de Europese Unie geeft de Turkse overheid de indruk dat ze beter de mensenrechten respecteert, maar zelfs de minister van mensenrechten heeft niet de autoriteit om informatie op te vragen over verdwijningen. Turkije is het enige Navo-land waar de stafchef van het leger grotere bevoegdheden heeft dan de minister van defensie. In de laatste jaren hebben 13 afdelingen van IHD hun activiteiten stopgezet na bedreigingen en het vermoorden van hun leden door "niet-geïdentificeerde groepen". De Westerse regeringen lijken vooral de economische voordelen te zien in Turkije.

"In dit land mag je alles zeggen wat je wil, als je bereid bent om daarna in een donker straatje opgepakt, gefolterd, berecht en zelfs vermoord te worden."

Business first

In Ankara spreken we met de secretaris van de Belgische ambassade, de heer Jo Indekeu. Volgens hem zijn bepaalde sectoren van het Turks bedrijfsleven te

rughoudend tegenover een integratie in de Europese Unie, want nu betalen ze geen patenten op een aantal industriële producten, vooral medicamenten. Ze maken enorme winsten door ze te kopiëren. Volgens de heer Indekeu is de Europese Commissie "moedig", want ze durft eisen dat Turkije patenten moet betalen vooraleer ze wordt toegelaten tot de douane-unie. Wat de Koerdische problematiek betreft verzekert hij ons dat de Belgische ambassade geprotesteerd heeft tegen het proces van Yashar Kemal, de bekendste Turkse auteur van Koerdische afkomst.

De schending van mensenrechten staat alleszins de economische samenwerking niet in de weg: in juli jl. verleende België aan Turkije een krediet van 5 miljoen dollar aan een lage intrestvoet (2 % over 15 jaar). De Belgische ambassadeur in Ankara, Eric Kobia, voegde daaraan toe dat "België de nodige steun zal verlenen om Turkije te integreren in de Europese Unie" (1).

Tansu Çiller
premier van Turkije

Noodtoestand

De Turkse grondwet dateert van de militaire staatsgreep van 1980 en bevat een zeer repressieve wetgeving die geldt voor heel Turkije. Maar in Koerdistan is alles nog een graad erger: daar heerst de noodtoestand.

In Dyarbekir heeft de Turkse overheid een "super-gouverneur" aangesteld over de 11 Koerdische provincies van Turkije met extra-bevoegdheden om de groeiende Koerdische revolutie beter neer te slaan. De bevolking van Dyarbekir is in 4 jaar tijd aangegroeid van 350.000 tot 1,5 miljoen, hoofdzakelijk vluchtelingen uit platgebrande dorpen.

Praten met Koerden zonder aanwezigheid van "luistervinken" is geen gemakkelijke onderneming, aangezien er veel katten zijn om slechts twee muizen (wij) te volgen. En er zijn vele verhalen van Koerden die uren ondervraagd en vastgehouden geweest zijn omdat ze vertaalden of enkel maar praatten met buitenlandse journalisten.

Je vraagt je soms af of je niet paranoïa wordt. Wie kan je vertrouwen? Maar het verschil tussen echte Koerden en politiemannen in burger is zo flagrant dat je moeilijk kan missen. De Koerden hebben nog geen tien seconden nodig om uit te varen tegen de Turkse militairen.

"We zijn uit onze dorpen gevlucht omdat ze platgebrand zijn. De politie zegt dat ze ons vermoorden als we durven teruggaan. Officieel moet de regering ons in nieuwe dorpen plaatsen, maar daarvan hebben we nog niets gezien. Alleszins, de militairen beslissen wie waar kan wonen en ze zullen waarschijnlijk de plaatsen toekennen aan de dorpswachters, diegenen die ons verraadden."

"Ik ben weken gefolterd geweest voor niets. Ze verdachten mij ervan PKK-sympathisant te zijn, maar hoe meer de Turkse overheid alle Koerden als PKK gaat beschouwen, hoe meer sympathie wij gaan voelen voor de PKK. Ze hebben mij dagen aan mijn armen opgehangen en elektro-shocks gegeven op mijn tong, voeten en geslachtsdelen. Life is very cheap. Als je reclameert vermoorden ze je."

Het bilan van de mensenrechten tussen 1980 en 1995 is desastreus. Enkele cijfers: 650.000 personen gevangengenomen, 517.000 ter dood veroordeelden, 98.000 personen berecht wegens lidmaatschap van een organisatie, 937 films verboden, 140.000 boeken verbrand, 23.667 organisaties verboden, 3.315 jaren gevangenisstraf voor journalisten... (2). En volgens zovele getuigen is de situatie nu "erger dan in de jaren '80".

Koerdische Arbeiderspartij PKK

De Turkse staatssterreur is letterlijk zo verschroeiend dat de reactie van de Koerden van hetzelfde laken een broek is. De PKK voert sinds 1984 een gewapende strijd tegen de Turkse repressie.

De methodes die zij gebruikt zijn niet altijd aanvaardbaar: aanslagen op burgerdoelwitten, interne afrekeningen, persoonlijkheidsverheerlijking. Daartegenover staat echter dat moorden, begaan door de Turkse militairen, dikwijls ten onrechte in de schoenen van de PKK geschoven worden (zie rapport Amnesty International feb 95). Wijzelf hebben slechts één Koerd negatief horen spreken over de PKK. Onze algemene indruk is dat de Koerdische bevolking het geweld van een guerrilla-organisatie toereert, terwijl ze een hevige haat koestert tegen de Turkse bezettingstroepen.

De officiële verklaring van de Turkse machthebbers voor deze terreur is dat de Koerden zich willen afscheiden van Turkije en een eigen staat vormen. Elke uiting van Koerdische cultuur wordt als zodanig geïnterpreteerd en zwaar bestraft. We zijn onze oren te luisteren gaan leggen bij de verschillende strekkingen van de Koerdische gemeenschap met de vraag wat hun verzuchtingen en eisen zijn.

Wat willen de Koerden?

Mehdi Zana is voormalig verkozen burgemeester van Dyarbekir. Hij werd gearresteerd op de dag van de militaire staatsgreep in '80, veroordeeld voor "aantasting van de nationale gevoelens" en op beestachtige wijze gefolterd. Hij

heeft nooit geweld gepredikt en kwam pas vrij in '91. In '94 wordt hij opnieuw veroordeeld tot 4 jaar omdat hij een getuigenis afgelegd heeft voor het Europees Parlement. Hij en zijn companen vragen "te kunnen spreken en onderwezen worden in onze taal, beschikken over dagbladen, radio en tv in onze taal". In al hun verklaringen stellen zij dat het "Koerdisch probleem opgelost moet worden binnen de grenzen van Turkije" (3).

De vice-voorzitter van de Koerdische partij HADEP, İsmail Aslan, verklaarde ons dat "het belangrijkste nu een staakt-het-vuren is. Een onafhankelijk Koerdistan is heel moeilijk, gezien de huidige wereldconjunction" (4).

De PKK kondigde in '93 een eenzijdig staakt-het-vuren af en eiste dat de Turkse regering aan de Koerden het recht zou toekennen zich te organiseren in wettelijke Koerdische verenigingen en partijen, en dat het Koerdisch zou onderwezen worden in de scholen.

Pervine Jamil, voorzitter van het Koerdisch Instituut van Brussel, eist dat "Turkije reële politieke en culturele rechten moet toekennen aan de Koerden in het kader van een federale staat, waar de rechten van alle ethnische en religieuze minderheden moeten gegarandeerd worden. De drie andere staten (Iran, Irak, Syrië) zouden hetzelfde moe-

ten doen. Kortom, een Koerdische onafhankelijke staat lijkt niet realistisch in de huidige geo-politieke context, maar wel vier staten, elk gefedereerd met de Koerden op hun grondgebied".

De verzuchtingen naar een eigen staat bestaan natuurlijk en er zijn veel staten met veel minder volk, en met minder samenhang wat betreft taal en cultuur dan de Koerden. Maar de realistische kijk heeft vooral te maken met twee factoren: de opdeling van Koerdistan door de koloniale mogendheden, en de interne verdeeldheid tussen de Koerden door de verdeel-en-heerspolitiek van de verschillende staten (één voorbeeld: sinds augustus '95 bekampt de Iraakse PDK van Barzani gewapenderhand, en met de steun van het Turks leger, de PKK).

Chris Den Hond.

- (1) Turkish Daily News 15-7-95
- (2) Droits de l'Homme sans Frontières, la Turquie face à ses minorités, n° 1-2, 1995, p. 16
- (3) Mehdi Zana, La Prison n° 5, Onze ans dans les geôles turques, Ales, 1995, p. XII
- (4) HADEP is de opvolger van DEP, op haar beurt de opvolger van de verboden HEP. Zes verkozen parlementairen zijn veroordeeld tot zware gevangenisstraffen wegens "separatisme". HADEP is de officieuze Koerdische partij, die sinds '90 langs legale weg (vert voor de Koerdische rechten).

TOP ... PUNT

Om „klaarheid“ te scheppen in het sociaal konflikt organiseerde de Franse TV zender France 2 op 1 december een dialoog met als thema „Waarom zit de loestand vast?“

Buiten de zogenaamde experten, naast vertegenwoordigers van politieke partijen en twee vakbondssecretarissen (FO en CFDT en niet de grootste de C.G.T.) werden, in duplex, ook stakende arbeiders betrokken om hun standpunt te laten kennen.

De krant „Le Monde“ wijst er op dat de stem van de ene niet hetzelfde gewicht heeft dan de andere. **KRONOMETER IN DE HAND WIJST HET BLAD ER OP** dat de 50 spoorarbeiders van het depot van Lemand 3 minuten en 41 seconden het woord kregen, de 30 arbeiders van de RATP 3 minuten en 21 seconden, de 20 stakende postmannen van Straatsburg 3 minuten en 23 seconden en de delegatie van studenten uit Toulouse 4 minuten 48 seconden.

In totaal een kwartier voor de stakende arbeiders en studenten op een uitzending van meer dan twee uur. Over gelijke rechten gesproken.

James Bond en de Franse wapenindustrie

Voor "Golden Eye", de laatste James Bond film werden door de Franse regering parade-stukken van het Franse leger kosteloos ter beschikking gesteld. De nieuwe fregat "La Fayette", die in 1996 in dienst wordt genomen en de aanvalshelicopter "Tigre" die, als alles goed gaat in 1997 zal gebruikt worden, mochten in de film meespelen. Gedurende vier dagen werden in de haven van Monaco met, in en op deze militaire speeltuigen opnamen gemaakt voor de "Golden Eye" (een Britse film die 55 miljoen dollar heeft gekost).

Als tegenprestatie voor de kosteloze in bruiklening bekam de Franse marine en Eurocopter dat hun naam op de affiches zou gepiaatst worden. Als reclamekampagne voor de Franse wapenindustrie. Voor de première van de film, half december te Parijs, had de Franse Defensie minister Charles Millon reeds vernomen dat de nieuwe James Bond, Pierre Brosnan, een aanhanger was van Greenpeace die harde verklaringen had afgelegd tegen de Franse kernproeven. Zo zegde hij o.m. "Niemand kan me er

van overtuigen dat kernwapens goed zijn voor de vrede. Ik ben terplaatse geweest en ik heb getuigenissen gehoord van Polynesiërs. Het is ondenkbaar te geloven dat de huidige kernproeven geen enkele konsekwentie zullen hebben op het milieu, de natuur en de mensen".

"James Bond" ging dus niet naar de receptie van de minister omdat hij niet in de kaart wenste te spelen van de wapenhandelaar (ads).

Nu Duitsland herenigd is en de koude oorlog beëindigd, kan de vraag gesteld worden of het nu niet aangewezen is de V.N. te versterken en de NAVO geleidelijk af te bouwen. Dit zou niet alleen niet te versnaden besparingen tot gevolg hebben, maar ook energie en minkracht vrijmaken voor ontwapening, ontminning en ontwikkeling.

Fons Margot
Voorzitter van Vrede en Rechtvaardigheid
in De Nieuwe Gids 19/10/95.

Somalië: milde straf voor blauwhelmen

Belgische para's, die in Somalië als blauwhelmen optraden, maakten het aldaar al te bont. Van februari tot juni 1993 gingen deze "vredessoldaten" zich te buiten aan machtsmisbruik waarbij in bijzonder kinderen het slachtoffer waren. Zo werden kinderen die verdacht werden van diefstal zeer hardhandig aangepakt.

Men is op de hoogte van twee kinderen die verplicht werden hun graf te graven. Een soldaat hield een wapen tegen het hoofd van een kind terwijl een andere een schot loste.

Zo heeft men het ook over kinderen die boven een vijver, waarin krokodillen zaten, geplaatst werden. Een officier weigerde een persoon in nood de nodige hulp te verlenen.

De zaak ging aan het rollen toen in oktober 1993, in een kazerne foto's rondslingerden waarop de "heldendaden" van deze militairen te bewonderen waren. De zestien militairen die bij deze feiten betrokken waren kwamen begin november voor de rechtbank.

De rechtbank veroordeelde één van de militairen, de luitenant die de schijnexecutie op touw zette, tot 1.000 fr. boete en acht dagen gevangenisstraf met uitstel. Ondanks de rechtbank de feiten bewezen achtte werden de anderen vrijgesproken omdat men met een veroordeling de herklassering van de militairen niet wilde schaden.

Dit alles geeft ons een beeld van de geest die bij de militairen heerste die in Somalië werden ingezet. Het zou spijtig zijn als alle blauwhelmen, waarvan velen hun taak ernstig opnemen, met de plegers van bovengenoemde wandaden vereenzelvigd zouden worden.

Met haar uitspraak heeft de rechtbank hier zeker niet toe bijgedragen. (ads)

V.S.-embargo veroordeeld door V.N.

Voor het vierde opeenvolgende jaar heeft de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties het door de V.S. op 7 februari 1962 ingestelde embargo tegen Cuba aan de kaak gesteld.

117 landen stemden voor de opheffing, 38 landen onthielden zich en 3 landen (de Verenigde Staten, Israël en Oezbekistan) stemden tegen.

Vorig jaar stemden slechts 101 landen voor (48 onthoudingen en 2 tegen) en in 1993 stemden er 88 voor.

Het toenemend aantal landen dat zich

uitspreekt tegen het embargo ontkracht het argument van de V.S. "dat dit embargo van strategisch belang is gezien de kommunistische dreiging op enkele kilometers van onze kusten".

Op de 15 landen van de Europese Unie hebben slechts Groot-Brittannië, Duitsland en Nederland zich onthouden. Rusland, China, Canada, Australië, Spanje, Frankrijk, België, Nieuw-Zeeland, Mexico e.a. landen stemden voor de resolutie. Ook Argentinië voor de eerste maal. Japan onthield zich.

Bij het nader bekijken merkt men dat de onthoudingen nog te vinden zijn bij de trouwste bondgenoten van de V.S. of van landen die, om economische redenen, afhankelijk zijn van de V.S.

Ondertussen wil de Republikeinse meerderheid van het Amerikaans Kongres met het wetsontwerp - Helms - Burton - het bestaande embargo nog versterken door o.m. de andere landen onder druk te zetten.

Het is dus zeker een stap voorwaarts dat onlangs, zij het voor een voorzichtig aftasten, een delegatie van de Europese Unie onder leiding van Spanje naar Cuba trok.

Tijdens de Spaans-Amerikaanse top in Barilocke (Argentinië) die op 19 oktober doorging werd het embargo tegen Cuba eveneens met kracht veroordeeld.

Dit was eveneens het geval in Catagena (Colombia) waar de afgevaardigden van 113 niet gebonden landen in een motie de nadruk legden op het feit "dat de financieel-economische beperkingen die unilateraal door de Verenigde Staten tegen Cuba worden toegepast in strijd zijn met het Charter van de Verenigde Naties en het internationale recht". Bovendien werd de V.S. gevraagd "haar meningsverschillen met Cuba op te lossen door onderhandelingen op voet van gelijkheid en wederzijds respect".

Het ziet er dus doorheen de hoger geciteerde feiten naar uit dat het aantal landen dat zich tegen het V.S.-embargo uitspreekt van jaar tot jaar toeneemt. Door het opvoeren van deze druk zal de V.S. hiermee willens nillens moeten rekening houden. (ads)

Sankties gaan verder tegen Irak

Het sinds 5 jaar bestaande embargo tegen Irak werd op 8 november door de Veiligheidsraad van de V.N. verlengd. Dit houdt in dat het Irak verboden is petroleum uit te voeren. Saoedi-Arabië, de trouwe bondgenoot van de V.S., kan dus verder gaan om zelf het Iraakse

kworum op haar rekening te nemen.

Emat Abdal, sekretaris-generaal van de Arabische Liga, had Irak uitgenodigd om voorlopig de V.N.-resolutie 983 te aanvaarden, die Irak toelaat onder internationale controle een beperkt deel van zijn petroleum uit te voeren in ruil voor voedingswaren en medikamenten. Een procent van de opbrengst zou eveneens afgehouden worden voor de betaling van oorlogsschade.

De Iraakse regering wijst er terecht op dat dit een inmenging is in haar binnenlandse aangelegenheden en territoriale integriteit.

Ondertussen wordt algemeen aanvaard, ook door Unicef e.a. internationale organisaties, dat het bestaande embargo tegen Irak catastrofale gevolgen heeft voor het Iraakse volk, in bijzonder voor de kinderen. Dagelijkse sterven er mensen aan de gevolgen van ondervoeding en gebrek aan hoogstnoodzakelijke medikamenten.

De Voedsel- en Landbouworganisatie van de V.N. (F.A.O.) publiceerde in het Brits medisch tijdschrift „The Lancet” een bijdrage waaruit blijkt dat sinds het einde van de Golfoorlog in 1991 meer dan 560.000 kinderen het leven verloren.

Is dit geen misdaad tegen de mensheid waaraan de V.N.-Veiligheidsraad, onder impuls van de Verenigde Staten die er het laatste woord hebben, zich schuldig maakt? (ads)

Afghaanse fundamentalisten

Het gaat van kwaad tot erger in Afghanistan. Enerzijds zijn er de dagelijkse bombardementen en de vele doden, anderzijds is er de groeiende onverdraagzaamheid.

De kortgeleden op het voorplan gekomen Taliban (door Pakistan gesteunde fundamentalistische studenten) stellen al hun voorgangers in de schaduw.

Het laatste „meesterstuk” is de sluiting van 135 meisjesscholen.

Ongeveer 47.000 meisjes krijgen zo verbod nog school te lopen en de onderwijzeressen vallen zonder werk. In september vroeg Peter Hansen, hoofd van de humanistische afdelingen van Unicef om een bedrag te schenken van 3,7 miljard frank humanitaire hulp voor Afghanistan. Dit geld zou gebruikt worden om mijnen op te sporen, de gezondheidszorg en een programma voor onderwijs. Unicef heeft nu besloten de toekenning van een deel van het beloofde geld bestemd voor onderwijs op te schorten. (ads)

Het Dayton-akkoord voor Bosnië

Het vredesakkoord van Dayton heeft het ontegensprekelijke voordeel dat het de wapens heeft doen zwijgen in Bosnië. Zoals op andere plaatsen van deze wereld bestaat nu de kans dat deze toestand een eigen dynamiek teweeg brengt die de vrede concretere vormen doet aannemen.

Ik ben niet zo zeker dat het optreden van de internationale gemeenschap daar een directe bijdrage toe levert. Het is moeilijk je van de indruk te ontdoen dat de Dayton-overeenkomst werd opgedrongen in de eerste plaats om de dreigende blokkering tussen president Clinton en VS-senaat te omzeilen. De overeenkomst was nog maar met moeite geparafeerd of daar joeg de V.S. de opheffing (in schuifjes) van het wapenembargo door de veiligheidsraad, een eis die al voorheen was aangenomen door de VS-senaat.

De verdere bewapening van de regio lijkt me helemaal geen vredesgarantie in te kunnen houden. De Bosnische Serviërs zouden wapens moeten inleveren, de regeringstroepen moeten vooral nieuwe zware wapens krijgen. Eenmaal er een akkoord kan gemaakt worden tussen de drie partijen over troepensterkte en bewapeningsniveau wordt het embargo volledig opgeheven: de wapenindustrie ziet dergelijke vredesakkoorden wel zitten.

Er werden al afspraken gemaakt rond financiering van een herstelprogramma. Hopelijk houdt men hier beter z'n beloften dan in het geval van de Palestijnen. Maar anderzijds zijn in dit verband ook nu weer IMF en Wereldbank voorname actoren. De bevolking zal dus ook hier de eerste "betaler" worden van deze rekening.

De vrede zal maar waar kunnen gemaakt worden, schreven we reeds lang geleden in deze kolommen, als ze gedragen wordt door de bevolking. De steun aan de anti-oorlogskrachten noemden we toen essentieel. Maar toen niet, en ook nu niet, worden deze democratische krachten een goeie kans gegeven tot een actieve rol. De internationale gemeenschap moet deze maatschappelijke groepen openlijk erkennen en steunen om een begin van democratische samenwerking gestalte te laten krijgen.

Er is nog een ander terrein waar de internationale gemeenschap behoorlijk bekaaid uit de hoek komt. De vervanging van de VN-blauwhelmen door Navo-troepen.

De VN-veiligheidsraad kan een beroep doen op regionale akkoorden of organisaties voor de uitvoering van z'n gezag. De VN-veiligheidsraad beschouwt de NAVO als dergelijke organisatie, blijkbaar. Maar kan deze eenzijdig westerse organisatie, die zichzelf een beperkt werkterrein heeft toegemeten, daar wel voor dienen? Het past natuurlijk volledig in de zoektocht van de Navo naar een nieuwe verantwoording voor haar bestaan. Klopt dit dan wel?

En wie heeft de leiding over de huidige actie? Reeds voorheen, met name sedert de London-overeenkomst begin augustus '95, was de NAVO de alleenbeslissende. Nu ja, formeel niet alleen de NAVO, ook de VS, Groot-Brittannië en Frankrijk als permanente veiligheidsraadsleden waren dat. Rusland en China werden elke medebeslissing ontzegd wegens militair geheim. Moet er nog zand zijn?

De Verenigde Naties heeft jaren tevergeefs gehengeld naar grotere inbreng van de lidstaten in haar operaties in ex-Joegoslavië. Nu de Navo het roer stevig alleen in handen

heeft krijgt men in geen tijd 60.000 troepen op de been. Hongaarse en Albanese basissen zijn vaste elementen in de logistiek. De militaire dominantie van de VS vaart er met haar nieuwe steunpunten wel bij.

GS

Bosnië en de NAVO

Het gezeur rond de Vrede

Het is natuurlijk goed voor de onmiddellijke toekomst dat de Verenigde Staten hun wil hebben kunnen opdringen in Bosnië.

Dit was niet evident want de aarzelingen in de buitenlandse politiek en het statuut van "lamme eend" van president Clinton vormden een ernstige bedreiging. Laat ons hopen dat de vrede langer zal duren dan Kerstmis, "die dag" dat er geen bommen uit de hemel vallen. Men vergeet maar al te gemakkelijk dat voor een bepaalde militaristische kliek die haar volk onderdrukt in Servië, vrede slechts een adempauze kan betekenen. Van dergelijke periode wordt gebruik gemaakt om de volgende oorlog voor te bereiden en zo verder tot tijdelijk een dictatuur wordt gevestigd die op haar beurt in een bloedbad moet eindigen behalve wanneer progressieve subalterne officieren in Portugal en deels ook in Spanje er een stokje voor staken en zorgden voor een revolutie zonder slachtpartijen. Uitzonderingen maar toch.

Is tijdelijk hier en daar nog even vrede mogelijk?

Wanneer men kijkt naar Zuid-Afrika lijkt dit evident alhoewel ook hier sommigen wachten op een gelegenheid om via goed geplande en uitgelokte stammetwisten een rassenoorlog uit te lokken. Het ANC heeft zoveel respect afgedwongen bij vriend en vijand dat hier toch wel wat hoop is gewettigd. In Rusland, Duitsland en elders boeken nieuwe democraten (gewoonlijk uitgescholden voor neo-communisten) enorme winst terwijl o.a. Lech Walesa en Helmut Kohl zich in potsierlijke bochten wringen en trachten hun falend vredesbeleid in de schoenen van anderen te schuiven. Persoonlijk meen ik dat men in grote mate nog moet leren beter rekening te houden met de bevolkingen en minder met sommige regeringen die eigenlijk alleen maar trachten hun bestaan te rechtvaardigen met de kromme redenering dat zij er nu eenmaal zijn en dat anderen het zeker niet beter zullen doen. Van enig aantoonbaar of zelfs geloofwaardig argument is sedert lang bijna nergens nog sprake. Dat de NAVO de grootste militaire macht is in Europa en toch nog geen wereldomvattend nucleair conflict heeft uitgelokt sedert 50 jaar weet iedereen. Het doet denken aan een mirakel dat niet voor herhaling vatbaar is. Immers het arsenaal wordt nog steeds uitgebreid waardoor de dreiging van "gewettigd" of "ongewettigd" gebruik gewoon toeneemt.

Dat men die rotzooi opruime, anders is de catastrofe niet meer te keren.

Victor Stuyck (2.1.1996)

Viëtnam

50 jaar onafhankelijkheidsverklaring

1. De viering

"Niets is waardevoller dan de onafhankelijkheid". Deze basisgedachte had Ho Chi Minh al langer tot de zijne gemaakt toen hij op 2 september 1945 de onafhankelijkheid van Viëtnam uitriep.

De plechtigheden voor de 50ste verjaardag, die in Hanoi van 31 augustus tot 2 september 1995 plaats hadden, verliepen op basis van een drievoudig appél: de gedachte van Ho Chi Minh, de noodzaak van een sterk land, en van een economische ontwikkeling die welvaart brengt aan het volk.

Overal kwam de centrale boodschap terug: "Alles voor een welvend volk, een sterk land en een rechtvaardige maatschappij. Ho Chi Minh leeft voort in ons werk, dank zij de revolutionaire actie van een revolutionair volk. Leve de socialistische Republiek van Viëtnam. Leve de Communistische Partij."

Dergelijke herdenking kan in de huidige wereldcontext paradoxaal schijnen. Inderdaad, het geciteerde perspectief van de vieringen belette niet dat er talrijke diplomaten uit zowat honderd landen aan deelnamen, tezamen met vertegenwoordigers van vele buitenlandse commerciële ondernemingen. Deze bleken echter met bijzondere aandacht, belangstelling en nieuwsgierigheid de plechtigheden te volgen. En onder hen keken de laatstgekomenen, d.w.z. Amerikaanse diplomaten en militaire attachés, zeker niet met minder belangstelling toe. Maar Viëtnam was ook zijn "veteranen van de internationale solidariteit" met de strijd van het Viëtnamese volk voor haar onafhankelijkheid niet vergeten. Een twintigtal vertegenwoordigers (onder wie schrijver van dit artikel) uit het internationale solidariteitswerk waren de ere-genodigden op alle plechtigheden.

Op 31 augustus werd de tentoonstelling "Realisaties van 50 jaar Socialistische Republiek Viëtnam" officieel geopend. Alle autoriteiten gaven present. Zo ondermeer president Le Duc Anh, partijsecretaris Do Muoi, generaal Giap, premier Vo Van Kiet en zijn kabinet met o.a. minister van cultuur Tran Hoan, die tekende voor deze permanente tentoonstelling.

Vrijdag 1 september begon met een bloemenneerlegging aan het Dodemonument, een nieuw gedenkteken in sobere stijl maar toch opvallend traditioneel. Nadien bezoek aan het Ho Chi

Minh-mausoleum en een officieel diner met alle autoriteiten, het diplomatiek corps en de genodigden.

Zaterdag 2 september had het defilé plaats. Het grote Ba Dinh plein tussen het Mausoleum en het Parlement werd na het defilé door duizenden jongeren van allerlei organisaties overspoeld: een kleurrijk bewegingsvol spektakel. Indrukwekkend dit Viëtnam. Een duidelijke wil om zich in een open wereld te integreren en toch niet de strijd, en de lessen uit het verleden te vergeten. Dit defilé betekende ook een daad van overtuiging, en toch een vrijwillig gebaar van openheid in een pluralistische maar chaotische wereld waarin Viëtnam zich een plaats zoekt.

Naast deze officiële ceremonies konden de "solidariteitsmensen" aan verschillende ontmoetingen deelnemen met de Viëtnamese autoriteiten. Vooreerst een gesprek met de vice-minister van bui-

tenlandse zaken, nadien ook met partijsecretaris Do Muoi en de vice-presidente van de republiek mevrouw Thi Binh. Vervolgens ook nog met de minister van buitenlandse zaken Nguyen Manh Cam en vice-premier Pahn Van Khai. Mevrouw Thi Binh haalde herinneringen op over haar verblijf in Brussel voor de fameuze meeting in de Magdalenazaal in 1970.

Zondagochtend, alvorens Hanoi te verlaten voor Ho Chi Minh stad konden we in het Huis van de Solidariteit en de Vriendschap deelnemen aan een internationaal NGO-colloquium. Het deed me bijzonder veel plezier Pierre Galand hier te kunnen ontmoeten in gezelschap van de Oxfam-vertegenwoordiger in Hanoi. Men kon terstond merken dat Oxfam nog steeds zeer actief samenwerkt op verschillende plaatsen van dit land. We maakten de reis naar Ho Chi Minh stad in gezelschap van een aantal oude vrienden zoals Romesh Chandra van de

Wereldvrede raad en Charles Fourniau. Ook de voorzitter van de vereniging Rusland-Viëtnam, Glazunov, was bij ons, samen met de Cubaanse journaliste Marta Rojas en Marcela Lombardo, dochter van Lazaro Cardenas, oud-president van Mexico.

Tijdens een ander gesprek met onder meer het hoofd van het departement Europa op het ministerie van buitenlandse zaken, Trinh Duc Du, en Pham Van Tan, gewezen raadgever van de ambassade in Parijs en Brussel konden we een open en leerrijke discussie voeren. Ze gaven blijk de wereld en specifiek Europa zeer grondig te kennen, en ze zijn zich terdege bewust van de verschillende moeilijkheden die Viëtnam onvermijdelijk nog zal ontmoeten in de lange weg om de socio-economische doelstellingen te verwezenlijken.

Ik ben ook hartelijk ontvangen door de Belgische ambassadeur Benoit Ryelant, die daar nu bijna een jaar op post is. We hadden een lange en interessante gedachtenwisseling. Hij blijkt Viëtnam en de problemen van Viëtnam grondig te kennen. Hij heeft uitstekende relaties met het ministerie van buitenlandse zaken. Nog maar 's een bewijs dat België een beleid kan voeren van toenadering tussen de volkeren, in het belang van eenieder. De ambassade is gelukkig verhuisd uit de wat droevige bureaus uit het diplomatenkwartier, naar een ruim huis op de hoek van twee lanen in het centrum van Hanoi. En in een bijhuis zetelen de diensten van ABOS voor de ontwikkelingssamenwerking.

2. Indruk en werkelijkheid

Er is heel wat veranderd

Vroeger kwam ik van de luchthaven in Hanoi steeds via de Doumer-brug over de Rode Rivier. Nu ligt er een nieuwe autosnelweg met twee nieuwe bruggen. Overal zie je nieuwe gebouwen en werken die de economische groei veruitwendigen. In de stad heeft zowat elk gebouw z'n winkeltje die allen uitpullen van allerlei goederen. In het centrum heb je een reeks grote zakenruimtes voor audiovisueel en informatica-materiaal van allerlei slag en prijs. In de grootwarenhuizen krioelt het van het volk. Er wordt veel gebouwd, maar de oude boekenwinkels en artisaans- en antiquairszaken worden nog steeds druk bezocht. Het verkeer is er ook serieus toegenomen: auto's van zowat alle merken tussen de massa fietsers en een groeiend aantal motoren en moflettes. Militaire uniformen merk je nu minder dan voorheen. Iedereen is nu modern en afwisselender gekleed. Verschillende nieuwe overheidsgebouwen zijn er bijge-

komen, waaronder de prachtige ruime constructie voor de Gemeenteraad.

Maar al bij al blijft Hanoi wat het was en dat is maar goed ook.

De stad is wel meer geanimeerder, met meer verlichting, maar de brede beboomde lanen, de groene parken en grote koloniale villa's geven het nog altijd het oude vertrouwde uitzicht. Het contrast met Ho Chi Minh stad is des te frappanter. De commerciële explosie is er nog intenser. Nieuwe commerciële centra en hotels van alle categorieën rijzen er uit de grond. Flatgebouwen volgen mekaar op tot in de buitenwijken. Men spreekt over een uitbreiding van de stad aan de andere oever van de rivier, het urbanisatieplan is al in aanmaak. De vele grote en kleine molotoren, het stijgend aantal personenwagens, inclusief de grote luxe-types, maken het verkeer nog drukker.

In beide steden wijst de intense en alom-aanwezige handelsactiviteiten op een stijgende welvaart voor een groot deel van de bevolking. De grootwarenhuizen bieden een grote verscheidenheid aan goederen, en trekken veel volk. In de voorsteden, en bijvoorbeeld speciaal aan de rand van Ho Chi Minh stad naar Chu Chi toe, heb je kilometers na mekaar gespecialiseerde zaken voornamelijk in constructiematerialen voor de bouw of de afwerking van huizen. Het grote aantal dergelijke winkels, en de overvloed aan materialen wijzen op de sterke vraag die er in de bouwsector heerst, zowel voor de nieuwbouw als de vernieuwbouw ook van privé-huizen.

De nieuwe wetgeving voorziet met name voor de huurders van staatswoningen goedkope leningen om de woonst aan te kopen, of om een bouwgrond te kopen en er met dezelfde tegemoetkomingen op te bouwen. Die 'boom' in de bouwsector is dus niet zo verwonderlijk. Op het platteland en in de dorpen van de regio rond Saigon merkt men een gelijkaardige ontwikkeling: een bewijs van verhoogde welvaart voor een deel van de bevolking.

Socialisme of kapitalisme ?

Het staat goed in sommige kringen om overtuigd en luid te verkondigen dat de nog overblijvende socialistische landen onverbiddeijk vervallen in het doodlopende straatje van het kapitalisme. Maar in die landen is de werkelijkheid wel een stuk genuanceerder en complexer, zeker in Viëtnam. Het is zonder meer duidelijk dat ondanks de mundialisering van de economie, ondanks de internationalisering van de finances, en de absoluteheid van de markt er tot op vandaag economische, sociale en politieke structuren in die landen bestaan die niet allemaal volgens de voorge-

schreven schema's van het liberalisme functioneren. De realiteit verschilt duidelijk van land tot land.

Onmiskenbare successen

De economische big bang die in Viëtnam zo vast te stellen valt, is het resultaat van verschillende factoren, meer precies van een reeks wettelijke maatregelen die de regering sedert 1987 heeft genomen. Deze commerciële explosie van consumptiegoederen beïnvloedt rechtstreeks het algemene levenspeil, maar ze wijzigt in genedele de politieke en sociale structuren. Alles begon toen het zesde partijcongres in december 1986 de "doi moi" (vernieuwing) afkondigde, die een groot aantal economische hervormingen in zich hield. Dit beleid bracht eerst een stabilisering in de Viëtnamese economie om vervolgens een vooruitgang in te luiden, die te meten valt op vijf terreinen.

1. *een reële groei*
De groei van het Bruto Nationaal Product situeerde zich in de periode '86-'90 op 3,9 %, voor '91-'95 was dat 8 % en de vooruitzichten voor eind 1995 brengen ons op 9 %. Het spaarcijfer groeide van 10 % in 1991 tot 15 % in 1994. Bovendien werd de inflatie in toom gehouden en zijn de prijzen gestabiliseerd.
2. *een industrie in expansie*
Tussen 1975 en '95 werd de totale industriële productie 3,6 maal groter, en voor de electriciteits- en de staalproductie is dat 4 maal. De petroleumproductie kwam van 0 tot 7 miljoen ton per jaar. De spitssectoren worden gevormd door de elektronica, textiel, confectie en chemische producten. De privé-industrie bedraagt vandaag om en bij de 40 % van de totale productie met een groei-cijfer van 14 %.
3. *een stabiele en groeiende voedselproductie*
Het land is eigenlijk zelfvoorzienend. Bovendien kende de rijstproductie een verhoging van 19,6 miljoen ton in 1988 naar 26,2 miljoen ton in 1994 (vooruitzicht voor 27,4 in 1995), waardoor er 2 miljoen ton kon worden uitgevoerd. Dit brengt Viëtnam op de derde plaats na Thailand en de States. Ondanks de demografische groei is de gemiddelde productie per hoofd gestegen van 268 kg in 1980 tot 361 kg in 1994 (vooruitzichten '95 : 365).
4. *nieuwe handelsrelaties en meer investeringen*
Tot in 1988 was de internationale handel beperkt tot de (toenmalige) Sovjetunie en de Oosteuropese landen. Vandaag zijn er handelsrelaties met de vijf continenten, met 104 landen. De handelsbalans is vijf keer groter

dan in 1976. De uitvoer betreft voornamelijk petroleum, rijst, diepgevroren zeevruchten, thee, koffie en textiel. Sedert de nieuwe wetgeving van 1987 boekte men 1.177 investeringsprojecten voor een waarde van 16 miljard dollar, verdeeld over industrie en dienstensector (hotel, restaurants, toerisme). Vrijhandelszones werden opgezet in Tan Thuan, Danang en Haiphong.

5. *stijging van het levenspeil van de bevolking*

Het elektriciteitsnet en het wegennet voor steden en platteland is een duidelijke vooruitgang, net zoals de grote voedselproductie. De woningen zijn sterk verbeterd. De cijfers van 1994 zeggen dat 57 % van de gezinnen in decente woningen leven, 53 % heeft elektriciteit, 21,2 % een televisie, 37 % een radio (11 % in 1990), 9% een kleine motor.

...en ernstige problemen

Die economische vooruitgang heeft tot op vandaag niet voor iedereen sociale verbeteringen gebracht. Het risico van een maatschappij met 2 versnellingen tekent zich af: een deel van de bevolking dreigt uitgesloten te worden van de vruchten van de vermelde groei. Deze evolutie is vooral waarneembaar in volgende drie sectoren:

- onderwijs
Het platteland telt niet alleen te weinig scholen, ook het schoolgaan zelf is er zwak, zeker wat het secundair onderwijs betreft. Inderdaad, na de lagere school gaan veel kinderen hun ouders vervoegen in het werk op het veld. Anderen verlaten hun ouderlijk huis om naar de stad te trekken waar ze dikwijls "straatkinderen" worden. Men schat dat Ho Chi Minh stad ongeveer 15.000 kinderen telt die in de straat hun brood verdienen, en dat er 1.000 à 2.000 zomaar rondzwerven.
- werkloosheid bij de jongeren in de steden
Vooral Ho Chi Minh stad, met 5 miljoen inwoners, kent een groot aantal jongeren zonder werk op zoek naar wat klusjes. De uittocht uit het platteland versterkt dit probleem, en een bepaalde delinquentie meldt zich.
- gezondheidszorg
Een tekort manifesteert zich vooral op het platteland. En het zal niet de deregulerende druk van de markt zijn die een gezondheidszorg voor iedereen zal bevorderen. Een verglijden naar geprivatiseerde diensten voor de rijken, ten nadele van de sociale solidariteit, vormt een heus risico.

Hoognodige oplossingen

Een reeks organisaties pogen de straat-

kinderen van Ho Chi Minh stad op te vangen, en ze een bepaalde scholing te geven. De regering tracht dit probleem aan te pakken met integratieprojecten en een verbetering van het scholennet. Het regeringswerk zoekt naar een duurzame oplossing in de geleidelijke opbouw van een socio-economisch evenwicht tussen stad en platteland, als enige uitweg voor de plattelandsvlucht. Maar dergelijke projecten kosten geld aan een staat die reeds heel wat subsidies verleent aan een reeks sociale groepen. Het overheidstekort moet aangepakt, nieuwe financieringsbronnen moeten worden aangeboord, een competent financieel beheer is nodig. Dit vereist een belastingsysteem dat het geheel van taxaties zou omvatten, en dat een progressieve fiscale last legt volgens het inkomen.

De overheid wil een efficiënte sociale politiek volgen. Maar dit vereist middelen die alleen maar aangesproken kunnen worden via een rechtvaardig en doortastend belastingsbeleid.

De Vietnamese weg

Viëtnam is er zich goed bewust van dat de financiële machten in het kader van de globalisering van de economie een eenheidsmarkt en een eenheidsdenken willen opdringen. Maar ook in dergelijke context mag men niet vergeten dat de ontwikkeling van de mensheid, en van elke individu, de essentiële waarde blijft en de eerste doelstelling. Laat ons dus elk economisch systeem beoordelen op z'n doel. Ofwel is het de zoektocht naar onmiddellijk winst via de criteria van deregulering en concurrentie. Ofwel gaat het om de bevrediging van de materiële, fysieke en spirituele behoeften van de bevolking. Viëtnam heeft altijd dit tweede gekozen. Ook nu met de vijftigste verjaardag: Viëtnam zit op de weg van een socialistische markteconomie.

Men kan deze theorie en dit woordgebruik bediscussiëren. Persoonlijk zou ik eerder neigen naar een "sociale en gemengde markteconomie", d.w.z. met een staatssector, een privésector en een sector in gemeenschappelijk beheer. Maar de Viëtnamezen zijn altijd pragmatisch geweest, en dialectisch in hun pragmatisme. Ze willen werken aan een socialistische ontwikkeling die stoelt op de dialectiek van staatscontrole en marktmechanisme. Ze hebben sedert 1989 economische en sociale ineens stortingen gezien, en daarom willen de Viëtnamese autoriteiten de nodige economische hervormingen doorvoeren in het kader van een politiek stabiele natie. Dergelijke stabiliteit is trouwens onontbeerlijk wil de economische hervorming kans op slagen hebben.

De Socialistische Republiek Viëtnam lijkt nog altijd een zeer sterke politieke hiërarchie te kennen. De uitnodiging voor de presidentiële receptie van 1 september sprak in deze volgorde: het Centraal Comité van de CPV, de president van de republiek, het Uitvoerend Comité van de Nationale Vergadering, de Regering, het Centraal Comité van het Vaderlands Front.

Onze westerse democratische normen worden hierbij op hun kop gezet. Maar de "volledige democratie" heeft nooit bestaan en zal ook nooit bestaan. Het is een doel om naar te streven. Een systeem dat zich democratisch noemt, heeft als doel steeds verder te gaan naar steeds meer democratie ten voordele van de bevolkingen. En zouden onze westerse systemen de enige waardevolle zijn in deze zoektocht?

De werkelijkheid waarin sommige landen van de voormalig socialistische republieken leven drukken ons met de neus op de limieten van onze 'Democratie'.

In Viëtnam is er een omvangrijk politiek en sociaal geheel dat het land op weg zet. Een niet-monolithische communistische partij is er aan de macht, die echter direct beïnvloed wordt door een hele reeks massabewegingen. Hierbij vindt men het zeer pluralistisch Vaderlands Front, de vakbonden, de vrouwenbeweging, jongerenorganisaties.

Dit geheel van goed gestructureerde en dynamische groeperingen zijn actief zowel in de stad als op het platteland. Ze vormen een civiele maatschappij die zich politiek en maatschappelijk ontwikkelt in de nieuwe economische context. Deze brede massabeweging is een tegengewicht waarmee de partij, het parlement en de regering rekening moeten houden. Op deze wijze vormen er zich dus zwaartepunten die het sociopolitiek geheel in evenwicht houden op basis van een democratische consensus die een welvarend volk wil, een sterk land, een evenwichtige maatschappij. Dergelijke stabiliteit is de beste waarborg op succes voor de socio-economische hervormingen.

Zou men in België, een uitgesproken democratisch land, niet meer belangstelling moeten koesteren voor deze Vietnamese weg, en Viëtnam niet alleen maar zien als een toekomstige kleine Zuid-Oostaziatische Draak?

In een ontwortelde wereld, die keihard door de marktwetten wordt onderworpen, zou het Viëtnamese experiment een positieve interesse moeten oproepen van diegenen die nog een doel aan het leven willen geven, dat iets anders is dan het zoeken van geld omwille van het geld, of macht omwille van de macht.

Jean Verstappen,
gewezen senator

Kinderogen en geweld op het scherm

Kindermoorden

Het lijkt erop of zekere verschijnselen die te maken hebben met menselijke pathologische afwijkingen, plots opdaken, een tijdje, als in serie, onze menselijke samenleving blijven teisteren, om dan weer plaats te maken voor een andere zwarte reeks. Zo hebben we vlaggen gekend van brandstichtingen, kindermishandeling, incest, kinderporno, sekstoerisme ... Bijna alsof de sensatiepers er achter zit en telkens weer een nieuwe kluit vindt om zich in vast te bijten.

Zo begon in 1993 de reeks kindermoorden, d.w.z. moorden gepleegd door - en soms ook op - kinderen. We gaan het lijstje af. Eind 1993 waren er de gruwelijke gebeurtenissen in het Engelse Liverpool waar twee elfjarigen de kleuter James Bulger ombrachten en in Frankrijk, waar een paar kinderen een zwerver vermoordden. Er was het geval van de Franse kinderen die op een verjaardagsfeestje cowboy en Indiaan speelden en daarbij een vriendje daadwerkelijk ophingen. In 1994 ging de reeks voort. In Trondheim, Noorwegen, werd een vijfjarig meisje gedood door drie jongens van zes jaar; in Chicago gooiden twee jongens, van tien en elf, een vierjarig jongetje uit een raam op de veertiende verdieping omdat hij geen snoep voor hen wilde stelen. In Texas werd een dertienjarig meisje door een veertienjarige jongen onthoofd ...

Waarom ?

Wat er in die kinderen omgaat, wat hen tot moord en doodslag aanzet, is moeilijk te achterhalen. Bij kinderen gelden, uiteraard, niet de drijfveren die volwassenen tot zo'n daad aanzetten: liefde, haat, jaloezie, drang naar macht of rijkdom, politiek of religieus engagement ... Daar spelen andere factoren een rol. Maar welke? Een aantal van die kindermoorden is ongetwijfeld toe te schrijven aan de invloed van geweldfilms of -video's. De moord in Texas gebeurde na het zien van de geweldfilm "Natural Born Killers" van Oliver Stone. Daarin wordt het portret geschetst van een koppel seriemoordenaars die een spoor van bloed door de VS trekken. Ze knallen de gezichten van onschuldige slachtoffers aan stukken, snijden mensen de keel over en blijven blind en doof voor hun smeekbeden. Ze zijn volksheld geworden.

"Power Rangers" is een animatiefilm over een stel adolescenten die, met gebruik van gevechtstekunsten, buitenaardse "vijanden" bestrijden. In de VS is het een kassucces. Maar een vierjarige jongetje werd met een beschadigde nier in het ziekenhuis opgenomen nadat een vriendje de karate-technieken uit het feuilleton op hem had uitgeprobeerd.

Ook in Engeland is de verantwoordelijkheid van de horror-video's duidelijk aanwijsbaar. Drie weken voor de moord op de kleine Bulger heeft de vader van een van de daders de video "Child's Play III" gehoord. De parallellen tussen de film en de misdaad bleken frappant: in de film wordt een pop met blauwe verf in het gezicht gespoten; ook de kleine James kreeg van zijn moordenaars blauwe verf in het gezicht. Zowel in de film als in de werkelijkheid van de Bulger-moord is er sprake van een ontvoering en eindigt de geschiedenis op een spoorbaan.

Naast de geweldfilms en -video's zijn er de computerspelletjes, die ook vaak gerechts- en geweldspelletjes zijn. Boegbeeld daarin is de "Streetfighter", "Super Mario", de Schwarzenegger van de Vidkids is bekender dan Mickey Mouse en volgens acteur Robin Williams, "kid-die cocaine". Net echt, maar dan beter, zeggen sommigen.

Ook in België verkiezen veel jongeren hun video- of computermachtje boven school, boeken, stripverhalen, spel en sport. Maar het kan ook dodelijk zijn. In Massachusetts schoot een twaalfjarige jongen een vriendinnetje overhoop omdat ze met zijn videomachtje speelde ...

't Is toch maar spel

De video- en computerspelletjes zijn dus in opmars bij de jeugd. Want nieuw en van deze tijd. En met de tijd moet je meegaan. De huidige videospelletjes zijn dus geen modeverschijnsel; ze zijn een maatschappelijk fenomeen. Eén op drie Belgische gezinnen heeft tegenwoordig wel een computerspelletje in huis. Kinderen geven er veel zakgeld aan uit en zullen daar waarschijnlijk niet mee ophouden, nu de zich snel ontwikkelende technologie steeds realistischer beelden oplevert. Interactieve videospelletjes zijn het onverbiddelijke vervolg op de doordeweekse toets- en knopspelletjes. CD-ROM en CD-I zijn de nieuwe woorden van de video-scène. De I staat voor "interactief", wat betekent dat de speler een inbreng heeft in het verloop van het

programma. De "Archades" en "Adventures" - actiespelletjes, waarbij de spelers zelf het spel kunnen sturen, zijn het meest in trek. En dan zijn de eerste virtual reality-spelletjes in de handel gekomen. Het summum van alles ...

Maar die spelletjes zijn niet altijd zo onschuldig. Zo is er "Mortal Combat", een gewelddadig spel, waarbij mensen met de blote hand onthoofd worden en harten worden uitgerukt. In New York, Parijs en Tokio stonden duizenden fans in de rij om dit spel te kunnen bemachtigen. In de VS brak meteen weer de discussie los over het toenemend geweld in de video-spelletjes.

Een ander omstreden spel is het zeer realistische "Night trap", dat in Amerika verboden is voor jongeren onder de zestien jaar. Het is nu ook in België in omloop gebracht.

Het is dus begrijpelijk dat er heel wat kritiek is op de videospelletjes. Ze zouden risico's meebrengen voor de gezondheid, meer kans nl. op epilepsie en een slechtere fysieke conditie. Argumenten die eerder slaan op de technische kant, nl. op het gebruik dat van dit medium wordt gemaakt. Misschien is daar, mettertijd wel een mouw aan te passen. Het video-verschijnsel maakt nu eenmaal deel uit van de technische evolutie, meer bepaald voor wat betreft de "informatiesnelweg", - wat synoniem zou moeten zijn van vooruitgang, - en op die vooruitgangs-autostrade kunnen we niet terug ... Er zijn echter argumenten die zwaarder wegen. Velen zouden aan videospelletjes verslaafd kunnen worden; ze zouden zich daardoor isoleren van hun vriendenkring. Ook aan dit euvel kan verholpen worden, nl. door een goede begeleiding, zowel thuis als in de school.

Die begeleiding is er beslist nodig om de invloed van het geweld in films, video's en computerspelletjes tegen te gaan. Omdat dit rechtstreeks te maken heeft met de opvoeding. De opvoeding in 't algemeen, de opvoeding tot vrede in 't bijzonder.

Ja, en hoe zit het nu met de opvoeding ?

Wat geldt voor video geldt natuurlijk ook voor de televisie. Want televisiekijken blijft nog altijd de vrijetijdsbesteding nummer één voor de kinderen.

Ook in de televisieprogramma's is geweld schering en inslag. Vooral in de

Verenigde Staten, waar een zesjarig kind al met minstens 6.000 televisie-misdaden werd geconfronteerd. Mario Cuomo in "The Los Angeles Times": "De Amerikaanse televisieschermen baden in het bloed. Dat fictieve geweld veroorzaakt ook steeds meer bloedvergieten in een maatschappij die al meer dan tegen de limiet aanzit voor wat dat betreft. Het is dan ook logisch dat er meer en meer stemmen opgaan om daar ook echt iets aan te doen".

Die stemmen zijn, uiteraard, vooral te vinden bij psychologen en opvoeders. Zo werd er o.a. aan de Vrije Universiteit van Brussel een studie gepubliceerd over geweld in jeugdprogramma's. Kinderpsychologe Ponjaert beaamt dat "Uit allerlei onderzoeken is gebleken dat kinderen onder bepaalde voorwaarden gedragingen van films of televisie kunnen opnemen. Kinderen identificeren zich nu eenmaal graag met de held in de film en spelen dat in het echt na. De meesten begrijpen echter wel dat ze niet kunnen vliegen als Superman. Kinderen die geen onderscheid kunnen maken tussen fictie en werkelijkheid zijn gemakkelijker te beïnvloeden. Als deze kinderen bovendien alleen naar films kijken, missen ze de reactie van anderen, zodat ze hun eigen gevoelens niet kunnen toetsen," aldus Ponjaert.

Een kind kijkt naar de gevolgen van een bepaald gedrag. Het kent daarbij slechts twee normen: goed en slecht; m.a.w. gedrag dat beloofd wordt is positief, gedrag waarvoor je gestraft wordt is negatief. Die stellingen worden bijgetreden door Doctorandus Patti Valkenburg van de universiteit van Leiden. Ze komt tot de bevinding dat agressieve programma's tot een negatieve fantasie-beleving leiden. Ze meent dat veel te weinig ouders het kijkgedrag van hun kind begeleiden en niet in staat zijn "goedaardige" van "kwaadaardige" programma's van elkaar te onderscheiden.

Daar komt nog bij dat geweldfilms een vertokend beeld geven van de werkelijkheid en het sociaal rollenpatroon enorm versterken. De vrouw wordt gezien als de ondergeschikte, zowel op seksueel gebied als op gebied van macht. Mannen zijn de baas, hebben macht, nemen wat ze krijgen kunnen en zijn helden. Volgens het VUB-team, Ponjaert en Adriaenssens, zijn jeugdige delinquenten meestal normaal begaafd, maar leven ze vaak aan de onderkant van de samenleving. Ze vallen niet op en blinken nergens in uit. Meestal zijn ze afkomstig uit grote steden, waar weinig afleiding is voor de jeugd. In vele gevallen komen ze uit gebroken gezinnen, waar het toezicht op het kind gering is. Die stelling wordt bevestigd door een andere VUB-psychiater, Greet Hellen-

bos: "De kinderen die zich het gemakkelijkst door geweld op de televisie laten beïnvloeden, zijn precies dezen die een gebrek aan verzorgende personen in hun omgeving hebben. Kinderen die aan hun lot overgelaten worden richten hun gedrag, door gebrek aan voorbeeldgedrag van de ouders, naar datgene wat ze op de televisie te zien krijgen." Ook tekenfilms voor een jong publiek behoren tot de gewelddadigste programma's. Wetenschappers zeggen dat de agressiviteit bij kinderen gevoelig stijgt na het zien van "Bugs Bunny", "Tom en Jerry", of "Woody Woodpecker", in tegenstelling tot een "soft" programma als "Lassie".

Strijd tegen het geweld ?

Het is voor iedereen blijkbaar niet zo evident dat er een verband bestaat tussen geweld op het scherm en agressief of crimineel gedrag bij kinderen en jongeren. De twijfelaars en ontkenners zijn vooral te zoeken bij diegenen die er belang bij hebben, zoals b.v. de "vrije" of commerciële TV-stations. Want seks en geweld drijven de kijkcijfers de hoogte in.

In de Verenigde Staten wordt al lang over die kwestie gedebatteerd. De eerste hoorzittingen over de impact van geweld op radio en televisie op het gedrag van kinderen werden gehouden in 1952. Na afloop was de conclusie telkens dat er geen verband was. Ook VTM-perswoordvoester, Els Van den Abeele, maakt voorbehoud. "Wat is de norm voor geweld?", vraagt zij. "Wat voor de ene geweld is, is voor de andere actie, en omgekeerd. Wat beoordeelt een kind als geweld en wat niet? De 'Power Rangers' zijn niet gewelddadiger dan de talrijke video-spelletjes die op de markt voorhanden zijn." Zij heeft daarin gelijk. Maar het is gemakkelijk vragen te stellen en die niet te beantwoorden, d.w.z. geen standpunt in te nemen. Want dan kan men alle kanten uit.

De studies van psychologen en pedagogen en de wereldwijde protesten tegen geweldfilms, -video's enz. zijn echter niet zonder gevolg gebleven. Zo heeft de abonnee zender FilmNet de horrorfilm "Child's Play III" uit het aanbod geschrapt. Onder druk van het Congres en de publieke opinie hebben in de VS alle kabeltelevisiestations en de vier grote TV-zenders besloten maatregelen te nemen voor "automatische zelfcorrectie", die het geweldaanbod op het kleine scherm moeten inperken. De kabelmaatschappijen stelden een regeling op waarin werd opgenomen de programma's te klasseren volgens hun graad van gewelddadigheid en een tech-

nisch systeem in te voeren dat de kijkers in staat stelt om de ontvangst van bepaalde uitzendingen te blokkeren.

Ook in Duitsland werden stappen ondernomen om het overaanbod aan geweld op het televisiescherm te beperken. Volgens de krant "Bild am Sonntag" zijn de Duitse regering en de SPD akkoord gegaan om gemeenschappelijk tegen "brutaal geweld en harde seks" op de buis op te treden.

Hetzelfde in Scandinavië. Na de moord op de 5-jarige Silje besloot de Zweedse televisie de serie "Mighty Morphin Power Rangers" en andere gewelddadige programma's voorlopig van het scherm te verbannen.

Een van de oplossingen die Doctorandus Patti Valkenburg voor het probleem aanreikt is het invoeren van kwoteringen in de radio- en TV-gidsen. Van de TV-omroepen verwacht zij dat ze zouden aangeven of het om een lichte gewelddadig, een heviger gewelddadig of om een heel hevig gewelddadig programma gaat. Op die manier hebben ouders een houvast bij de programmakeuze van hun kind en kunnen ze een verantwoordelijke selectie maken. Bij de BRTN is men het daar helemaal mee eens. Of een kind al dan niet naar gewelddadige kinderprogramma's mag kijken hangt af van de ouders, zeggen ze daar. Op welke wijze bescherm je b.v. de "sleutelkinderen", die na schooltijd soms uren alleen thuis moeten doorbrengen? Indien ouders geen controle uitoefenen over het kijkgedrag van hun kinderen, gaat het voorgestelde systeem totaal aan zijn doel voorbij. Het is zelfs niet ondenkbeeldig dat het omgekeerde effect optreedt, in die zin, dat hoe meer G's een programma krijgt, hoe meer de nieuwsgierigheid van het kind geprikkeld wordt.

Precies omdat zulke toestanden, waarbij kinderen aan hun lot overgelaten worden, meer voorkomen dan vermoed wordt, voert de BRTN ten aanzien van zijn kinder- en jeugdprogramma's een anti-geweld-aankooppolitiek.

Programma's waarin de nadruk louter op het gebruik van geweld ligt, komen niet voor uitzending in aanmerking. Om die reden werd de reeks "Mighty Power Rangers" door de openbare omroep niet aangekocht. Ka2 deed dat wel.

Een en ander bewijst dat het uitoefenen van druk wel iets oplevert. Maar we moeten het blijven doen. En we moeten ervoor zorgen dat er wetten komen die ook de privé-firma's en de niet-officiële TV-stations verplichten hun aanbod van geweld binnen de perken te houden.

Jan Van Calsteren

Moeizaam vechten tegen landmijnen en laserwapens

Van 25 september tot 13 oktober 1995 ging in Wenen een conferentie door waar gepoogd werd de productie en het gebruik van anti-persoonsmijnen en blindmakende laserwapens in te perken. De conferentie had tot doel de V.N.-Conventie van 1980, die de eerste regels over het gebruik van landmijnen op papier had gezet, te herzien. Ondanks meer dan elf weken onderhandelen kon de conferentie geen consensus bereiken in het dossier van de landmijnen. Over blindmakende laserwapens werden wel bindende afspraken gemaakt. De Vlaamse vredesbewegingen volgden de onderhandelingen in Wenen van nabij. We geven hier achtergrondinformatie en commentaar bij het (gebrek aan) resultaat in de dossiers van landmijnen en laserwapens.

Bij het begin van de conferentie in Wenen leek het erop dat men een beloftevolle start zou nemen. Frankrijk kondigde aan dat het de productie van anti-persoonsmijnen stopzet. Oostenrijk kondigde aan dat het anti-persoonsmijnen geschrapt had uit de militaire strategie en ze dus niet meer zal gebruiken. Deze speeches waren evenwel geschreven in de hoofdsteden van de verschillende landen. Toen de delegaties tenslotte achter gesloten deuren gingen onderhandelen, ontstond er een andere dynamiek. Het gezichtspunt van de NGO's die zien wat de dramatische gevolgen zijn van het gebruik van mijnen in conflictregio's en die geconfronteerd worden met de moeilijkheden bij ontminning, verdween geleidelijk. De onderhandelingen ter inperking van het gebruik van landmijnen zijn vastgelopen in wat je een diplomatiek mijnerveld kan noemen. Verschillende delegaties brachten alsmaar meer voorstellen ter sprake die er vooral op gericht waren de eigen mijnen te behouden. De eigen militaire belangen van heel wat staten stonden voorop, zonder in de eerste plaats rekening te houden met de gevolgen voor de burgerbevolking.

De verantwoordelijken voor het mislukken van de landmijnen-conferentie zijn in de eerste plaats China, India, Pakistan en Rusland. Het pleidooi van o.a. Groot-Brittannië en de Verenigde Staten om alle mijnen te voorzien van zelfvernietigende mechanismen kwam bij de eerstgenoemde groep landen over als een poging om de eigen technologische voorsprong in de nieuwe regels te verzilveren. Samen met een reeks andere discussiepunten leidde dit tot een impasse in de onderhandelingen. Enerzijds kan men betreuren dat de conferentie verder dan ooit verwijderd lijkt van

„Het wapen van de lafaard”

een volledig verbod op anti-persoonsmijnen, een verbod waar een in snel tempo groeiende groep staten, organisaties, personaliteiten en ontelbare individuen zich achter scharen. Anderzijds kan men ook stellen dat de enorme druk van de bovengenoemde groep tegenstanders ertoe heeft geleid dat de gangbare consensus over de opportuniteit van dit vreselijke wapen gebroken werd en dat men uiteindelijk ervan heeft afgezien om ten koste van alles een compromistekst aan te nemen die voor de komende decennia het gebruik van anti-persoonsmijnen zou legitimeren. Wat waren tijdens de onderhandelingen de concrete discussiepunten?

Een eerste discussiepunt betrof het toepassingsgebied (scope) van de nieuwe conventie. De Conventie van 1980 gold enkel voor internationale conflicten. Er was geen consensus om het toepassingsgebied uit te breiden naar alle interne conflicten en naar situaties in vredetijd. In de laatste ontwerptekst staat dat het toepassingsveld geen betrekking heeft op situaties van interne onrust en spanningen die geen gewapende conflicten zijn. Met name westerse landen vinden dat in feite alle situaties daarmee gedekt zijn. India (Kashmir),

Mexico (Chiapas) maar ook vele andere landen maken nu al duidelijk dat in hun specifieke situatie, de regels niet van toepassing zijn.

Een tweede discussiepunt betrof verificatie, controle op de gemaakte afspraken. Veel landen stelden voor om teams naar gebieden te sturen zodra er meldingen binnenkwamen over het misbruik van landmijnen. Die teams zouden zonder toestemming van de regering tot het gebied toegelaten moeten worden, analoog met de controle op verdragen over nucleaire, biologische en chemische wapens. Landen als India en China waren hier radicaal tegen. Ze stellen de nationale soevereiniteit en de niet-inmenging in binnenlandse aangelegenheden absoluut. De Westeuropese landen hebben heel wat minder moeite met verificatie, ze hebben in b.v. de E.U. heel wat ervaring met afstand van soevereiniteit en tegelijk de eigenheid behouden. Omdat men tegen verificatie is, wil men ook geen regelgeving op productie van mijnen, enkel over gebruik, omdat regels over productie tot nog meer controle, tot in b.v. de bedrijven, zouden leiden.

Een derde discussiepunt was de toekomstige herzieningen van de Conventie

tie. De bedoeling van heel wat delegaties was om te komen tot een regelmatige herziening, b.v. elke vijf jaar. Het enige voorstel wat de discussies overleefde, houdt in dat landen jaarlijks met elkaar (vrijblijvend) overleggen over mogelijke problemen over de interpretatie van de nieuwe Conventie, zonder over de mogelijkheid te beschikken om te regels zelf aan te scherpen.

Ten vierde werd gepleit om niet-detecteerbare plastic mijnen te verbieden. Maar het voorstel dat daartoe alle mijnen voorzien moeten zijn van minimum 8 gram ijzer stootte op heel wat weerstand.

Ten vijfde waren er de voorstellen die het gebruik van mijnen met zelfvernietigende en zelfneutraliserende mechanismen regelen. Deze mechanismen zouden de werkingduur van de mijnen inperken en zo het gevaar van mijnen voor de burgerbevolking die een regio na het beëindigen van het conflict betreedt, moeten inperken. Of dergelijke technische correcties op mijnen, die trouwens een groot falingspercentage hebben, een vooruitgang zijn, is een hoogst controversieel punt. Tijdens de onderhandelingen in Wenen maakten in het bijzonder China, Rusland en Pakistan grote problemen over het tijdstip waarop het mechanisme in werking dient te treden en de mate waarin het systeem mag falen.

Een zesde discussiepunt waren de zgn. *anti handling devices*. Zij zorgen ervoor dat wanneer getracht wordt een mijn onschadelijk te maken de mijn onmiddellijk tot ontploffing komt. Veel mijnruimers lieten daardoor al het leven. Het voorstel om deze apparaten te verbieden vond geen consensus.

Deze ingewikkelde en technische discussies waren vooral ingegeven door de feitelijke situatie waarin een aantal landen verkeren. China beschikt over meer dan 25 miljoen eenvoudige mijnen, niet voorzien van zelfvernietigende mechanismen. Het verplicht maken van deze mechanismen zou hen veel kosten. En het creëert een nieuwe markt waar de geïndustrialiseerde landen een voorsprong hebben.

Deze discussiepunten maken duidelijk dat er geen technologische oplossing voor het mijnenprobleem bestaat. Alleen een volledig verbod is controleerbaar en vanuit humanitair oogpunt de enig werkbare oplossing. Dan nog blijven er 100 miljoen mijnen liggen die moeten worden opgeruimd. In april 1996 volgt een volgende en beslissende sessie van de conferentie over landmijnen. De belangen van een aantal landen en van de militaire industrie zijn de voorbije maanden bijzonder heider naar voor gekomen. De druk van de publieke opinie en van NGO's zal worden opgevoerd

om te bekomen dat het beperkte militaire nut van anti-persoonsmijnen ondergeschikt wordt gemaakt aan de grootschalige ellende die door dit wapen wordt veroorzaakt.

Blindmakende laserwapens vormden een tweede gevoelig discussie-onderwerp in Wenen. China brengt reeds één van deze systemen op de markt. De Verenigde Staten hadden drie maanden voor het begin van de start van de conferentie besloten tot productie van één van hun prototypes laserwapens. Bij consensus regels uitwerken over het mogelijke toekomstige gebruik van dit wapen was dan ook een zware opdracht. Het resultaat kan enerzijds positief worden geëvalueerd omdat nu voor de eerste keer het gebruik van een wapen werd verboden vooraleer het massaal wordt gebruikt. Dit is een belangrijke preventieve maatregel. Anderzijds kan men er niet buiten om te concluderen dan enkel een specifieke en kleine groep van blindmakende laserwapens werd verboden.

De tekst stelt dat *"het verboden is laserwapens te gebruiken die specifiek zijn ontworpen, met als enige gevechtsfunctie of als één van de gevechtsfuncties, om het onbeschermde gezichtsvermogen, dit is het naakte oog of het oog voorzien van instrumenten om het gezichtsvermogen te corrigeren, permanent te verblinden. De staten die partij zijn bij het verdrag zullen zulke wapens niet leveren aan enige staat of niet-staat entiteit."* Laserwapens waarvan men bijgevolg beweert dat ze niet specifiek zijn ontworpen om het naakte oog permanent te verblinden, kunnen wel worden geproduceerd en geleverd. Men bouwt een regelgeving op een intentie die niet kan gecontroleerd en nog minder kan gesanctioneerd worden. Bovendien worden belangrijke uitzonderingen gemaakt, die de tekst helemaal uithollen: *"Blindmaken als incidenteel of onbedoeld effect van het rechtmatig militair gebruik van lasersystemen, inbegrepen lasersystemen die gebruikt worden tegen optische instrumenten, valt niet onder het verbod van dit protocol."*

Dit wil zeggen dat personen die optische instrumenten bedienen op rechtmatige wijze kunnen blindgemaakt worden, tenminste als men daarbij vertelt dat het "incidenteel" gebeurde, en wie zal dat controleren? Laserwapens die optische en electro-optische apparaten kunnen uitschakelen zijn, vanuit militair oogpunt, bijzonder interessant en kosteffectief. De weg om deze wapens te produceren ligt dus open. Dat het gebruik van deze wapens onvermijdelijk leidt tot blindheid bij de personen die door optische sensors kijken is dan een "incidenteel" neveneffect. Aldus wordt

het menselijke oog van de persoon die optische instrumenten bedient een gerechtvaardigd doelwit.

Wat willen deze regels concreet zeggen? Een soldaat die op een heuvel met het blote oog rondkijkt, mag je niet blind schieten. Zodra hij een verrekijker gebruikt, mag dit wel. Een soldaat die met het blote oog uit een tank naar buiten kijkt, mag je niet blindmaken. Wanneer diezelfde soldaat in dezelfde tank achter zijn electro-optische apparatuur zit, is er geen probleem om hem blind te schieten. Verwarrende regels, die tot willekeur zullen leiden.

Bovendien is de productie van blindmakende laserwapens niet verboden. En het verbod op transfer slaat enkel op laserwapens die specifiek werden ontworpen om permanente blindheid van het naakte oog te veroorzaken, niet op laserwapens die ingezet zullen worden tegen optische instrumenten. Deze laatste kunnen ook tegen het naakte oog worden ingezet door een of andere (terroristische) groep waar men niets kan tegen doen. Zodra dit wapen verspreid raakt, en dat is nu waarschijnlijk, beschikken diegenen die de regels willen overtreeden over een instrument dat ze willekeurig en tegen iedereen kunnen inzetten. Dit protocol legitimeert de productie en het gebruik van blindmakende laserwapens. Vooral de Verenigde Staten en in tweede instantie Groot-Brittannië hebben gekregen waar ze op aanstuurden.

Wat kunnen België, Nederland en andere landen nu nog doen? We dringen aan op een publieke verklaring dat het eigen leger afziet van alle laserapparatuur die blind kan maken, inclusief laserapparatuur die bedoeld is voor gebruik tegen optische instrumenten.

Dezelfde dag dat de onderhandelingen over dit protocol werden afgerond raakte bekend dat de Amerikaanse regering afziet van haar plannen tot productie van één van haar prototypes laserwapens. Een belangrijke overwinning voor de duizenden mensen en talrijke NGO's die de voorbije maanden campagne hebben gevoerd tegen de productie van dit wapen. Ook het Belgische wettelijke verbod op anti-persoonsmijnen lokt nog altijd heel wat internationale positieve reacties uit. Ook voor deze wet hadden de Vlaamse vredesbewegingen en andere NGO's campagne gevoerd. De civiele samenleving, de bevolking heeft een impact op de loop der dingen inzake wapenproductie en -handel. Ondanks andere nog niet bereikte objectieven is dit een hoopvol gegeven.

Franklin De Vriese,
medewerker Vlaamse Vredesweek
stafmedewerker Pax Christi Vlaanderen.

India - Pakistan

Dat Pakistan en India op gespannen voet leven is niet onbekend. Dat Pakistan voor een groot deel verantwoordelijk is voor de aanslepende oorlogstoestand in Afghanistan is ook bekend. Kortom we kunnen gerust zeggen dat deze regio een kruisvat is.

Om de situatie in dit deel van de wereld wat te ontspannen zond Frankrijk een officiële delegatie naar Islamabad (Pakistan) om er de modaliteiten te bespreken en de verkoop af te ronden van 40 Mirage 2000-5 toestellen die uitgerust zijn met luchtdoelraketten mica.

Reeds eerder verkocht Frankrijk aan Pakistan 2 onderzeeërs van het Agosta 9015 type, uitgerust met de Franse SM39 raketten, voor een bedrag van 950 miljoen US dollar of zowat 27,55 miljard BF. Hoe Pakistan deze wapenaankoop zal betalen is voor ons een raadsel. Een ding is zeker: de buitenlandse schuld van Islamabad zal enorm toenemen.

India is met deze wapenverkoop aan Pakistan niet opgezet en voelt zich bedreigd. Dus wil het zich uitrusten met een vliegende radarvloot van het type Awacs, hetzij door nieuwe of tweedehandstoestellen aan te kopen, en zo haar luchtruim te beveiligen. Hiervoor wil de regering in Delhi een bedrag van 300 miljoen US dollar, d.w.z. meer dan 10 miljard BF uitgeven. India heeft reeds onlangs 30 Franse Mirage 2000 toestellen van Parijs gekocht.

Wanneer we de militaire uitgaven van beide staten naderbij bekijken dan komen we tot volgende vaststelling.

Het voorziene defensiebudget van India voor het jaar 94/95 is 230 miljard Prp of 7,3 miljard US dollar. Hetgeen neerkomt op een stijging van 11 % t.o.v. '93/'94. Ook in Pakistan stijgen de militaire uitgaven jaarlijks. Het defensiebudget van 90/91 bedroeg 63 miljard Prp, voor 91/92 was dat 71 miljard, voor 92/93 al 83 miljard en 93/94 kreeg een begroting van 89 miljard. Maar volgens de reeds gekende gegevens zullen de uitgaven in deze laatste referentieperiode zeker oplopen tot 93 miljard Prp.

De realiteit is dat Pakistan 1/3 van z'n staatsuitgaven aan militaire zaken besteedt. Dat is 20 maal meer dan hetgeen ze aan onderwijs en gezondheidszorg uitgeeft. Voor defensie was er reeds in juli 94 een bedrag van 101,85 miljard Prp (3,29 miljard US dollar) uitgegeven. In vergelijking met het budget 93/94 is dat een stijging van 14,3 %.

Een groot deel van deze uitgaven van beide landen gaat naar wapenaankopen, die praktisch alle door wapenpro-

ducenten uit de rijke industrielanden geleverd worden, met op kop de V.S., Duitsland, Frankrijk en Groot-Brittannië. Altijd treden de ministers en diplomaten uit deze landen op, of bemiddelen ze om de wapencontracten door te drukken. Want deze zijn verkopen belangrijk voor de handelsbalans en het BNP van het betrokken land.

We kunnen ons de vraag stellen of dat een bijdrage is om de spanningen in conflictgebieden in de wereld te doen afnemen. Misschien willen ze door het aanzwengelen van de wapenwedloop tussen Pakistan en India het probleem van de demografische explosie in beide landen oplossen. Van een ding zijn we zeker. Bij de ondertekening van een gerealiseerde wapenverkoop knallen de kurken van de champagneflessen bij de directie en aandeelhouders van de wapenindustrie.

Voor de burgers in Pakistan en India is er alleen maar het perspectief, wanneer de vlam in het kruisvat slaat, het leed en de verwoesting die deze wapens aanrichten er alleen maar groter op wordt. Om dit alles te betalen zullen ze nog minder krijgen van hun regering om de schrikbarende nood waaronder ze moeten leven te lenigen.

A.U.

Bronnen: Sipri Jaarboek 1995 en
Le Monde 28.11.95

Zuid-Korea

De gewezen president Roh Tae-Woo werd onder de beschuldiging 369 miljoen dollar ontvangen te hebben in ruil voor toegestane concessies aan zeven financiële conglomeraten aangehouden. Alhoewel de leiders van deze groepen tot heden niet aangehouden werden, zijn ze eveneens in beschuldiging gesteld. Het gaat hier om de topkaders van Daewoo, Samsung, Dong Ah, Jinzo, Dachim, Dongbu en Dacho constructions. In totaal zou ex-president Roh Tae-Woo van 35 bedrijfsleiders steekpenningen ontvangen hebben.

Zijn voorganger ex-president Chun Doo Hwan werd eveneens voor corruptie aangehouden. De openbare aanklagers wijzen op de betrokkenheid van beide ex-presidenten Roh en Chun, bij de staatsgreep van 1979. In juli seponerde het gerecht de aanklachten tegen de twee in verband met de staatsgreep van 17 mei 1980 en het bloedbad van Kwangu waar officieel 200, maar volgens de studenten, 1.000 jongeren het leven verloren.

Hun opvolger, als leider van de rege-

rende Democratische Liberale Partij, president Kim Young-sam, liet door het parlement een speciale wet uitvaardigen om zijn voorgangers alsnog te straffen en zijn partij enigszins te zuiveren van de smetten die door hen werden achtergelaten.

Geruchten doen de ronde dat hij eveneens geprofitteerd heeft van de in de kas van de partij terecht gekomen steekpenningen.

Met het bekend worden van deze feiten wordt het heel wat duidelijker waarom de ex-presidenten en hun opvolger zoveel aandacht schonken aan de campagnes tegen Noord-Korea. Was dit niet de beste manier om de aandacht af te leiden van hun duistere praktijken?

Het valt wel op dat de "bondgenoten" van Zuid-Korea zich bij dit alles zeer stilletjes houden en geen commentaren brengen. Hebben ook zij geen boter op hun hoofd? (ads).

Moderne slaven

Onder deze titel publiceerden we in Vrede (nr. 316 - nov.-dec. 1995) een bijdrage met betrekking tot de uitbuiting van de Filipijnse arbeiders(sters) in de Golfstaten. We wezen hierbij naar de Conventie van de Verenigde Naties voor de bescherming van migranten dat door de Algemeen vergadering in 1990 werd goedgekeurd en dat tot heden slechts door vier landen geratificeerd werd.

Deze conventie verbindt de ondertekenaars de vreemde werknemers een minimum van waardigheid te verzekeren zoals tevens een degelijk loon en recht op gezondheidszorg voor hen en hun familie.

Met betrekking tot deze bijdrage ontvangen vanwege senator Eddy Boutmans een schrijven met volgende opmerking:

"Om eventueel de regering daarover te onderwerpen en op ratificatie aan te dringen, heb ik de tekst van het Verdrag opgevraagd.

Na studie kom ik eerlijk gezegd tot de conclusie dat ratificatie ons niet zo veel verder zou brengen. Er staan wel goede dingen in - maar ook veel wat in ons land niets zou veranderen, en op enkele punten is het Verdrag nogal gevaarlijk:

- over politieke rechten is er alleen sprake om te zeggen dat de staten die "kunnen" toekennen, als ze dat soeverein zo beslissen.
- in het algemeen legt het verdrag sterk de nadruk op het vreemdelingschap van de migranten en op de band met hun land van oorsprong; dit zou kunnen botsen met een meer op integratie gerichte aanpak. Het Verdrag is nogal op tijdelijk verblijf gericht.
- voor asielzoekers of illegalen houdt het verdrag geen verbetering in. Ik zie er dan ook vanaf dit initiatief te nemen. Waarvan akte...

Israël, wat nu ?

De moordanslag op de Israëlische premier Rabin door de jonge Yigal Amir heeft de aandacht getrokken op het reilen en zeilen van de joodse gemeenschap binnen Israël.

Tot dan toe is men er tamelijk goed in gelukt de mythe in leven te houden dat een jood zich niet vergriipt aan een andere jood. Dat strookt niet met de werkelijkheid.

Al in het bijbelse verleden werden er oorlogen gevoerd tussen joden onderling. Denken we maar aan de strijd tussen de noordelijke stammen van Israël en de zuidelijke stammen van Judea. Daar was niets bijzonders aan : zulks kwam voor bij alle volken.

Ook in de jongste geschiedenis werden joden door joden omgebracht. In 1924 werd de orthodoxe leider Jacob di Haan door andere joden vermoord. In 1933 werd Haim Arlasoff van het joodse agentschap ook door andere joden om het leven gebracht. Denken we maar aan de afrekeningen met de Irgoun, de joodse keurorganisatie waarin Menahim Begin en Shamir, de latere premiers, een leidende rol hadden.

Hier bij ons, in Brussel, tijdens de Duitse bezetting, was er de fameuze "Jacques" die op stap ging met de Gestapo om andere joden te verklikken en de dood in te jagen.

Neen, geen enkel volk is uitverkoren.

De tweespalt binnen de Joodse gemeenschap in Israël dateert niet vanaf het afsluiten van de akkoorden van Oslo, die aan het Palestijnse volk in bepaalde gebieden autonomie verleenden. Die akkoorden hebben alleen maar de kloof verbreed. De tegenstellingen tussen wat men, gemakshalve, het rechts en linkse blok noemde, werd lange tijd overschaduwd door de euforie die de stichting van de staat Israël in beide kampen teweeg bracht.

Het zionisme hield de beide kampen samen.

Israël werd opgericht als een staat zonder grondwet. Israël was niet bedoeld een staat te zijn voor de burgers die binnen de grenzen leefden of er geboren werden. Israël werd uitgeroepen als een staat voor joden. De staatsconceptie, de opvatting van natie, van burgerschap, van democratie was enkel bedoeld voor joden. De Palestijnen werden beschouwd als vijanden, of potentiële vijanden.

Zou de staat Israël aanknopen bij de moderniteit en zich steunen op een grondwet die zowat in alle landen bestaat? Neen, het rabbinaat en de rechtse partijen stonden er op dat Israël moest aansluiten bij de bijbelse traditie en de goddelijke wet zoals die door Mozes

was verkondigd.

De toenmalige premier Ben Goerion, die tot de "arbeiderspartij" behoorde, omzeilde het probleem. Hij wenste de steun van de religieuzen te behouden. Ben Goerion liet een resolutie aanvaarden waarin gezegd werd dat een proces zou op gang komen waarin opeenvolgende grondwetsartikelen zouden opgesteld worden. We zijn nu 47 jaar later en nog steeds werkt men aan die grondwetsartikelen, tot grote ergernis van rabbijnen en religieuze partijen.

Gedurende jaren heerste er de godsvrede en genoot de "arbeiderspartij" de steun van de religieuzen. Het liep allemaal min of meer gesmeerd.

De "zesdaagse oorlog" in 1967 bracht daarin verandering. De Israëlische veroveringen, die de grenzen verlegden vanaf het Suez-kanaal tot de Hermanberg via de vallei van de Jordaan veroorzaakten een ruk naar rechts. De religieuzen interpreteerden de militaire veroveringen als de verwezenlijking van de wil van god voor het herstel van het bijbelse Israël. Met de jaren was ook de oude garde verdwenen. De nieuwe garde werd gevormd door jonge extremisten voor wie de territoriale veroveringen een onomkeerbaar werk van god was.

De kibboutzin (landbouwcoöperatieven) die als vormen van socialisme waren voorgesteld en aan Israël de allure van links gaven verdwenen, tenminste wat de oorspronkelijke opzet was.

Toen in 1967 een UNO-resolutie de evacuatie van de door de Israëliërs veroverde gebieden werd opgelegd, trachtte de regering een koopje met de UNO af te sluiten. Een deeltje van die veroverde gebieden zou naar Jordanië gaan, het overgrote deel zou bij Israël behoren. Het koopje ging niet door. Voor de rechterzijde was die poging voldoende om de "arbeiderspartij" van verraad te beschuldigen. De verzwakte "arbeiderspartij", die nog altijd de regeringsmacht in handen had, moest toezien hoe de rechterzijde de inplanting van joodse kolonisten in de veroverde gebieden aanmoedigde en organiseerde. De "arbeiderspartij" hield zich koest. Wat kon ze anders doen? Was het niet haar eigen man, Rabin, die de grote veldheer van de veroveringen was geweest?

Er was een klimaat ontstaan dat de publieke opinie in Israël verder naar rechts dreef. Het uur van Menahim Begin, een outsider in de Israëlische politiek, kwam daardoor naderbij. Gesteund door een bondgenootschap van religieuzen, kolonisten, fundamentalisten veroverde Begin de regeringsmacht. De rechtse regering Begin verontrustte een deel van de aanhang van rechts. Het verzet onder de Palestijnen laaide op, de intifada maakte de toekomst minder rooskleurig.

In 1992 veroverde de "arbeiderspartij" weer nipt de regeringsmacht. De overtuiging dat er aan de Palestijnen concessies moesten gedaan worden won veld. Geheime besprekingen met de P.L.O. werden aangeknoopt, die uitliepen op de akkoorden van Oslo.

Toen die akkoorden publiek gemaakt werden dreven het religieus extremisme en de Likoed-partij hun ophitsingsactiviteiten op. Rabin en Peres werden als vijanden van Israël aangewezen.

De veiligheidsdienst sloot de ogen voor het groeiend gevaar, of onderschatte het. Werd Yigal Amir uitgekozen voor het plegen van de moordanslag omdat hij op bescherming zou kunnen rekenen van de binnenlandse veiligheidsdienst Shin Beth waarvoor hij sedert een paar jaar werkte? Of dat ooit zal uitgemaakt worden is niet te voorspellen.

"Het zou me niet verwonderen," zo verklaarde rabbijn Benny Elan, "dat de ganse groep Eyal, waartoe de moordenaar behoorde, geheel gestuwd en gefinancierd werd door de Shin Beth. Misschien wist de politie zelfs dat Rabin zou vermoord worden. Het is een samen-zwering."

Zal de Israëlische overheid de moed en de kracht opbrengen om de schurftigen uit de eigen stal te verwijderen? Ook dat zullen we moeten afwachten. Of de religieuze fanatici en rechts aan slagkracht zullen inboeten hangt voor een deel ook af van wat het Palestijns extremisme nu verder zal ondernemen. Want ook dat extremisme gaf voedsel aan het joods extremisme, maar moeten beiden niet gelijkgeschakeld worden.

Albert De Coninck.

Dialogoavonden

Gent

Dinsdag 20 februari 1996 20 u.

Indië

Antoine Uytterhaeghe, een ervaren Indië-reiziger

Galgenberg 29 9000 Gent

Org : Vrede regio Gent.

Vrede vzw doet de begeleiding van een aantal avonden ingericht door het Koerdisch Instituut onder de titel

"Welke toekomst voor de steden ?

Habitat II, een VN-conferentie in Turkije."

29 januari 1996 :

Turkije in de wereld

Spreker : Ludo De Brabander (Vrede).

12 februari 1996 :

Habitat II, een conferentie over menselijke nederzettingen.

Spreker : Bart Bode (Kommissie Rechtvaardigheid en Vrede).

4 maart 1996 :

Verstedelijking in Turkije.

Spreker : Ronny Vos (BRTN).

25 maart 1996 :

Alternatieven vanuit de Turkse civiele maatschappij.

Spreker : Ludo De Brabander (Vrede).

Deze avonden gaan door bij ons in het Vredescentrum

"Galgenberg"

Galgenberg 29 9000 Gent

Aanvang 20 u.

Oostende

Vrijdag 12 januari 1996 - 20 u. :

Cuba in de branding.

Inleiding Jakke Schellhout met video.

Trefcentrum Het Baken Fortuinstraat 18

Org : vredesbeweging regio Oostende.

Vrijdag 9 februari 1996 :

Rusland vandaag.

Inleiding : Yvan Grosjean.

Trefcentrum Het Baken.

Org : vredesbeweging regio Oostende.

Vrijdag 1 maart 1996 :

Debatavond : sociale zekerheid met de directeurs van de studiediensten van ABVV, ACV, ACLVB en VCV.

"Achtuerehuis" Oostende

Org : Demoo.

Vrijdag 8 maart 1996 :

Algerije : achtergronden van een tragedie.

Inleiding : Wim De Neuter.

Vilvoorde

12 februari 1996

"Kennismaken met Oeganda".

Reisverhaal met dia's.

Door Griet Dobbelaere en Chis Van Slambrouck.

Cultureel Centrum Bergstraat 1 Vilvoorde.

Samenwerking Masereelfonds en Vrede.

Tentoonstelling Jan Verwest

19 tot 26 januari 1996 :

Opening met toespraak Marc Braet (dichter).

Vrijdag 19 januari :

Galgenberg 29 9000 Gent

Org : Vrede regio Gent.

Solidariteit met Cuba

"Tegen de blokkade, voor uitbreiding van de samenwerking met Cuba".

Zaterdag 2 maart 1996 vanaf 12 u. :

VUB, gebouw Q Pleinlaan 2, 1050 Brussel.

Debatten :

13 u. : de nieuwe Euro-Cubaanse relaties.

13 u. : vrouw zijn in Cuba in 1996.

15.30 u. : de gezondheidszorg in gevaar.

15.30 u. : de Cubaanse economie op een kruispunt.

18 u. : meeting met Abel Prieto, Isabel Allende.

20 u. concert met Cubaanse groep.

Erik De Clerck,

sekretaris-generaal „Mensenbroeders“ :

„Alle grote economische verbanden die in onze dagen werden of worden opgericht produceren uitsluiting en armoede. „Maastricht“ vormt daarop geen uitzondering !“

Nationale Solidariteitsdag met vluchtelingen en buitenlandse studenten Brussel PK-zaal VUB

Miel

Zaterdag 27 januari 1996

10.30 - 15 u. : vluchtelingentribunaal.

19 u. : forumdiscussie.

21 u. : wereldmuziekluif met Combo Tropical.

Aktie om 16 u. mensenketting met fakkels rond het "transitcentrum 127bis" Steenokkerzeel.

Onze vrienden de Dajaks ...

We hoeven er heus niet langer de nadruk op te leggen, heel DE vrije wereld weet het: onze Amerikaanse, Zuidviëtnameese en Cambodjaanse vrienden houden, in naam van de christelijke beschaving en de vrijheid en de democratie, toch maar flink stand tegen het goddeloze en gewelddadige kommunisme, dat Z.O.-Azië dreigt te overspoelen. Het gaat er natuurlijk hard en meedogenloos aan toe, want dat gele, spieetogige tuig laat zich niet zo gemakkelijk verdelgen. De rode bacil is bijzonder hardnekkig en vermeningvuldig zich op angstwekkende wijze. Zelfs napalm, gif, gas, splinterbommen, folteringen, ontbladeringsacties, genadeloze strafexpedities en "Ausradierung" van vrouwen en kinderen (potentiële of toekomstige "zwarte pyjama's") hebben niet de gewenste uitwerking. Die rooie rijstvreters schijnen wel immuun te zijn voor de nochtans uiterst efficiënte vernietigingsprodukten van Chemagro Corporation. De waterstofbom zou alleszins de ideale "Endlösung" zijn, maar onze geallieerde vrienden moeten ook om de wereldopinie denken, en een héél klein beetje om de Conventies van Genève. De nucleaire oplossing zou het geweten van de wereld schokken, dat is duidelijk. Belachelijk nietwaar: als je er een aantal jaren over doet om een paar miljoen "bloody bastards" bij stukjes en beetjes - volgens de bekende escalatiefazen - te vergiftigen, op te hangen, te wurgen, levend te verbranden, uit te hongeren of gewoon neer te schieten, dan wordt daar af en toe wel wat koude drukte over gemaakt, door een luidruchtige minderheid met lang haar en linkse ideeën, maar verder gebeurt er ook niks. Alleen als je 't in één klap zou doen, met één enkele van die heuse bommen, dan zouden de gezeten burgers over heel de wereld gaan gillen.

Wat doe je eraan? De grote middelen zijn nu eenmaal taboe: ze roepen veel meer weerstand op bij de gevoelige zielen. De geleidelijke uitroeiing, per dorp of per sector, spreekt niet zozeer tot de verbeelding van de man in de straat.

Dus gewoon maar doorgaan zoals we nu al zo lang mee bezig zijn. Ondertussen hebben onze Cambodjaanse vrienden, naar het voorbeeld van onze Amerikaanse bevrijders, er iets nieuws op gevonden: koppensnellen.

De Duitse fotoreporter Dieter Ludwig schoot op 23 november 1970 een aardig plaatje van zo'n Cambodjaanse koppensneller. Het plaatje, oorspronkelijk gepubliceerd in "Le Nouvel Observateur" werd door het Vlaamse Weekblad "De

Nieuwe' in zijn nummer van 15 januari jl. overgenomen. Het stelt een gehelmde en gewapende jongeling voor, die van een patrouilleopdracht uit de Cambodjaanse jungle terugkeert met in elke hand een bloedige trofee: de afgehouden hoofden van twee Noordviëtnamezen. Met een verrukt gezicht poseert hij voor de lens: de gesnelde koppen tilt hij met een heldhaftige grijns een eindje op, net of het twee kokosnoten zijn. Nou, zo geweldig groot is het verschil toch ook weer niet tussen de ploertige kop van zo'n rotkommunist en een kokosnoot.

Wat zegt u: gruwelijk? barbaars? Ach, toe nou, met teergevoeligheid win je geen oorlog. We willen toch de "Great Society" verwezenlijken, nietwaar? Dat kunnen we alleen maar als we hard zijn, hard en onverbiddelijk. No pity, no human feelings.

De vraag die de redactie van 'De Nieuwe' terecht stelt, waarom deze foto niet verspreid werd door de Belgische nieuwsagentschappen ('taboe voor België?') zal wel onbeantwoord blijven. In België worden andere koppen gesneld, die van pornografen en druggebruikers, en daar zit kopij genoeg in om de aandacht van de krantenlezers af te leiden van de contraguerrilla-praktijken van onze vrienden, de Cambodjaanse Dajaks.

W. RUYSLINCK
Februari 1971

De Lingerie
van de Kerkstraat DE MUNCK

L O K E R E N

LINGERIE CORSETTERIE BADMODE

KERKSTRAAT 47 • 9160 LOKEREN • 09/348 58 23

*Wat gevoelig ligt,
wordt goed opgevangen.*

[Linde Vanneste]

VREDE - INDEX JAARGANG NR. 38 - 1995

ONDERWERP	MAAND	PAG.			
Afrika					
Rwanda : Er waren eens wolven, ...	jan.-feb.	6	Verspreiding van atoomwapens	mei-juni	3
Burundi : Een ongemakkelijke compromis	jan.-feb.	8	Maastricht en de verkiezingen	juli-aug.	3
Heropbouw en ontwikkeling in Zuid-Afrika	mei-juni	22	Wraak	sept.-okt.	3
Algerije : Algerije tussen confrontatie en 'historisch compromis'	juli-aug.	5	Afrika is zo lekker dat het bijna op is	nov.-dec.	3
Oktober in Zimbabwe :			Europa		
"Wachten op de regen"	nov.-dec.	17	Polen : De metaalvechters	jan.-feb.	13
Liberia : einde van de oorlog	nov.-dec.	18	Duitsland : Treuhand sloot haar deuren	jan.-feb.	24
Parel van Afrika lonkelt opnieuw (een beetje)	nov.-dec.	19	Europa en de Islam. Oorlog of Vrede	maart-april	5
Een Afrikaanse reus op leren voeten	nov.-dec.	21	Vrede in Noord-Ierland : De derde etappe	mei-juni	24
De Franse politiek in Afrika	nov.-dec.	23	Groot-Brittannië : En dat noemen ze een welvaartstaat	maart-april	33
Azië			Criminele touwtrekkerij zonder einde	juli-aug.	9
Hongkong, een kwestie van seconden	mei-juni	27	Het Europees parlement : op weg naar een Europees leger ?	juli-aug.	9
Kashmir, het zeer begeerde land	juli-aug.	26	Frankrijk : Kampioen in de wapenverkoop aan de Derde Wereld	sept.-okt.	16
Indonesië als tragedie van de vrijheid	sept.-okt.	14	Ex-Joegoslavië		
Op de balans tussen oorlog en vrede	sept.-okt.	29	Pyromaan of brandweerman in de Joegoslavische crisis	jan.-feb.	31
Bewapening & ontwapening			Op de vooravond van een veralgemeende oorlog	juli-aug.	14
Nog toekomst voor de NATO	jan.-feb.	16	Kroatië : De vrede van Tudjman en zijn Westerse peetvaders	sept.-okt.	9
De Belgische Senaat verbiedt de anti-persoonsmijn	maart-april	24	Tudjman wint met voorsprong	nov.-dec.	3
Non-proliferatieverdrag (deel 2)	maart-april	25	Interview		
Het nieuwe non-proliferatieverdrag, de uitbuiting der machtelozen	juli-aug.	12	Vijftig jaar, die geen eindstreep zijn- in gesprek met Jan van Calsteren	maart-april	6
De cowboy-politiek van Washington	juli-aug.	33	Geen hulp, wel samenwerken met gelijke partners : interview met R. Vanderghinste	sept.-okt.	5
Geen laserswapens in België	sept.-okt.	33	Ekstermolen platform	sept.-okt.	6
Kernproefnemingen : Minder militaire uitgaven meer sociale rechtvaardigheid	nov.-dec.	5	Van Waarschot naar Tanzanië	nov.-dec.	13
Oude oorlogsleer nu afbreken	nov.-dec.	12	25-jaar geleden in Vrede		
Dossier			De bewustwording	jan.-feb.	35
Het non-proliferatieverdrag	jan.-feb.	19	Oorlog ... Afschuwelijk beeld	maart-april	38
De wapenindustrie en wapenhandel op de beklagdenbank	maart-april	19	Een gemiste kans : Goldmann-Nasser	mei-juni	28
Groot-Brittannië stimuleert haar wapenverkoop met ontwikkelingshulp	maart-april	21	Na de Vietnambetoging	juli-aug.	35
Nieuwe raketten voor Europa	maart-april	22	Assouan dam	sept.-okt.	34
De sociale top of de lege dozen van Kopenhagen	mei-juni	19	Maatschappij		
De ellende op onze planeet	mei-juni	21	Godsdienst :		
Vietnam : de autokritiek van Mc Namara	juli-aug.	17	Een bisschop op de brandstapel	maart-april	12
De langste oorlog van de eeuw	juli-aug.	18-21	Het einde van het kapitalisme ? (deel 1)	juli-aug.	28
Nucleaire afschrikking	sept.-okt.	19	Duurzame ontwikkeling anders gemeten	juli-aug.	29
Doornroosje wacht op haar prins	sept.-okt.	20	Het einde van het kapitalisme ? (deel 2)	sept.-okt.	27
Atoomproefnemingen van de grote 5	sept.-okt.	21	Terrorisme : Geweld, terreur, terrorisme	sept.-okt.	24
De plutoniumsmokkel van de Duitse geheime dienst	sept.-okt.	22	Vrouwen :		
Editoriaal			En wat levert het nu allemaal op ?	nov.-dec.	25
Actie tegen atoomwapens	jan.-feb.	3	Egypte trekt beloofd verbod op vrouwenbesnijdenis in	nov.-dec.	26
Wapenhandel corrupteert	maart-april	3	Aandachtspunten...	nov.-dec.	27

Internationaal :					
Speculatie	juli-aug.	30			
Mensenrechten :					
Sarah Balabagan moet vrij komen	nov.-dec.	9			
Moderne slaven	nov.-dec.	9			
Ecologie :					
Is onze planeet in gevaar ?	juli-aug.	32			
Midden-Oosten					
Irak : Boycot dient VS	maart-april	13			
Israël is een nucleaire macht	maart-april	28			
Israël blokkeert Europese hulp aan Palestijnen	maart-april	29			
Pro-Palestijnse resolutie in de V.S.	maart-april	29			
Gastarbeiders in Israël	maart-april	29			
Palestina : Hoe staat het met het Oslo-akkoord ?	mei-juni	9			
De beschermheiligen van koning Fahd	nov.-dec.	6			
Ze komen uit het Oosten	nov.-dec.	8			
Palestijnen wacht eilandenrijk	nov.-dec.	10			
Opvoeden tot Vrede					
Een nieuwe lente, een oud geluid	maart-april	10			
Mediagroepen in Vlaanderen	jan.-feb.	18			
Cultuur Nazim Hikmet, ze zijn bang voor onze liederen	mei-juni	36			
Rusland					
Kruitvat Tsjetsjenië - stabiliteit boven alles	jan.-feb.	5			
Enkele aspecten van Ruslands oorlog in Tsjetsjenië	mei-juni	7			
Terugblik					
De zondebokken	jan.-feb.	34			
De vernietiging van Dresden.					
Een daad van "Koude oorlog"	maart-april	36			
Bij een herdenking	mei-juni	35			
8 mei 1945 : Het bloedbad van Setif	juli-aug.	34			
Over Potsdam, de bom en de koude oorlog	sept.-okt.	35			
Sante Giulo	nov.-dec.	37			
Tribune					
Het recht op interventie in ex-Joegoslavië	jan.-feb.	26			
Interventie.	jan.-feb.	27			
Interventie ?	maart-april	30			
Het Patriottisch Front : voordeel van de twijfel	maart-april	31			
Geen vrede zonder rechtvaardigheid	mei-juni	32			
Amnestie : hoe zit het in het jaar 1995	mei-juni	33			
Het Patriottisch Front is een bevrijdingsorganisatie	mei-juni	34			
Turkije-Koerdistan					
Europaïa 1996 : kom kijken hoe mooi Turkije is	jan.-feb.	17			
Turkse generaals spelen opnieuw strategische troefkaart uit	mei-juni	5			
De haviken gaan door	sept.-okt.	17			
Koerdistan : Parlement in ballingschap	juli-aug.	8			
PKK voor politieke oplossing	juli-aug.	8			
Uitkijk					
De nieuwe minister en z'n beslissende keuzes	jan.-feb.	4			
Een nieuwe vijand	maart-april	4			
Lekken! De journalist is geen loodgieter	mei-juni	4			
Hoe fatsoenlijk is rechts ?	juli-aug.	4			
50 jaar na Hiroshima	sept.-okt.	4			
Eurochirac	nov.-dec.	4			
Verenigde Naties					
Wereldconferentie in Peking	juli-aug.	31			
50 jaar V.N. : een nieuw begin, of het begin van een agonie	nov.-dec.	32			
Minister Derycke voor de 50 ^{de} Algemene Vergadering van de V.N.	nov.-dec.	34			
De UNO, gevangene van de lidstaten	nov.-dec.	35			
Verenigde Staten					
De nieuwe Amerikaanse kwaadaardigheid	mei-juni	16			
Mumia Abu-Jamal, een gewetensgevangene, moet gered worden !	sept.-okt.	12			
Verkiezingen					
Vergeet Bill Clinton, ...	jan.-feb.	9			
Op maat gesneden	jan.-feb.	10			
De staten-verkiezingen in Nederland als zwanezang van het algemeen stemrecht	mei-juni	12			
Charles, Georges, Valérie, François en, ... de volgende	mei-juni	13			
Jacques Chirac President	juli-aug.	22			
Japan - Senaat - 23/7/96	sept.-okt.	31			
Verkiezingen in sept.-okt. in diverse landen	nov.-dec.	28-29			
Voor de vuist					
Wapenhandel en mensenrechten	jan.-feb.	39			
Vrouwen in oorlog	maart-april	39			
Wie wapens zaait, oogst geweld	mei-juni	39			
Enkele mythen rond het laserwapen	juli-aug.	39			
24 juni 1995 : Humanitaire interventie	sept.-okt.	39			
De nieuwe geboden	nov.-dec.	39			
Wapenindustrie					
Europese wapenfabrikanten	mei-juni	29			
Wat is aërospatiale ?	mei-juni	30			
De handelsreizigers van de wapenhandelaars	mei-juni	30			
Wie is Dassault ?	mei-juni	31			
Zuid-Amerika					
Caralben : Haiti	jan.-feb.	32			
Mexico : De val van de goede leerling	maart-april	16			
Organenhandel, een monsterachtig bedrijf van de maffia	maart-april	17			
Nicaragua : Ruzie in het front	maart-april	34			
Argentinië : Twee duizend politieke gevangenen werden levend in zee gedumpt	mei-juni	11			
Goed leerling van het IMF	sept.-okt.	32			
Mexico :					
Alles voor iedereen, niets voor ons alleen !	nov.-dec.	30			

*wij nemen
uw drukwerk
au sérieux*

-D-R-U-K-K-E-R-U-
DRUKKERIJ GOFF N.V.
Kaleweg 5
9030 Mariakerke
Tel. (09) 227 00 55

*NOG STEEDS DE BOEKHANDEL DIE HEEFT
WAT U ELDERS NIET VINDT !*

BOEKHANDEL MARNIX

**NEDERKOUTER 109
9000 GENT**
TEL. (09) 225 10 92
FAX (09) 223 55 56

Elke dag van 9 tot 18 uur.

's Zaterdags van 10 tot 12.30 uur
en van 13.30 tot 18 uur.

Vredesfonds

Oktober-November

L.V. Gent 1.000; A.W. Antwerpen 400; L.V. Gent 500; J.B. Hoeilaart 400; E.V. Hoboken 400; O.F. Brussel 400; V.S. Leuven 400; K.M. Sint-Niklaas 400; E.G. Wondelgem 400; G.S. Ekeren 400; J.K. Mortsel 400; A.D. Sint-Kruis 1.000; L.G. Aalst 400; J.E. Gent 400; M.V. Dendermonde 400; W.D.R. 's Gravenwezel 400; G.R. Kontich 400; O.G. Oudenaarde 400; J.V.C. Antwerpen 400; G.V.B. Antwerpen 1.000; J.D. Sint-Kruis 400; J.T. Borgerhout 400; W.D. Aalst 400; F.N. Antwerpen 400; M.-L. Antwerpen 400; J.M. Tongeren 400; Ch.V.M. Rotselaar 400; J.D. Aalst 400; W.P. Antwerpen 400; W.C. Brussel 400; V.V.D. Antwerpen 400; P.V. Leeuwen 400; W.W. Kortrijk 400; J.J. Wolveterm 400; P.S. Gentbrugge 400; L.R. Antwerpen 400; L.S. Vilvoorde 400; L.V.G. Brussel 400; J.V.H. Zomergem 400; Th. Destelbergen 400; E.B. Brussel 400; R.C. Gent 400; A.D.C. Sint-Martens-Latem 400; O.B. Brussel 400; M.V. Gent 400; F.D. Deurne 400; R.V.H. Gent 400; V.R. Merksem 400; J.W. Antwerpen 400; S.A. Wilrijk 400; L.V. Kasterlee 400; G.C. Brugge 400; A.N. Izegem 400; P.F. Oudergem 400; A.C. Mariakerke 400; A.C. Brugge 400; T.H. Antwerpen 400; E.M. Gent 400; A.F. Zwijndrecht 400; M. fonds Leuven 400; B.V.H. Hore 400; D.B. Buizingen 400; J.V.E. Antwerpen 400; J.K. Mortsel 1.000; A.C.O.D. Gent 400; L. Deurne 400; E.M. Putte 400; V.D. Lier 400; L.U.

Machelen 400; F.V.G. Grimbergen 400; J.S. Deurne 400; P.V. Dendermonde 400; M.V. Buggenhout 400; A.U. Gent 1.000; V.C. Gent 400; P.D. Gent 100; J.D. Oostende 400; F.D. Gentbrugge 400; E.G. Wondelgem 400; J.V. Borsbeek 400; P.C. Hertsberghe 400; A.S. Gent 400; K.V.G. Edegem 400; F.H. Schilde 400; J.L. Izegem 400; C.D.S. Gent 400; P.H. Leuven 400; F.V.Z. Bornem 200; N.B. Berchem 1.000; H.S. Oostende 200; R.M. Oostende 300; L.B. Wilrijk 200; J.G. Niewerkerken 200; M.V. Pollare 400; P.V.C. Maldegem 400; L.M. Drongen 1.000; F.D. Zedelgem 200; W.D. Brugge 500; R.V. Ranst 200; L.V. Lokeren 200; C.V. Sint-Niklaas 200; G.R. Kontich 200; E.L. Westende 500; H.D.S. Brugge 200; C.D.S. Aalst 200; L.V. 1.000; A.D.S. Oostende 200; E.L. Oostende 200; V. St. Leuven 400; W.D.R. 's Gravenwezel 500; J.D.L. Aalst 200; M.Th.D. De Pinte 400; U.C. Torhout 200; L.B. Sint-Eloois-Vijve 400; R.W. Keerbergen 500; L.E. Mechelen 200; M.C. Bredene 200; E.M. Gent 200; W.W. Kortrijk 200; C.D.S. Gent 200; M.V. Gent 200; J.E. 100; M.T. Zwalm 1.000; E.D. Brugge 200; A.C. Mariakerke 400; L.V. Antwerpen 400; H.J. Oostende 100; A.D. Sint-Martens-Latem 400; B. Sint-Amandsberg 400; K.D. Lokeren 1.000; Y.G. Hoevenen 200; B.P. Oostende 400; L.A. Gent 200; K.L. Gent 200; F.D. Oostduinkerke 200; G.R. Zoersel 200; J.D. Link 200; R.B. Gent 400.
Totaal : 58.600,- fr.
Hartelijk dank.

Meebetalen aan oorlog ?

Waarom wordt er zo veel geld uitgegeven aan oorlog en bewapening? In plaats van oplossingen zien we op T.V. vooral dood, tranen en vernieling. Kan dat geld niet beter worden gebruikt voor positieve doeleinden? Waar komt het geld vandaan? Juist: van de belastingbetaler.

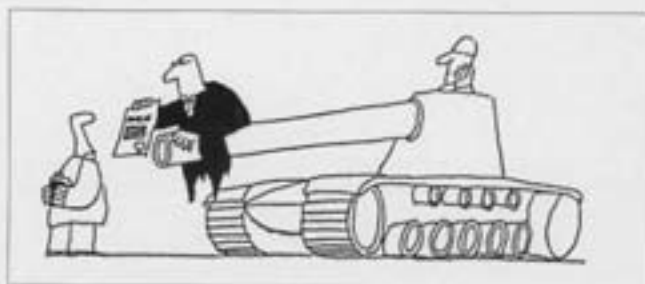
Dorothee Sölle zegt het gevat: *"In werkelijkheid zijn wij de deelnemers aan de bewapening. Wij betalen de waanzin. Wij dulden hem. Wij kiezen de mensen die dit cirkus gaande houden. Wij, de onschuldige belastingbetalende burger, maken onderdeel uit van een moordzuchtig systeem. Door dit systeem in stand te houden, laten we de armen in de wereld verrekken. Als we werkelijk vrede willen, moeten we daar beginnen waar we zijn. We moeten zelf wat ondernemen!"*

De organisatie VRAK (AKtie VRedesbelasting) heeft berekend dat iedereen in België in 1993 "gemiddeld" minstens 13.000 F per persoon aan militaire defensie heeft betaald. Berekend als procent van ons belastinggeld (federaal niveau, inkomsten- en indirecte belastingen) is dit minstens 11,4 %. En dit is een minimumschatting, want een aantal kosten worden geheim gehouden. Hoe zij aan dit schokkende percentage komen kan men narekenen met het V-biljet van VRAK. En men kan er ook mee berekenen wat de eigen bijdrage van ieder gezin aan de militaire waanzin is.

Is het nog te verantwoorden dat een deel van het belastinggeld wordt gebruikt voor het leger, oorlog en bewapening? Nog niet zo lang geleden konden mannen in België gedwongen worden door de militaire dienstplicht om zelf fysiek mee te werken aan het leger, dus om zelf rechtstreeks medeplichtig te worden aan het doden van andere mensen. Dat konden velen niet doen: het ging totaal in tegen hun geweten. Na een lange strijd werd in 1964 eindelijk het recht op gewetensbezwaar tegen militaire dienst wettelijk erkend en kwam er de mogelijkheid om in geweten te kiezen voor een alternatieve burgerdienst in plaats van legerdienst.

De fysieke dienstplicht is in België gelukkig sinds kort afgeschaft. Maar de fiscale dienstplicht blijft, omdat we een beroepsleger onderhouden. En een leger blijft een leger, alle humanitaire oogverblindende ten spijt. In 1994 kostten de Belgische blauwhelmen minder dan 5 % van het budget van het ministerie van defensie en ook minder dan 5 % van het totale aantal manschappen. En wat gebeurt er met de andere 95 %? Waarom zouden blauwhelmen trouwens per se militairen moeten zijn?

Stel U zich eens voor dat er een statuut zou bestaan voor gewetensbezwaarden tegen fiscale militaire dienst. Dan kunnen ieder jaar opnieuw miljoenen Belgen in geweten oordelen of ze nog kunnen betalen voor het leger. Ze kunnen dan aankruisen op hun belastingaangifte dat het percentage van hun belastinggeld dat nu voor militaire uitgaven wordt besteed, niet voor het leger maar voor vredesdoeleinden moet worden gebruikt.

Het geld wordt dan gebruikt voor :

- studie van niet-militaire verdediging en geweldvrije conflictoplossing,
- vorming van de bevolking in het algemeen en van de ambtenaren in het bijzonder in civiele weerbaarheid,
- vorming van een civiel vredeskorp voor geweldvrije conflictoplossing in België en in de wereld,
- bevordering van de mensenrechten,
- bevordering van ontwapening,
- studie over de omschakeling van de wapenindustrie.

Zo'n statuut bestaat nog niet, maar zo'n droom van een wetsvoorstel is sinds 1985 bij elk nieuw parlement ingediend. De laatste keer tekenden senatoren uit zes partijen (SP, Agalev, CVP, VU, Ecolo, PSC) een wetsvoorstel tot erkenning van het gewetensbezwaar tegen de militaire bestemming van belastinggeld en tot oprichting van een vredesbelastingfonds (wetsvoorstel nr 1368 van 17 maart

1995). Dit wetsvoorstel werd door deze senatoren ingediend in samenwerking met VRAK: (Aktie Vredesbelasting). Deze beweging heeft als motto: "Geen geld voor geweld" en ijvert sinds 1983 voor de erkenning van het fiscale gewetensbezwaar tegen de militaire bestemming van belastinggeld.

Binnenkort zal het wetsvoorstel opnieuw worden ingediend in de Kamer en/of de Senaat. Mensen die een dergelijk wetsvoorstel willen steunen, kunnen hun volksvertegenwoordiger of senator daarover bellen, aanspreken of een brief schrijven. Voor bijkomende informatie, materiaal en adressen kan men steeds terecht bij VRAK, van Elewijkstraat 35, 1050 Brussel, Tel. (02) 648 75 83, Fax (02) 640 07 74.

Vredeswens

Goede Vader, aanschouw de mens die nog wil leven naar uw wens 't geluk nog vindt in kleine dingen en altijd bereid is bij te springen.

Daar waar de nood het hoogste is niet praten met een hart vol ergernis maar bereidwillig en spontaan elkaar bij vreugd en smart terzijde staan.

Zend ons strijders voor gerechtigheid. Geef ons mensen van goede wil. Laat iedereen in vrijheid leven en bouwen aan zijn stukje paradijs.

Jozef Vandromme

Dirk Panhuis

Gelesen in De Standaard ... "Syrië vraagt voor vrede een hoge prijs. Damascus eist, met verscheidene V.N.-resoluties als argument, de strategische en door Israël intens gekoloniseerde Golan hoogvlakte terug die het in de oorlog van 1967 kwijt speelde" ... Die deze tekst goed gelezen heeft en begrijpt zal zeker inzien dat niet Syrië maar Israël hier een hoge prijs voor vrede vraagt. Want is het niet Israël dat zich verzet tegen de teruggave van de Golan?

Yitzak Rabin werd vermoord door een 25-jarige jood, Yigol Amir met medeplichtigheid van zijn broer e.a. kompanen. De media, T.V., radio en pers hadden het in die dagen over extremisten, religieuze fanatici, fundamentalisten en zo meer. Nergens hoorden of lazen we het woord terroristen. Dit is het lievelingswoordje dat men ons te pas, maar meestal ook ongepast, uit de pen haalt wanneer het om Palestijnen gaat.

Tine Wijns, gemeenteraadslid van Agalev te Oostende, diende tijdens een zitting van de gemeenteraad een motie in tegen de Franse en Chinese kernproeven. Ze wees hierbij op het feit dat reeds 40 gemeenten in ons land een dergelijke resolutie stemden en op het breed verzet dat in de bevolking leeft. Burgemeester Julien Goekint reageerde met het klassieke alibi dat dit buiten de bevoegdheid valt van het stadsbestuur. S.P.-minister Johan Van de Lanotte, ook gemeenteraadslid, sprong hem bij met de bewering dat een gemeenteraad niet moet beslissen over wat niet tot zijn beslissingsbevoegdheid behoort. Enerzijds blijkt de man geen zicht te hebben op de morele verantwoordelijkheid van een verkozenen en de politieke waarde van een dergelijke stellingname en anderzijds blijkt hij niet te weten dat zijn politieke mentor, Louis Tobback, wel in Leuven een dergelijke motie liet goedkeuren. Uiteindelijk stemden de S.P., C.V.P. en V.U. samen met het Vlaams Blok tegen de ontvankelijkheid van de motie tegen kernproeven.

Eind 1994 organiseerde Frankrijk een grote internationale conferentie die de "Top van Parijs" werd genoemd en een nieuw elan moest geven aan de strijd tegen Aids. Tijdens de slotzitting, onder voorzitterschap van Premier Eduard Balladur, verklaarde deze "dat Frankrijk, Frankrijk niet zou zijn als het niet alles zou doen om de huidige situatie te verhelpen". Meteen kondigde hij aan, in aanwezigheid van de Sekretaris-Generaal van de Verenigde Naties en alle tegenwoordige regeringsverantwoordelijken, dat Frankrijk een bijkomend bedrag van 100 miljoen F.F. (600 miljoen BFr.) zou bijdragen en hij vroeg de andere landen om dit voorbeeld te

volgen. We zijn één jaar verder en ... Premier Alain Juppé, destijds Minister van Buitenlandse Zaken van Balladur, heeft aangekondigd dat Frankrijk afziet om dit bedrag terbeschikking te stellen ...

Begin van dit jaar stemde het Parlement een wet die het gebruik, de produktie en de uitvoer van anti-persoonsmijnen verbiedt. De toenmalige Defensie-minister Pinxten (CVP) zocht met een amendement een achterpoortje dat België zou toelaten het behoud van mijnen te voorzien voor "noodsituaties". De huidige Defensie-minister Poncelet (PSC) heeft het ook over deze "noodsituatie" waarmee hij bedoelt dat België anti-persoonsmijnen terbeschikking moet houden in het kader van zijn NAVO-opdrachten. Een stock van 120.000 mijnen zou volgens zijn patroon moeten behouden blijven. Minister van Buitenlandse Zaken Eric Derijcke wijst er terecht op dat de wet de nadruk legt op gebruik, produktie en uitvoer en dat nergens sprake is van een noodzakelijke stock. Bovendien werd er op gewezen dat slechts een beperkt aantal mijnen in voorraad gehouden worden. D.w.z. deze die nodig zijn voor de opleiding van ontminners. Het is nu afwachten of Poncelet zijn slag thuis haalt of de duimen moet leggen voor het gezond verstand.

Het Fort Europa draait op volle toeren. Op 21/11 vertrok uit Amsterdam een charter met 32 Zairese emigranten naar Kinshasa. De Duitse overheid had er voor gezorgd er ook nog vijf aan toe te voegen en de Franse zorgden van haar kant ook nog voor twaalf. Het is niet de eerste maal dat de Europese partners een dergelijke gemeenschappelijke operatie uitvoeren. De Franse Minister van Binnenlandse Zaken J.L. Debré is reeds aan zijn negende charter toe. Zo passen de Westerse politici de politiek van extreem rechts toe.

Het was reeds lang bekend dat een van de vijf Nederlandse Procureurs-Generaal de laan moest worden uitgestuurd. Hem werd namelijk verschillende tekorten aangewreven. Minister Sorgdrager wilde van hem af maar in de plaats van hem eenzijdig te ontslaan begon men met hem te onderhandelen over zijn ontslag. Resultaat de 58-jarige Van Randwijck krijgt niet alleen zijn salaris uitbetaald tot zijn 65ste maar daarbovenop een gouden handdruk van een half miljoen gulden (9.250.000 fr.) en een vergoeding voor rechtsbijstand. De handelswijze van de minister werd door de regeringspartijen afgekeurd maar... nadien bevestigden de fracties van de drie regeringspartijen hun vertrouwen in de minister...

Op dit ogenblik zijn er nog steeds 47.000 Amerikaanse militairen in Japan gestationeerd. Hiervan verblijven er zo'n 26.000 op het eiland Okinawa. Tegen die aanwezigheid is een breed protest op gang gekomen nadat een twaalfjarig meisje door drie Amerikaanse soldaten werd verkracht. Uiteindelijk zullen deze V.S.-militairen, na een aantal perikelen, toch voor een Japanse rechtbank verschijnen. Ook andere gevallen komen nu aan de oppervlakte. Ondanks het protest van de Japanse openbare opinie tegen de Amerikaanse aanwezigheid blijft de Japanse regering, na overleg met de V.S.-Minister van Landsverdediging, William Perry, het eens te zijn dat de duizende V.S.-militairen in de regio moeten blijven.

Sinds enkele tijd horen en lezen we regelmatig berichten over afdankingen en bedrijfssluitingen: onderwijst, Union Minière, NMBS, Alcatel, Gevaert, Sabca, Iemants, AG, Sarma, BBL, Sonaca en we noemen hier dan nog niet de vele kleine KMO's waar ook tientallen mensen hun job verliezen. Over deze terugloop ondervraagd hoorden we tijdens de uitzendingen van de Zevende Dag eerst Louis Tobback en daarna Jean-Luc Dehaene antwoorden dat men dan toch de vele nieuwe jobs niet mag vergeten. En ... gij gelooft dat?

De Amerikaanse C.I.A. die het werk van alle inlichtingsdiensten koördineert heeft bekend gemaakt dat de militaire en overheidsdiensten gedurende twintig jaar (tot in juli '95) een beroep deden op helderzienden. Het helderziendenprogramma ESP, kodenaam "Stargate", werd in 1966 ingezet om de exacte verblijfplaats te kennen van Kadhafi voor de bombardementen op Tripoli en Benghazi, de verblijfplaats van de in Italië gekidnapte V.S.-generaal James Dories en voor de drugbestrijding. Het helderziendenproject heeft volgens professor Ray Thyman van de Universiteit van Oregon en medewerker van de betrokken studie, 600 miljoen frank gekost.

Uit Amerikaanse archieven blijkt dat Prins Bernard van 1 mei 1933 tot een dag na zijn huwelijk met Prinses Juliana, de voormalige koningin van Nederland, lid was van de Duitse nazi-partij N.S.D.A.P. De Nederlandse regering "ontdekte" de feiten "pas" in 1948 en probeerde vergeefs de naam van de prins van de N.S.D.A.P.-ledenlijst te laten schrappen, met andere woorden de zaak in de doofpot te steken.

Nieuwe uitgaven van Vrede vzw

De structurele aanpassingsprogramma's in Afrika

door *Jose Gavilan*

bio-ingenieur in de landbouwkunde

De algemene remedie van het Internationaal Muntfonds voor de Derde-wereldlanden hanteert één wondermiddel : de structurele aanpassingsprogramma's. Hoofdbedoeling is orde op financiële zaken zetten, en het land in een positie brengen dat het zijn schulden kan terugbetalen.

J. Gavilan spitst zijn onderzoek toe op de gevolgen van dergelijke programma's op de bevolking.

Verschijnt januari 1996.

Vrede breed bekeken

door *Ludo De Brabander*

lic. communicatiewetenschappen

Het huidige consumptie- en productiepatroon met zijn sociale, economische en milieuproblemen staat de veiligheid van de mens in de weg.

Vandaar de nood aan een nieuw concept van veiligheid : duurzame veiligheid met accent op mens en milieu i.p.v. de militaire aanpak.

Verschijnt voorjaar 1996.

Andere recente uitgaven van Vrede vzw

Democratie en verkiezingen (Wouter De Raes belicht een reeks kiessystemen) 120 fr.

Europese veiligheid in de jaren negentig (Georges Spriet) 60 fr.

Een drieluik van ellende : bewapening, onderontwikkeling, voedselonveiligheid

(Ernst Gülcher) 80 fr.

Militarisering in Europa (verslag studiedag) 60 fr.

Het wapen van de lafaards (uitgave Vlaamse Vredesweek over landmijnen) 245 fr.

Wij produceren ons kapot (William Denayer) 180 fr.

Kleine wapens grote gevolgen

(uitgave Vlaamse Vredesweek i.v.m. technologie en bewapening) 150 fr.

50 jaar atoombom (Jef De Loof) 50 fr.

Oorlog in ex-Joegoslavië (bundeling artikels in Vrede) 60 fr.

(Aankooprijis nog te verhogen met portkosten)